



RAPORT

TAIWANI VÄINA KRIISITSENAARIUMID JA KRIISI JULGEOLEKUMÕJUD EESTILE

| TOOMAS HANSO | URMAS HÖBEPAPPEL |

MÄRTS 2026

RKK
ICDS

RAHVUSVAHELINE KAITSEUURINGUTE KESKUS
INTERNATIONAL CENTRE FOR DEFENCE AND SECURITY
EESTI • ESTONIA

Pealkiri: Taiwani väina kriisistsenaariumid ja kriisi julgeolekumõjud Eestile

Autorid: Hanso, Toomas; Hõbepappel, Urmas

Avaldamise kuupäev: märts 2026

Kategooria: raport

Kaanepilt: The aircraft carrier Shandong departs from Victoria Harbour in Hong Kong, south China, on 7 July 2025. Cheng Zijian/Xinhua via ZUMA Press/Scanpix

Märksõnad: blokaad, eskalatsioon, heidutus, Hiina, hübriidsõda, India ja Vaikse ookeani piirkond, Jaapan, julgeolek, karantiin, kriisistsenaariumid, Rahvavabastusarmee, sissetung, sõjaline valmidus, Taiwani väin, USA

Lahtiütlus: Raportis väljendatud vaated ja arvamused kuuluvad autoritele ning ei esinda tingimata Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskuse, Eesti välisministeeriumi või teiste asutuste ametlikku seisukohta.

ISSN 2228-0529

ISBN 978-9916-709-64-1 (pdf)

ISBN 978-9916-709-63-4 (trükk)

© Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus

Narva mnt 63/4, Tallinn 10120, Eesti

info@icds.ee, www.icds.ee

SISUKORD

Joonised	III
Intervjueeritute nimekiri.....	III
Autoritest	III
Lühendid	III
Raporti kokkuvõte.....	IV
Sissejuhatus	1
Meetod	2
1. Taiwani väina kriisi taust	3
1.1. Taiwani väina geograafia ja õiguslik definitsioon	3
1.2. Taiwani väinaga seotud ajaloolised sündmused	3
2. Taiwani väina kriisi mõjutavad tegurid	6
2.1. Pekingi eesmärgid seoses Taiwaniga	6
2.2. Kuidas sünnib rünnak Taiwanile vastu?	7
2.3. Rünnaku ajaaken	9
2.4. RVA valmidus konfliktiks Taiwanile	11
2.5. Taiwani võimekus end kaitsta	13
3. Teiste riikide roll kriisi ajal	14
3.1. Ameerika Ühendriigid	15
3.2. Jaapan	16
3.3. Filipiinid, Austraalia ja Lõuna-Korea	16
3.4. Euroopa Liit	17
3.5. Venemaa	20
4. Stsenaariumid	22
4.1. <i>Status quo</i> ehk hübriidsõda	23
4.1.1. Hübriidsõja kirjeldus	23
4.1.2. Hübriidsõja rahvusvahelised reaktsioonid	24
4.1.3. Hübriidsõja mõju Eestile	25
4.2. Karantiin	26
4.2.1. Karantiini kirjeldus	26
4.2.2. Karantiini rahvusvahelised reaktsioonid	28
4.2.3. Karantiini mõju Eestile	28
4.3. Blokaad	28
4.3.1. Blokaadi kirjeldus	30
4.3.2. Blokaadi rahvusvahelised reaktsioonid	31
4.3.3. Blokaadi mõju Eestile	31
4.4. Sissetung	32
4.4.1. Sissetungi kirjeldus	32
4.4.2. Sissetungi rahvusvahelised reaktsioonid	35
4.4.3. Sissetungi mõju Eestile	36
5. Võimalikud kriisi tagajärjed	37
Kokkuvõte.....	40
Kirjandus	41

JOONISED

Joonis 1. Taiwani väin.....	2
Joonis 2. Taiwani väinaga seotud ajalooliste sündmuste ülevaade.....	4
Joonis 3. Taiwani väina kriisiga seotud sündmuste ajatelg.....	6
Joonis 4. TSMC tehased Taiwani kaardil.....	14
Joonis 5. Taiwani strateegiline asukoht kolme saare ahelas ja USA saarteahela strateegias.....	22
Joonis 6. Taiwani õhukaitse tuvastusvõõnd ja väina keskjoon.....	23
Joonis 7. Kujuteldav karantiin.....	27
Joonis 8. Kujuteldav blokaad.....	29
Joonis 9. Sissetungi võimalikud maabumispunktid.....	33

INTERVJUEERITUTE NIMEKIRI

Andreas Forsby (Danish Institute for International Studies, DIIS). Kopenhaagen, 13. oktoober 2025.

Frederick Fooy (Swedish Psychological Defence Agency, PDA). Lund, 15. oktoober 2025.

Rainer Saks, Tallinn, 16.oktoober 2025

Alexander Lott. Tallinn, 17. oktoober 2025.

Marko Mihkelson, Tallinn, 23.september 2025

Anonüümne Taani analüütik. Kopenhaagen, oktoober 2025.

Autorite kohtumised mõttekodade ja esindustega, Taipei, 2025.

AUTORITEST

TOOMAS HANSO

Toomas Hanso on RKK nooremteadur 2024. aasta oktoobrist. Tema uurimistöö keskendub Hiinale, selle sise- ja välispoliitikale ning rahvusvahelistele suhetele. Hanso lõpetas Edinburghi ülikooli bakalaureuseõppe hiina ja keeleteaduse alal kiitusega. Ta õppis ühe aasta Hualieni (Taiwan) riiklikus Donghwa ülikoolis Taiwani-Euroopa ühenduvuse stipendiaanina (2021–22) ja ühe aasta Kunmingis (Hiina) Yunnani ülikooli Konfutsiuse Instituudi stipendiaanina (2023–24), kus ta sooritas HSK6 hiina keele eksami. Toomas kommenteerib regulaarselt Hiina-teemalisi uudiseid Eesti meedias ja esindab Eestit Euroopa Hiina-teemalises mõttekodade võrgustikus (ETNC).

URMAS HÖBEPAPPEL

Urmas Hõbepappel teeb Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskusega koostööd alates 2025. aasta kevad-talvest. Tema peamiseks uurimisteemaks on Hiina poliitika (täpsemalt Hiina poliitpsühholoogia). Urmas on ka Tartu Ülikooli Aasia keskuse analüütik ning õppejõud. Urmas on andnud loenguid Hiina poliitikast, Aasia kultuuriloost ja rahvusluse teooritest ning avaldanud mitmeid Aasia (eelkõige Hiina) ajalugu, poliitikat ja kultuuri tutvustavaid artikleid ja raporteid. Muuhulgas on ta üks raamatu “Eesti ja Hiina suhete sünd” (2018) kaasautoreid.

LÜHENDID

ASEAN	Kagu-Aasia Maade Assotsiatsioon (Association of Southeast Asian Nations)
CSIS	Strateegiliste ja Rahvusvaheliste Uuringute Keskus (Centre for Strategic and International Studies)
DPP	Taiwani Demokraatlik Progressi Partei (Democratic Progressive Party)
eFP	NATO eelpaigutatud väed (enhanced forward presence)
EL	Euroopa Liit
HKP	Hiina Kommunistlik Partei
HRV	Hiina Rahvavabariik
HV	Hiina Vabariik ehk Taiwan
KMT	Kuomintang, Hiina rahvapartei
RVA	rahvavabastusarmee Hiinas
SCO	Shanghai Koostööorganisatsioon (Shanghai Cooperation Organisation)
SKK	sõjaline keskkomisjon Hiinas
TPP	Taiwani Rahvapartei (Taiwan People's Party)
TRA	USA suhete akt Taiwaniga (Taiwan Relations Act)
ÜRO	Ühinenud Rahvaste Organisatsioon
VF	Venemaa Föderatsioon

RAPORTI KOKKUVÕTE

Selles raportis analüüsitakse Taiwani väina kriisi tausta ja võimalikke arengutsenaariume. Alates 2022. aastast on Hiina Rahvavabariigi (HRV) relvajõud ehk rahvavabastusarmee (RVA) suurendanud sõjalist survet Taiwani ümbruses, korraldades ulatuslikke õppusi, rakendades hübriidsõja meetmeid, viibides seadusevastaselt Taiwani õhu- ja mereruumis ning püüdes normaliseerida üha suuremat sõjalist kohalolekut väinas. See kõik on osa laiemast süsteemsest rivaliteedist Washingtoni ja Pekingi vahel.

Taiwan on Pekingile nii sümboolse kui ka strateegilise tähtsusega. Hiina juhtkonnale on taasühendamise seotud režiimi legitiimsuse, rahvusliku uuenemise ning pikaajaliste geopoliitiliste eesmärkidega. Raport rõhutab, et Peking ei ole loobunud jõu kasutamise võimalusest ning jätkab RVA moderniseerimist, et vajaduse korral Taiwan jõu abil emamaaga liita. Samal ajal süveneb USA ja Hiina vaheline konkurents nii sõjalises, tehnoloogilises, majanduslikus kui ka ideoloogilises mõõtnes. Isegi kui peaks aset leidma lühiajaline diplomaatiline stabiliseerumine, ei ole tõenäoline, et Taiwani väina olukord muutuks kestvalt rahulikuks. Taiwan on seega potentsiaalne süütenõr laiemas suurriikide konkurents. Pekingi otsus alustada sissetungi sõltub mitmest tegurist, kuid määrava tähtsusega on HRV, Taiwani ja Ameerika Ühendriikide sisepoliitilised arengusuunad.

Raport toob esile neli omavahel seotud stsenaariumit, mis moodustavad võimaliku eskalatsioonijada:

1. *Status quo* (hübriidsõda): püsivad halli tsooni tegevused, küberoperatsioonid, desinformatsioon, majanduslik surve ja sõjalised õppused. See stsenaarium kirjeldab juba praegu valitsevat olukorda ning võib jääda püsima ka tulevikus.
2. Karantiin: õiguslike või administratiivsete ettekäanete alusel piiratud ulatusega mere- ja õhuliikluse piirangute kehtestamine Taiwanile. Eesmärk on testida rahvusvahelist reaktsiooni, vältides samas ametlikku blokaadi väljakuulutamist.

3. Blokaad: ulatuslik katse katkestada Taiwani väliskaubandus ja energiavarustus. Arvestades Taiwani majandusstruktuuri, tooks isegi ajutine blokaad kaasa kohesed üleilmsed majanduslikud tagajärjed, eriti kõrgtehnoloogilistes tarneahelates.
4. Sissetung: meredessant koos raketilöökidega ning operatsioonidega õhu-, mere- ja infosfääris ülekaalu saavutamiseks.

Raport rõhutab, et need stsenaariumid ei välista üksteist. Eskalatsioon võib toimuda samm-sammult ning mittekineetiline surve (hübriidsõda või karantiin) võib kiiresti areneda relvakonfliktiks.

Eestile kujutaks Taiwani väina kriis kaudset, kuid tõsist julgeolekuriski. Eeskätt võib kriis mõjutada Moskva strateegilisi kalkulatsioone. Kui Lääne tähelepanu ja ressursid koondusid suurel määral Ida-Aasiasse, võiks Venemaa näha suuremat võimalust avaldada survet Euroopas, sealhulgas NATO idatiival. Tiheneva Hiina–Venemaa strateegilise koostöö kontekstis on Moskva hakanud Taiwaniga seotut avalikumalt kommenteerima, mis viitab tähelepanelikule huvile piirkonna vastu. Samuti võib olukord, kus Taiwani väina kriis puhkeb samal ajal Venemaa sõjaga Ukrainas, mõjutada Pekingi tahet ja võimet Venemaad toetada ning seeläbi avaldada mõju lahinguväljale Ukrainas. India ja Vaikse ookeani piirkonna sündmustel on seega otsesed mõjud ka Balti julgeolekule. Lisaks mõjutaks kujunev majanduskriis ülemaailmseid turge, tarneahelaid ja finantsstabiilsust, mis avaldaks mõju ka Eesti avatud majandusele. Ebastabiilses globaalses julgeolekukeskkonnas, mille kujunemisele aitavad kaasa pinged Taiwani väinas, muutub Euroopa strateegiline autonoomia veelgi olulisemaks.

Kuigi kriisi täpset toimumisaega ei ole võimalik ennustada, toob raport esile mitu olulist versteposti, mis võivad mõjutada Pekingi otsustusloogikat. Aastat 2027 ei peeta kõige tõenäolisemaks sissetungi ajaks, pigem nähakse suuremat riski perioodil 2028–2032, mil toimuvad valimised Taiwanil ja Ameerika Ühendriikides, tähistatakse Hiina Rahvavabariigi 80. aastapäeva ning lõpeb Hiina presidendi Xi (tõenäoline) neljas ametiaeg. Pärast seda võib praegu tajutav võimalusteaken (Xi jaoks) hakata sulguma. Aasta 2049 jääb pikaajaliselt oluliseks sihtmärgiks, kuna selleks ajaks soovib Peking viia lõpule rahvusliku uuenemise.

Raport järeldab, et Taiwani väin on kõrge riskitasemega ja ebastabiilne piirkond. Isegi vahetu sõja puudumisel kätkeb püsiv hübriidsõda märkimisväärset eskalatsiooniriski. Eestile ei ole see teema kauge, vaid strateegiliselt põimunud Euroopa julgeoleku, üleilmse majandusliku stabiilsuse ja Moskva strateegiliste kalkulatsioonidega. Seetõttu on vältimatult vaja ennetavat seiret, strateegilist ettenägelikkust ning tihedat poliitikakoostööd liitlastega.

SISSEJUHATUS

Taiwani väin (vt joonist 1)¹ on tänapäeva maailmas üks keskseid geopoliitilisi pingekoldeid. Ligikaudu 180 kilomeetri laiune veetee eraldab Mandri-Hiinat Taiwanist, kuid samal ajal ühendab see Aasia peamised mereteed ülejäänud maailmaga. Tegemist on globaalse kaubanduse seisukohalt üliolulise läbipääsuga: Taiwani väina läbib umbes pool maailma konteinerlaevastikust. Seetõttu ei oleks võimalik käsitleda väinas puhkevat kriisi pelgalt regionaalse probleemina, vaid sellel oleks vältimatud ja ulatuslikud majanduslikud ning geopoliitilised tagajärjed kogu maailmale. Sõjaline konflikt Hiina Vabariigi (HV) ehk Taiwani pärast võib põhjustada maailma sisemajanduse koguprodukti languse ligikaudu 10% võrra.²

Taiwani-küsimus on muutunud üha nähtavamaks ka Eesti poliitilisel maastikul. Aina paremini mõistetakse, et Taiwani väinas toimuv ei ole kauge ja abstraktne probleem, vaid sündmustik, millel võivad olla otsesed mõjud ka meie julgeolekule ja majandusele. Eesti kui avatud ja ekspordile orienteeritud majandusega riik sõltub rahvusvahelise kaubanduse toimimisest ning globaalsete tarneahelate stabiilsusest. Seetõttu ei ole meie tähelepanu Taiwani väinale pelgalt teoreetiline huvi geopoliitika vastu, vaid praktiline vajadus hinnata riske ja valmistuda võimalikeks häireteks.

On positiivne, et Eesti teadlikkus piirkonna arengusuundadest on viimastel aastatel märgatavalt paranenud. Mitmed huvigrupid ja riigiasutused – sealhulgas ministeeriumid ja ülikoolid – on arendanud tihedamat koostööd Taiwani partneritega. Suhtlus toimub nii ametkondlikul kui ka erasektori tasandil, mis võimaldab paremini mõista võimalikke kriisistsenaariume ja nende mõju. Selline kontaktide tihendamine aitab suurendada meie analüütilist võimekust ning toetab teadlikku poliitikakujundamist olukorras, kus julgeolekukeskkond on muutumas üha ettearvamatumaks.

Pinged Taiwani väinas jätkuvad ning olukord võib kiiresti eskaleeruda. Võimalikke sündmusi võib käsitleda omavahel seotud ja järk-järgult süveneva protsessina, mida saab tinglikult jaotada neljaks stsenaariumiks: (1) *status quo* ehk hübriidsõda; (2) karantiin; (3) blokaad ning (4) otsene sissetung. Need stsenaariumid ei välista tingimata üksteist, vaid võivad kujuneda järjestikuseks eskalatsiooniredeliks. Oluline on rõhutada, et Hiina Kommunistlik Partei (HKP) ei ole ametlikult loobunud jõu kasutamise võimalusest Taiwani taasühendamise eesmärgil, mis tähendab, et sõjalise konflikti risk jääb strateegilises arvestuses endiselt püsima.

Tuleviku ennustamine on keeruline. Erinevate stsenaariumite realiseerumine sõltub mitmest muutujast, sealhulgas HRV ja Taiwani sisepoliitikast. Lisaks ei ole need stsenaariumid üksteisest selgelt eristatavad ja võivad käiku minna paralleelselt. Vähene surve võib paisuda kõrgema taseme konfliktiks – hübriidsõjast blokaadini ja blokaadist sissetungini. Eskalatsiooni tõenäosus suureneb, kui Peking on kindel rahvavabastusarmee (RVA) sõjalises võimekuses. Samal ajal on ka Taiwani kaitsetahte hindamine keeruline, mis muudab võimaliku konflikti kestuse prognoosimise raskeks. Vähesed oskasid ennustada, et sõda Gazas jätkub 2025. aastani ja sõda Ukrainas kestab veel 2026. aastalgi.³ Seega peab Eesti valmistuma kõigiks võimalusteks. Ainult nii saab valitsus reageerida kiiresti muutuvale olukorrale ja tegutseda strateegiliselt. Euroopa Liit (EL) ja selle liikmesriigid ei ole hetkel hästi valmistunud kriisiks Taiwani väinas.

¹ "Taiwan Strait," Library of Congress Geography and Map Division, Washington, 2022.

² Jennifer Welch, Jenny Leonard, Maeva Cousin, Gerard DiPippo, Tom Orlik, "Xi, Biden and the \$10 Trillion Cost of War Over Taiwan," *Bloomberg*, 9. jaanuar 2024.

³ CSIS, "Lights Out? Wargaming a Chinese Blockade of Taiwan," YouTube, August 2025.

Raport annab ülevaate Taiwani väinal seni toimunud tähtsamatest sündmustest ja strateegilisest tähtsusest, kirjeldades erinevate stsenaariumite võimalikku kulgu ja tõenäosust, ning analüüsib viimases peatükis kriisi julgeoleku- ja diplomaatilisi mõjusid Eestile ja Euroopale. Raportis ei käsitleta Taiwani väina kriisi majanduslikke tagajärgi, mille kohta valmib eraldi raport, ega Taiwani õigusliku staatuse küsimust, mille kohta tasub lugeda 2025. aasta mais ilmunud Tartu Ülikooli Aasia keskuse ja Johan Skytte poliitikauuringute instituudi raportit „Taiwan muutub maailmas“.⁴

MEETOD

Raporti kirjutamiseks on kasutatud ekspert-intervjuusid, teaduskirjandust ja varasemaid teemakohaseid raporteid. Raport on koostatud Eesti Vabariigi välisministeeriumi tellimusel. Selle sisu ei ole mõjutatud ühegi riigi ametlikest seisukohtadest.



Joonis 1. Taiwani saar ja Taiwani väin.
Allikas: Library of Congress Geography and Map Division, 2022.

⁴ Urmas Hõbepappel, Mark Tšenjuk, Piret Ehin, [Taiwan muutub maailmas](#) (Tartu, Tartu Ülikooli Aasia keskus, 2025).

1. TAIWANI VÄINA KRIISI TAUST

Järgnevad kolm peatükki annavad ülevaate olulisematest poliitilistest ja sõjalistest sündmustest Taiwani väinas, et anda tänapäeval toimuvale vajalikku tausta ja võrdlusmaterjali, ning arutleb selle üle, millal võiks toimuda järgmine Taiwani väina kriis. Selles küsimuses võetakse aluseks eel-kõige Xi Jinpingi väljaütlemised ning HRV sõjaline võimekus, aga ka geograafia ja ilmastik, ning loetletakse võimalikke ohumärke, mis võivad lähenevast kriisist märku anda. Viimaks analüüsitakse teiste riikide rolli.

1.1. TAIWANI VÄINA GEOGRAAFIA JA ÕIGUSLIK DEFINITSIOON

Pekingi vaatest on Taiwani taasühendamine Hiinaga küllalt raske, nii et seda pole tänaseni läbi viidud. Selle peamine põhjus on Taiwani geograafia: Taiwan on saar, mis on loomupäraselt kaitstav dessantrünnaku eest, kuna tervel saarel on vaid 14 randa, mis sobiksid meredessantiks,⁵ ja arvatavasti on need tugevalt kaitstud. Hiina ja Taiwani vaheline distants teeb samuti HKP juhtkonnale olukorra keerulisemaks: Taiwani väina laius on keskmiselt 180 kilomeetrit ehk umbes kaks korda nii palju kui on distants Tallinnast Helsingisse. Rannikust rannikuni sõit laevaga kestab umbes kuus tundi, mille jooksul laevad on haavatavad raketilöökidele. Suurte allveelaevade tegevus on väinas looduslikult piiratud, kuna väina sügavus on keskmiselt 60 meetrit, umbes sama palju kui Läänemeres (keskmiselt 55 meetrit), ja suuremad allveelaevad opereerivad optimaalselt üle 100 meetri sügavuses vees.

Heitlikud ilmaolud võivad väinas tekitada olulisi raskusi kõigile laevatüüpidele. Taiwani mäestik (kõrgpunktiga 3952 meetrit) tekitab väinas tuuletunneli efekti, mis põhjustab tugevaid tuuli, kiirusega aastas keskmiselt kaheksa meetrit sekundis, ja laineid, mis on tavaaegadel kuni kolme meetri ja taifuuni ajal kuni kümne meetri kõrgused. Suvel tekitavad

püsivad tuuled ja soojemad õhuvoolud koos tormega, mis sageli põhjustavad kuus kuni üheksa hooajalist taifuuni. Kuigi taifuunid, vihm ja udu võivad raskendada HKP sissetungi, arvestades RVA paranevat võimekust opereerida rasketes oludes, võivad ilmastikuolud tulevikus tähtsust kaotada.

Taiwani väin on kõige tihedama mereliiklusega väin maailmas

Taiwani väin on kõige tihedama mereliiklusega väin maailmas. Samas ei ole see rahvusvahelise mereõiguse seisukohalt väin, mistõttu saab rääkida Taiwani väinast vaid funktsionaalses, mitte õiguslikus tähenduses. Alexander Lott kirjutab oma väina õiguslikke tahke analüüsis raamatus: „rahvusvaheline väin (*international strait*) on looduslik mereväin, mida kasutatakse rahvusvaheliseks laevaliikluseks kahe suurema mereala vahel ning mille laius ei ületa 24 meremiili, mõõdetuna rannikust rannikuni või baasjoonest baasjoonele, ja mille puhul on rahvusvaheline laevaliiklus konventsiooni alusel tagatud“.⁶ Säärane väina definitsioon muudab HRV püüdluse tõlgendada Taiwani väinas toimuvat vaid riigi siseküsimusena (vt allpool) rahvusvahelise õiguse seisukohalt problemaatiliseks. Taiwani väin on üle 24 meremiili laiune ning seetõttu on HRV ranniku ja Taiwani ranniku vahel nn loomulik majandusvöönd, mis on avatud rahvusvahelisele mereliiklusele. Hoolimata sellest, et Taiwan ei ole riigina rahvusvaheliselt tunnustatud, on tal saarena majandusvöönd (ka territoriaalmeri, mandrilava jne), millega peavad kõik riigid arvestama.⁷

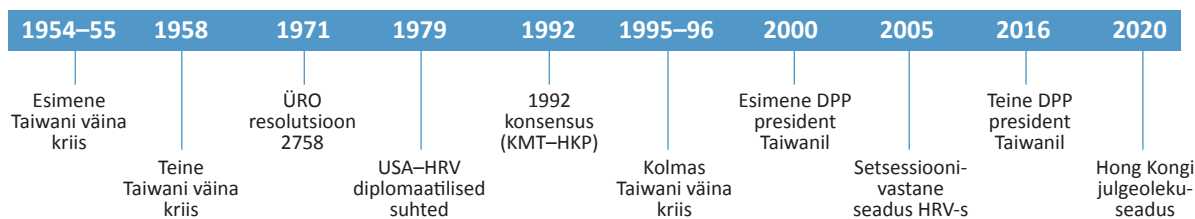
1.2. TAIWANI VÄINAGA SEOTUD AJALOOSED SÜNDMUSED

Taiwani põlisrahvad on saarel elanud üle 6000 aasta ja elavad seal tänapäevani, kusjuures han-hiinlaste ränne Taiwani saarele algas alles 16. sajandi lõpus, kui nad ületasid väina tänapäeva Fujiani provintsi. 1624. aastal alanud eurooplaste koloniaalperiood Taiwanil lõppes juba 1662. aastal, mil Hiinat valitsenud Mingi dünastia lojalistid tõrjusid

⁵ Peter Lyon, Michael Roi, „[Military aggression against Taiwan by the People's Republic of China \(PRC\)](#),” *Defence Research and Development Canada*, April 2023, lk 15.

⁶ Alexander Lott, *Hybrid Threats and the Law of the Sea: Use of Force and Discriminatory Navigational Restrictions in Straits* (Brill, 2022), lk 6.

⁷ Intervjuu Alexander Lottiga, Tallinn, 17. oktoober 2025.



Joonis 2. Taiwani väinaga seotud ajalooliste sündmuste ülevaade. Allikas: Autorid.

saarelt välja hollandlased ning muutsid Taiwani Mingi riigi viimaseks tugipunktiks, et võidelda Mandri-Hiinasse tunginud mandžude vastu. 1683. aastal pidid mässulised tunnistama Qingi ülemvõimu ning Taiwan sai esimest korda ajaloos osaks Hiinast.⁸ Qingi riigi huvi Taiwani vastu oli esialgu leige. Keiser Kangxi (1661–1722) lükkas küll tagasi ettepaneku saar formaalselt Hiina Keisririigi koosseisu võtta, kuid saare strateegiline asend muutis anneksiooni lõpuks vältimatuks.⁹

Järgmine suur muutus Taiwani poliitilises ajaloos saabus 19. sajandi lõpus, mil Qingi riik kokku varises. Saarele saabunud han-hiinlased olid selleks ajaks saavutanud selge ülekaalu põliselanike üle ning dikteerisid nii Taiwani poliitilist käekäiku kui ka majandusarengut. Esimese Hiina-Jaapani sõja (1894–1895) taga-järjel läks Taiwan koos ümbritsevate saartega (sh Penghu) Jaapani Keisririigi koosseisu. See eraldas Taiwani Mandri-Hiina poliitilisest ja ühiskondlikust arengust viiekümneks aastaks. Jaapanlaste valitsusaeg saarel lõppes 1945. aastal ning 1951. aasta San Francisco rahulepinguga loobus Tokyo kõikidest õigustest Taiwanile ja Penghu saartele. Kuna Hiina ei olnud selle lepingu osapool, sõlmis Hiina Vabariik 1952. aastal Jaapaniga eraldi Taipei rahuleppe.¹⁰

Kui teise maailmasõja relvad olid vaikinud, puhkes Mandri-Hiinas kodusõda rahvusvaheliselt tunnustatud Hiina Vabariigi (HV) ja Hiina Kommunistliku Partei vägede vahel. HKP võidu järel taandus HV armee Taiwanile, kus moodustati ajutine eksiilvalitsus ja hakati

kavandama Mandri-Hiina tagasivallutamist. Mõlemad pooled olid veendunud, et Taiwan kuulub Hiinale, kuid olid eri meelt küsimuses, millisele Hiinale nimelt. Sama tõdemus iseloomustas ka ülejäänud maailma hoiakuid. Riigid näitasid oma poolehoidu eelkõige ideoloogiliste veendumuste alusel: Nõukogude Liit toetas HRV-d ja lääneriigid Taiwanil paiknevat HV valitsust. Seda põhimõtet peegeldab ka ühe Hiina poliitika, mille kohaselt on maailmas vaid üks Hiina ja Taiwan kuulub sellele riigile, kuid ei määra, milline valitsus on legitiimne.¹¹

Taiwani väin kujunes üheks külma sõja tulipunktiks

Taiwani väin kujunes üheks külma sõja tulipunktiks. Esimene Taiwani väina kriis (1954–1955) puhkes vaid viis aastat pärast Hiina kodusõja lõppu (1927–1949) ja aasta pärast Korea sõda (1950–1953). Konflikti keskmes olid HV kontrolli all olevad saared HRV ranniku lähedal, mis on Mandri-Hiinale silmaga nähtavad ja mürsuga tabatavad. 3. septembril avas Hiina rahvavabastusarmee (RVA) suurtükivägi tule Kinmeni (Quemoy) saarestiku pihta, mis asub vaid kahe kilomeetri kaugusel Hiina rannikust. Rünaku eesmärk ei olnud ulatuslik pealetung Taiwanile ega isegi mitte väikesaarte hõivamine. Mao Zedong püüdis tekitada kriisi, mis eskaleeruks reaalse tuumasõja ohuni ning sunniks Nikita Hruštšovi jagama HRV-ga oma tuumatehnoloogiat.¹² Mao riskantne taktikaline käik osutus tagantjärele hinnates edukaks, kuid sellel oli ka oma hind. 1954. aasta lõpus sõlmisid Washington ja Taipei kaitselepingu, mis jäi kehtima kuni 1979. aastal sõlmitud suhete aktini Taiwaniga (TRA). Lepingu kohaselt kohustus Ameerika

⁸ Chou Wan-yao, *A New Illustrated History of Taiwan* (SMC Publishing, 2020), lk 51–68.

⁹ Kerry Brown, *The Taiwan Story: How a Small Island Will Dictate the Global Future* (Penguin Random House, 2024), lk 37.

¹⁰ Pasha L. Hsieh, "The Taiwan Question and the One-China Policy: Legal Challenges with Renewed Momentum," *Die Friedens-Warte*, 84(3), 2009, lk 64.

¹¹ Hsieh, "The Taiwan Question."

¹² Jung Chang, Jon Halliday, *Mao: The Untold Story* (Vintage Books, 2007), lk 483–484.

Ühendriikide valitsus kaitsma Taiwanit ja Penghu saari sõjalise rünnaku eest. Väikesaarte küsimus jäeti lepingust teadlikult välja, kuna president Eisenhower ei tahtnud riskida tuumasõjaga väikesaarte pärast, millel polnud ei majanduslikku ega strateegilist tähtsust.¹³ 1955. aasta alguseks olid nii Peking kui ka Washington saavutanud oma eesmärgid: Mao oli välja kaubelnud Moskva toetuse oma tuumarelvaprogrammile ning Ameerika Ühendriigid olid ära hoidnud RVA rünnaku oma liitlase vastu. RVA suurtükid vaikisid 1955. aasta märtsis.

Kolm aastat hiljem lahvatas teine Taiwani väina kriis, mille ajend oli väga sarnane esimesega. 1958. aasta 23. augustil käskis Mao taas pommitada Kinmeni saari. Seekord tõlgendas Washington Mao käiku kui avangut üldise vallutussõja alustamiseks. Tegelikult ei olnud aga Taiwani iseseisvus kordagi ohus, sest Mao eesmärk oli taaskord survestada oma liitlast. „Läänes ei osanud keegi aimata ta [Mao] tõelist eesmärki: hirmutada iseenda liitlast [NSVL] sellega, et Ameerika Ühendriigid ähvardavad tuumarelvaga,“ kirjutavad Jung Chang ja Jon Halliday.¹⁴ See ajalooline töö ilmestab, kui keeruline on lääne analüütikutel hoomata Hiina liidrite tegelikke motive ja plaane. Washington saatis sõjalaevad väina lähedusse ja ähvardas pommitada HRV territooriumit, millest siiski loobuti. Olukord lahenes, kui Peking oli lääne ähvardustele viidates Moskvalt välja kaubelnud hulganisti sõjandusega seotud kõrgtehnoloogilist abi ning taaselustanud diplomaatilised suhted Washingtoniga suursaadikute tasemel.

Kolmas Taiwani väina kriis (1995–1996) oli oma loomult teistsugune. Mõni aasta enne kriisi oli sõlmitud nn 1992. aasta konsensus ehk HKP ja KMT (Kuomintang) kokkulepe, mille järgi eksisteerib vaid üks Hiina. Konsensuse keskne idee on „üks Hiina, kuid erinevate tõlgendustega“ (*one China, respective interpretations*). Kokkulepe peegeldas ajutist stabiilsust väinaülestes suhetes. Järgmise kriisi töid kaasa HV presidendi Lee Teng-hui visiit Ameerika Ühendriikidesse 1995. aasta juunis ning 1996. aasta märtsi planeeritud HV esimesed vabad presidendivalimised. Oma pahameelt väljendades kutsus Peking 1995.

¹³ Henry Kissinger, *On China* (Allen Lane, 2011), lk 154.

¹⁴ Chang, Halliday, *Mao*, lk 483–484.

aasta suvel oma suursaadiku Washingtonist tagasi ning alustas detsembris ulatuslikke sõjaväeõppusi.¹⁵ Kuna detsembri lõpus toimunud HV seadusandliku kogu (Legislative Yuan) valimistel läks Lee Teng-hui KMT parteil halvasti, järeldas Peking, et sõjalised ähvardused toimivad ning et neil on võimalik mõjutada taiwanlaste poliitilisi valikuid endale soodsas suunas.¹⁶ Sellest loogikast lähtudes kuulutati välja ka sõjaväelised õppused 1996. aasta kevadeks, et mõjutada saabuvate presidendivalimiste tulemust. Ent tulemus osutus Pekingi ootustele vastupidiseks: HRV agressioon suurendas iseseisvusmeelse Lee Teng-hui toetust ning ta võitis presidendivalimised ülekaalukalt.

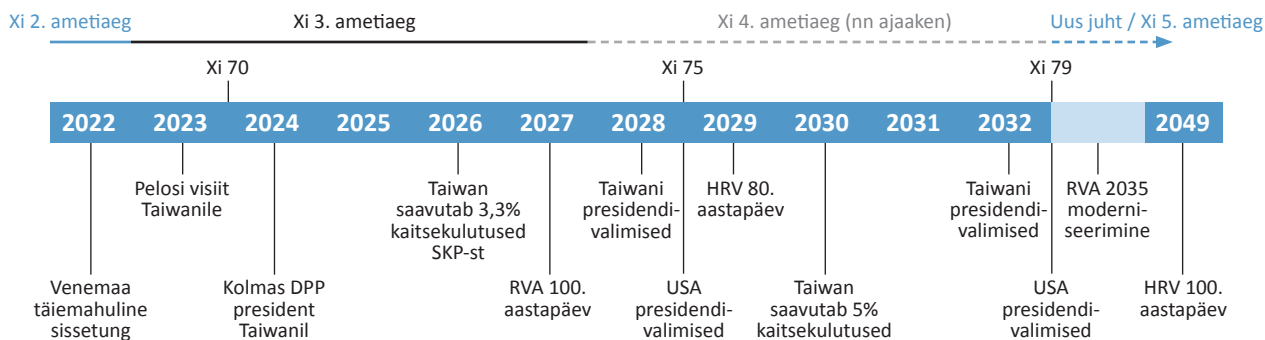
Sulmaan Wasif Khani hinnangul on märkimisväärne, kui jõuline oli Pekingi vastukäik HV valitsuse tegevusele. „Taiwan toimis päästikuna [*trigger point*], mis pani Hiina ametkonna emotsionaalselt tegutsema ja kõrvale kalduma pikaajalistest strateegilistest eesmärkidest,“ kirjutab Khan.¹⁷ Seega on Pekingi käitumine kolmanda Taiwani väina kriisi ajal mõistetav ainult siis, kui sellele mitte otsida rangelt ratsionaalseid põhjendusi, vaid vaadelda seda afektiivse reaktsioonina. Khani hinnangul ilmestab HRV poliitiliste liidrite valearvestus ka seda, et 1990. aastate keskpaigaks olid väina mõlemal pool asuvad rahvad teineteisest võõrdunud.

2000. ja 2016. aasta valimistel võimule tulnud Demokraatlik Progressipartei (Democratic Progressive Party, DPP) presidendid nihutasid Taiwani poliitilist kurssi pekingimeelsusest iseseisvuse poole, mis on vähendanud Hiina ja Taiwani ametlikku suhtlust. HRV 2005. aasta setsessioonivastane seadus lõi juriidilise aluse jõu kasutamiseks „riikliku suveräänsuse kaitsel“ ehk Taiwani vastu. 2020. aastal kehtestatud Hongkongi riiklik julgeolekuseadus aga murendas Taiwani avalikkuse usalduse Pekingi põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ (一國兩制) vastu, muutes selle poliitiliselt sisuliselt kasutamiskõlbmatuks. 2022. aasta augustis tekitas Taiwani väinas pingeid USA Esindajatekoja spiikri Nancy Pelosi visiit

¹⁵ Kissinger, *On China*, lk 276.

¹⁶ Patrick Tyler, *A Great Wall: Six Presidents and China: An Investigative History* (A Century Foundation Book, 2000), lk 25.

¹⁷ Sulmaan Wasif Khan, *Hunted by Chaos: China's Grand Strategy from Mao Zedong to Xi Jinping* (Harvard University Press, 2018), lk 188.



Joonis 3. Taiwani väina kriisiga seotud sündmuste ajatelg. Allikas: Autorid.

Taiwanile. HRV pidas visiiti provokatsiooniks. Visiidi järel korraldas Hiina ulatuslikud sõjalised õppused Taiwanil ümber, sealhulgas tulistati väina taaskord ballistilisi rakette ja harjutati rünnakstenaariume saare hõivamiseks. Taiwani relvajõud tõstsid valmisolekutaset, kuid püüdsid samal ajal vältida edasist eskalatsiooni. Washington rõhutas, et visiidi eesmärk oli toetada demokraatlike väärtusi ning kinnitas, et järgib endiselt ühe Hiina poliitikat, kuigi jätkab Taiwani *de facto* toetamist.

Pekingis on Taiwani-küsimus olnud alati enamat kui pelgalt julgeolekupoliitika küsimus või ajalooliste piiride taastamine. Taiwan on olnud Henry Kissingeri väljendit kasutades võitlusliku koosseisestamise mäng (*game of*

Peking pidanud arusaamatuks USA tegevust regioonis ning süüdistanud Washingtoni kord ebamõistlikus realismis, siis taas idealismis.¹⁹ Vastastikune mõistmatus ja teise poole käikude ennustamatus saavad tõenäoliselt Taiwani ümber arenguid ka tulevikus.

2. TAIWANI VÄINA KRIISI MÕJUTAVAD TEGURID

Eelnevat silmas pidades on raske ennustada, millal võiks lahvatada järgmine Taiwani väina kriis. Hiina otsust Taiwanit rünnata mõjutavad mitmed tegurid. Enne nende vaagimist tasub aga tõdeda, et otsus Taiwanit rünnata ei pruugi olla legitiimne, ratsionaalne ega isegi tahtlik.

Pekingis on Taiwani-küsimus olnud alati enamat kui pelgalt julgeolekupoliitika küsimus või ajalooliste piiride taastamine

combative coexistence), kus kõik osalised ähvardavad sõnades sõjaga, kuid jäävad tegudes vaoshoituks.¹⁸ Seda ilmestab näiteks teise Taiwani väina kriisi ajal Mao käsk vältida USA laevade pommitamist. Taiwani üle kauplemine, rannikusaarte pommitamine ja suurema sõjaga ähvardamine on ajaloos korduvalt teeninud HRV muid riiklikke, välispoliitilisi ja strateegilisi eesmärgi. Rahvuslik ideoloogia on mõjutanud seda, kuidas Peking Taiwanis toimuvale reageerib ja muutnud mitmed otsused lääneliitlastele (aga tegelikult ka HRV partneritele Moskvast) raskesti mõistetavaks – Pekingi motive on olnud keeruline hinnata ja tema tegevust ette näha. Kuid samamoodi on

2.1. PEKINGI EESMÄRGID SEoses TAIWANIGA

Pekingi silmis on Taiwani-küsimus riigi keskne huvi (核心利益), mille saavutamiseks on HRV juhtidel kaks peamist eesmärki: vältida Taiwani iseseisvumist ja saavutada Taiwani ühendamine emamaaga. Need eesmärgid pole uued, vaid on kehtinud juba 1949. aastast, kui HRV välja kuulutati.

Pekingi silmis on Taiwani-küsimus riigi keskne huvi

Iseseisvumine tähendaks Pekingile Taiwanis kaotamist: Taiwanil elab 23 miljonit nn kaasmaalast, see on maailma suuruselt 21. majandus, maailma kõige arenenuma kiibitootmisvõimekusega ja geostrateegiliselt oluline saar esimeses saarestikuahelas.

¹⁸ Kissinger, *On China*, lk 174.

¹⁹ Khan, *Hunted by Chaos*, lk 184.

Pekingi seisukohast ebasõbraliku valitsuse all võib Taiwan piirata HRV globaalseid ambitsioone. Taiwani iseseisvumine näitaks nii Hiina riigis kui ka rahvusvahelisel tasandil HRV nõrkust oma kesksete huvide eest seismisele, diskrediteerides valitsust ja HKP-d. Ei ole välistatud, et äärmuslikumas stsenaariumis võiks Taiwani iseseisvumine mõjutada ka stabiilsust Hiina poliitiliselt tundlikes piirkondades nagu Tiibet, Xinjiang, Sise-Mongoolia ja Hongkong. Neid aspekte kaaludes on iseseisvumine Hiina valitsuse vaatest vastuvõetamatu.

Taiwani toomine HRV poliitilise kontrolli alla on osa hiina rahva suure uuestisünni (中华民族伟大复兴) saavutamisest. Sellega lahendatakse probleem, mis on HKP juhte painanud juba alates HRV esimestest päevadest. Peale ideoloogiliste tegurite on HRV-l ka sõjalised eesmärgid, miks Taiwani ühendamist soovitakse. Taiwan paikneb esimese saarestiku kitsaskohas, mis piirab rahvavabastusarmee (RVA) ehk HKP relvajõudude võimalusi

Taiwani toomine HRV poliitilise kontrolli alla on osa hiina rahva suure uuestisünni saavutamisest

domineerida Vaikse ookeani läänepoolsetel meredel ja õhuruumis ning takistab Hiina globaalse võimu laienemist.²⁰ Praegusel hetkel puudub RVA mereväel nn süvamere ligipääs (*blue water access*). Taiwani liitmine HRV koosseisu võimaldaks Pekingil saavutada piiramatu ligipääs Vaiksele ookeanile. Seega lubaks Taiwani-küsimuse lahendamine HRV-l oma sõjalisi, majanduslikke ja diplomaatilisi ressursse mujale suunata ja realiseerida HKP globaalseid ambitsioone. Peab märkima, et kui Pekingi seisukohast vaadatuna räägitakse taasühendamisest, siis Taipei seisukoha järgi pole selline sõnastus õige, kuna Taiwan pole mitte kunagi olnud HRV osa.

2.2. KUIDAS SÜNNIB RÜNNAK TAIWANI VASTU?

Ametlikult peab otsuse Taiwanit rünnata langetama HRV sõjalise keskkomisjoni (SKK) juht (Xi Jinping), kelle alluvuses on nii RVA,

²⁰ Lyon ja Roi, "Military aggression against Taiwan."

rahva relvastatud politsei, piirivalveüksused kui ka miilits. SKK juhul on volitus anda käsk viiele RVA territoriaalsele allüksusele (*theatre of command*), nende seas Ida allüksusele, mille vastutusvaldkonda kuulub ka Taiwan.

Kui HRV liidrid hakkavad uskuma oma armee vääramatusse võitu, suureneb sõja puhkemise oht märkimisväärselt

Sõjaajaloolaste hinnangul saab enamik sõdu alguse siis, kui üks või mitu osalist on veendunud kiires ja/või kerges võidus. Seda väidet illustreeritakse sageli esimese maailmasõja (1914–1918) eel valitsenud palavikulise entusiasmi. Kuigi mõned ajaloolased on selle väite²¹ kahtluse alla seadnud, on ilmne, et kui HRV liidrid hakkavad uskuma oma armee vääramatusse võitu, suureneb sõja puhkemise oht märkimisväärselt. Seetõttu on tarvilik tugevdada Taiwani kaitsevõimet, et heidutada Pekingi otsust Taiwani vastu sõjalist jõudu kasutada.

Konflikt võib aga puhkeda ka olukorras, kus Peking ei ole sõjaks valmis ega veendunud oma võidus, just nagu juhtus maailmasõja päevil, mil Keskriigid (eesotsas Saksamaaga) sattusid konflikti juhuse ja poliitikute saamatuse tõttu.²² Sääraseid näiteid on ka Hiina ajaloos rohkelt. Mao Zedong sekkus Korea sõtta, alustas Hiina-India sõda ja Hiina-Vietnami sõda, hoolimata sellest, et RVA polnud konfliktiks hästi ette valmistatud.²³ Nende näidete puhul oli määravaks ajendiks Pekingi veendumus, et HRV julgeolek on otseses ohus mingi välise teguri tõttu (nt Korea sõja puhul USA väed Hiina piiril). Niisiis ei saa kindlalt väita, et seni, kuni Peking ei ole võimeline kiiret või kergemat edu saavutama, jääb *status quo* väinas püsima.

Arvestada tuleb ka sellega, et relvakonflikt Taiwani väinas puhkeb juhuslikult, ilma läbimõeldud otsuseta. Siinkohal peetakse silmas erinevaid võimalusi, mida ükski osapool ei ole planeerinud ega ette näinud. Näiteks

²¹ Niall Ferguson, *The Pity of War: 1914–1918* (Penguin, 1999), lk 444.

²² Ferguson, *The Pity of War*, lk 443.

²³ M. Taylor Fravel et al., *Active Defense: China's Military Strategy since 1949* (Princeton University Press, 2019).

võib konflikt puhkeda tahtmatust Hiina ja Taiwani laevade või hävituslennukite kokkupõrkest. Säärane intsident toimus 2025. aasta augustis, kui põrkasid kokku kaks Hiina merevägede laeva, mis jälitasid Filipiinide laeva Lõuna Hiina meres.²⁴ Kui sarnane juhtum peaks toimuma HRV ja Taiwani aluste või lennukite vahel, võib olukord eskaleeruda,

Arvestada tuleb ka sellega, et relvakonflikt Taiwani väinas puhkeb juhuslikult, ilma läbimõeldud otsuseta

kuigi kumbki pool ei pruugi sel hetkel olla valmis täiemahuliseks sõjaks. Juhusliku eskalatsiooni tõenäosust suurendavad kaks tõika. Esiteks toimuvad HRV sõjalised õppused aasta-aastalt tihedamini ja Taiwani rannikule üha lähemal. Teiseks puudub Taipei ja Pekingi relvajõudude vahel otsene kommunikatsioonikanal, mis võiks juhusliku kokkupõrke korral olukorda rahustada. Washingtoni ja Pekingi vahel on säärane kommunikatsioon samuti nõrk, eriti pärast 2026. aasta jaanuaris RVA kõige kõrgema kindrali Zhang Youxia vastu algatatud uurimist, sest just tema oli tähtis kontaktisik RVA ja Pentagoni vahel.

Matt Pottinger jt ei pea juhuslikku eskalatsiooni kuigi tõenäoliseks, viidates asjaolule, et poliitilised juhid „ei alusta sõdu, kuna nad lihtsalt vihastasid“.²⁵ See väide tõukub tõdemusest, et Peking on aastaid planeerinud Taiwani-vastast rünnakut ja selleks harjutanud ning juhuslikult seda ette ei võeta. Raporti autorite hinnangul loob säärane arutluskäik Hiina liidritest liialt automatiseeritud mulje ega võta arvesse psühholoogilisi iseärasusi. Inimese ratsionaalsus on alati piiratud²⁶ ning afektide või emotsioonide mõju otsuste langetamisel möödapääsmatu.²⁷ Afektidest juhitud käitumine on Hiina liidritele omane eriti olukordades, mis puudutavad rahvuslikku eneseuhkust ja identiteeti, näiteks Senkaku/

²⁴ [“Watch: Chinese ships collide while pursuing Philippine boat,” BBC](#), 11.august 2025.

²⁵ Matt Pottinger, Matthew Turpin, “The Myth of Accidental Wars,” in *Matt Pottinger, The Boiling Moat: Urgent Steps to Defend Taiwan* (Stanford University Press, 2024), lk 44.

²⁶ Herbert A. Simon, “A Behavioral Model of Rational Choice,” *The Quarterly Journal of Economics* 69(1) (1955).

²⁷ Lisa Feldman Barrett, *How Emotions Are Made: The Secret Life of the Brain* (Pan Books, 2018).

Diaoyu saarte küsimus.²⁸ Ka Taiwani-küsimus on seotud rahvusliku enesemääratlusega ning Zhongnanhai vaates tundlik teema. Mõned eksperdid on seetõttu väitnud, et Peking võib käituda irratsionaalselt, kui HV või lääneriigid püüavad muuta Taiwani õiguslikku staatust või nihutada muid nn punaseid jooni.²⁹

Ent samuti on võimalik, et RVA otsib just sääraseid „juhuslikke“ kokkupõrkeid, et seejärel konflikti eskaleerida. Kuna Hiina sõjavägi tegutseb väga kindlate plaanide alusel ja isetegevuslikku käitumist ei soosita,³⁰ on tõenäolisem, et eskalatsiooni põhjustab mõni provotseeritud „juhuslik“ intsident, mitte omavoliliselt ilma Pekingi heakskiiduta tegutsev RVA üksus. Rainer Saksa hinnangul oleks konflikt Taiwani üle paratamatult reflektiivne ehk olukorrale reageeriv. Teisisõnu, Peking ei suuda olukorda endale soodsas suunas kujundada ning konflikt ei alga seetõttu Pekingi valitud hetkel, vaid siis, kui konflikti algatamine muutub Pekingile soodsaks.³¹

Sõjaotsus võib tuleneda ka Pekingi tundeist, et Taiwani-küsimust pole enam võimalik rahumeelselt lahendada

Peale iseseisvusdeklaratsiooni võivad Pekingit sundida sõda alustama ka teised tegurid: sammud iseseisvuse suunas (HV nime ja sümboolika vahetus), Taiwani sisemised rahutused, Taiwani tuumarelva püüdlused, ühendamise üle peetavate läbirääkimistega viivitamine ning välisriikide sõjaline sekkumine Taiwanis.³² Sõjaotsus võib tuleneda ka Pekingi tundeist, et Taiwani-küsimust pole enam võimalik rahumeelselt lahendada.

Samuti tuleb silmas pidada, et Xi Jinpingil ja teistel HKP juhtidel ei pruugi olla adekvaatset

²⁸ Christopher Cairns, Allen Carlson, “Real-world Islands in a Social Media Sea: Nationalism and Censorship on Weibo during the 2012 Diaoyu/Senkaku Crisis,” *The China Quarterly* 225 (2016).

²⁹ Intervjuu Andreas Forsbyga (DIIS), Kopenhaagen, 13.oktoober 2025; intervjuu Frederick Fooy’ga (PDA), Lund, 15.oktoober 2025.

³⁰ Intervjuu Andreas Forsbyga (DIIS), Kopenhaagen, 13.oktoober 2025.

³¹ Intervjuu Rainer Saksaga, Tallinn, 16.oktoober 2025.

³² The US Department of Defense, [Military And Security Developments Involving The People’s Republic Of China 2024, Annual Report To Congress](#) (Department of Defense, 2024).

pilti Taiwanil toimuvast või Taiwanil liitlaste kavatsustest. Kerry Browni hinnangul on Taiwanil teemal kõige olulisem Xi nõunik Wang Huning, keda peetakse ühtlasi Zhongnanhai kõige olulisemaks ideoloogiks. Oluline on ka Taiwanil 2012. aastal väisanud HKP poliitbüroo alalise komitee liige Cai Qi. Kuid Brown rõhutab, et meil ei ole kindlust, millist informatsiooni nad Xiga jagavad või kui hästi ise tegelikult Taiwanil tunnevad. See võib viia olukorraneni, kus Xi teeb otsuse ratsionaalselt (endale kättesaadavat teavet arvestades), kuid siiski olukorda õigesti hindamata.

Hiina on vastasseisuks aastaid plaane teinud ja harjutanud, mistõttu võib konflikt alata Pekingi valitud hetkel

Kokkuvõttes on soovitatav mõelda konfliktist Taiwanil väinas kõiki võimalikke variante arvestades. On tõsi, et Hiina on selleks vastasseisuks aastaid plaane teinud ja harjutanud, mistõttu võib konflikt alata Pekingi valitud hetkel. Kuid samuti on võimalik, et otsus sõda (või mõnda teist stsenaariumit) algatada ei pruugi Pekingi plaane täpselt järgida ega olla langetatud kõige ratsionaalsemal moel.

2.3. RÜNNAKU AJAAKEN

USA-s näib kehtivat konsensus, et kõige suurema tõenäosusega võib Hiina rünnak toimuda ajavahemikus 2027 kuni 2030. aastate esimene pool.³³ Lääneliitlaste seas on palju kõneainet pakunud 2027. aasta kui tõenäoline tähtaeg, mil RVA peaks olema valmis Taiwanil edukalt ründama. Seetõttu on ennustatud võimalikku sissetungi just 2027. aastaks.³⁴ Tegelikult ei ole HRV juhid seda eesmärki nii otseselt väljendanud. 2022. aastal toimunud 20. parteikongressil sõnastas Xi RVA eesmärgi järgnevalt: „Rahvavabastusarmee sajanda aastapäeva eesmärkide saavutamine aastaks 2027 ning meie relvajõudude viimine kiiremas tempos maailmatasemele on strateegilised ülesanded igakülgse kaasaegse sotsialistliku

riigi ülesehitamisel.“³⁵ Xi rõhutas samas kõnes hiljem, et HKP „ei anna kunagi lubadust loobuda jõu kasutamisest ning jätame endale võimaluse rakendada kõiki vajalikke meetmeid“, et tuua Taiwan Pekingi kontrolli alla. Xi väljaütlemised ja RVA ettevalmistused ei tähenda siiski, et Peking kindlasti alustab agressiooni just 2027. aastal. Seda on rõhutanud ka mitmed USA sõjaväelased.³⁶

2027. aasta on eelkõige sümbolne tähtaeg, mil RVA tähistab oma sajandat asutamisaastapäeva, mistõttu on mitmed arengueesmärgid seotud just selle tähtsusega. Kui Hiina liidrite otsus Taiwanil sõjaliselt rünnata lähtub ratsionaalsest kaalutlusest (vt ülal), teevad keskvõim ja RVA kõik endast oleneva, et olla piiratud ulatusega operatsiooniks võimalikult hästi valmis. Nagu ütles Rootsi Psühholoogilise Kaitseagentuuri teadur Frederick Fooy: „Kui asjad lähevad plaani järgi, on kõik hästi. Aga kui tekib ettenägematu olukord ükskõik millises valdkonnas – olgu see loodusõnnetus, finantskriis või poliitiline kriis – siis HKP ei tule säärase muutustega hästi toime.“³⁷ Teisisõnu, kui olukord on muutlik, võib Pekingi otsus Taiwanil rünnata edasi lükkuda.

2027. aasta on eelkõige sümbolne tähtaeg, mil RVA tähistab oma sajandat asutamisaastapäeva

Võrreldes oma eelkäijatega on Xi Jinpingi lähenemine Taiwanil-küsimusele jõulisem. 2019. aastal ütles Xi, et „Taiwanil väina kahe kalda vahelised pikaajalised poliitilised erimeelsused on väinaüleste suhete ebasabiilsuse ja pikaajalise arengu algpõhjus ning neid ei saa põlvest põlve edasi anda.“³⁸ Samas kõnes rõhutas Xi, et emamaa ühendamine on

³³ Sidharth Kaushal, Juliana Suess, *The Impact of the Taiwan Strait Crisis on European Defence* (RUSI, Whitehall Report 1–24, 2024), lk 1.

³⁴ Kaushal and Suess, *The Impact of a Taiwan Strait Crisis*.

³⁵ „Full text of the report to the 20th National Congress of the Communist Party of China,“ International Department, Central Committee of CPC, 02.august 2023.

³⁶ Noah Robertson, „How DC became obsessed with a potential 2027 Chinese invasion of Taiwan,“ *Defense News*, 7.mai 2024.

³⁷ Intervjuu Frederick Fooy'ga (PDA), Lund, 15.oktoober 2025.

³⁸ „习近平在《告台湾同胞书》发表40周年纪念会上的讲话 [Xi Jinpingi kõne „Taiwanil kaasmaalastele saadetud sõnumi“ 40. aastapäeva tähistamisel],“ 中国外交部 [Hiina välisministeerium], 2.jaanuar 2019.

hiina rahva suure uuestisünni (中华民族伟大复兴) „vajalik nõue“, vihjates sellega, et Taiwani-küsimus peab olema lahendatud 2049. aastaks, HRV 100. aastapäevaks. Sellega kehtestas Xi ajalise horisondi, mille jooksul Taiwan peab olema emamaaga taasühendatud. Mõnede ekspertide hinnangul on 2049. aasta ainus tõeliselt oluline aasta, millega peaks arvestama.³⁹ Millal ja kuidas selle eesmärgi poole liigutakse, sõltub aga peamiselt Xi Jinpingi otsustest. Vaieldamatult on Xi motiveeritud Taiwani staatuse küsimuse lahendamata oma ametiajal. Ükski teine poliitiline eesmärk ei ole Hiina poliitmaastikul võrreldava kaaluga. Xi püüab nii kindlustada oma kohta Hiina ajaloos.⁴⁰ Kui see eesmärk jääks saavutamata, „näiks kogu tema tegevus sisutühi,“ tõdeb endine Hiina uudistetoimetaja Deng Yuwen.⁴¹

Xi poliitiline võim tugineb kahele ametikohale: ta on HKP peasekretär ja SKK esimees. Mõlema ametiaeg on korraka viis aastat ja seda saab määrata arv kordi pikendada.⁴² Varem kehtis ametiaja piirang üksnes sümboolsele presidendi ametikohale (kaks viieaastast ametiaega), kuid HKP kongress tühistas selle piirangu 2018. aastal.⁴³ Praegu on Xi kõigil nimetatud ameti-positioonidel kolmandat ametiaega. HKP pea-sekretäri ja SKK esimehe ametiajad lõppevad 2027. aasta sügisel ning presidendi ametiaeg 2028. aasta kevadel. Kuid tõenäoliselt pikendab Xi kõiki kolme ametiaega veel kord, vastavalt kuni 2032. ja 2033. aastani. See oleks ka esimene hetk, mil võib oodata põlvkondade vahetust kõigil Xi ametikohtadel. Kuigi Xi on andnud mõista, et ta ei taotle eluaegset võimu,⁴⁴ ei saa välistada, et ta on ka viiendat ametiaega HKP peasekretär ja SKK esimees. Küll aga võib Xil olla raske parteikaaslasid veenda, miks ta peaks 2032. aastast ametisse edasi jääma, eriti arvestades, et Xi on siis juba 79-aastane. Kyle Amonsoni hinnangul oleks viies ametiaeg tõenäoline vaid juhul, kui Xil oleks ette näidata edukas

Taiwani liitmine.⁴⁵ Kui aga Xi tunneb, et ta on oma võimu kaotamas või et tema ametiaega ei soovita pikendada, võiks ta ka Taiwanit rünnata, et oma võimu konsolideerida.⁴⁶

Eelnevat arvestades on küllalt suur tõenäosus, et Taiwan langeb RVA rünnaku alla enne 2033. aastat. Kui Xi otsustab ametis jätkata ka pärast 2032. aastat, võib ta enda seatud ajalast horisonti küll nihutada, kuid mitte lõputult. Xi on praegu 72-aastane (sündinud 15. juunil 1953) ning saab 2033. aastal 80-aastaseks. Hiinlaste keskmine oodatav eluiga 2025. aasta seisuga on 77,81 aastat, kuid Xi sünniaastal 1953 oli see vaid 43,83 aastat.⁴⁷ Kuigi Xi on selle juba ammu ületanud, arvestades tema ema ja isa pikka iga (vastavalt 96 ja 89 aastat), võib ennustada pikka iga ka Xile. Kuid terviserikke tõttu võib poliitiline põlvkondade vahetus tulla ootamatult, ka enne 2032. aastat. Kui Xi tervis halveneb, võib ta tunda, et on viimane aeg Taiwani-küsimus ära lahendada.⁴⁸

Otsus Taiwanit rünnata sõltub ka Hiina-välistest teguritest, eelkõige Taiwani sisepoliitikast ja Taiwani liitlaste hoiakutest

Kuid otsus Taiwanit rünnata sõltub ka Hiina-välistest teguritest, eelkõige Taiwani sisepoliitikast ja Taiwani liitlaste hoiakutest. Taiwani parteidest võib kõige tõenäolisemalt Pekingi defineeritud punaseid jooni nihutada DPP, kuid lähiaastatel ei ole see väga tõenäoline. Järgmised presidendivalimised toimuvad Taiwanil 2028. aastal ja kui peaks juhtuma, et uus pekingimeelne KMT juht Cheng Li-wun valimised võidab, võib see anda HKP juhtkonnale lootust saavutada Taiwani rahumeelne ühendamine. See omakorda võib sõjalist sekkumist edasi lükata. Kui aga DPP kandidaat peaks valimiskampaania käigus Chengile selles küsimuses vastanduma ning taotlema mandaati Taiwani iseseisvuse rõhutamiseks, suureneb sõjalise sekkumise risk. Viimane stsenaarium on taiwanlaste meelsust arvestades siiski ebatõenäoline.

³⁹ Intervjuu Andreas Forsbyga (DIIS), Kopenhaagen, 13. oktoober 2025.

⁴⁰ Amonson, "The Ambitious Dragon."

⁴¹ Bang Xiao, "Why is Taiwan so important to Chinese President Xi Jinping?," 22. august 2022, ABC News.

⁴² Hiina Rahvavabariigi põhiseadus, artikkel 93.

⁴³ "China's Xi allowed to remain 'president for life' as term limits removed," BBC, 11. märts 2018.

⁴⁴ Tom Mitchell, "China's Xi Jinping says he is opposed to life-long rule," The Financial Times, 7. september 2019.

⁴⁵ Amonson, "The Ambitious Dragon."

⁴⁶ Autori kohtumised mõtekodade ja esindustega, Taipei, 2025.

⁴⁷ "China Life Expectancy: Historical Data," Macrotrends, vaadatud veebruar 2026.

⁴⁸ Autori kohtumised mõtekodade ja esindustega, Taipei, 2025.

Peking peab USA-d ja lääneliitlasi (sh Jaapanit) kahaneva mõjuga jõududeks ning on väljendanud valmisolekut võidelda „mis iganes sõjas“ USA vastu.⁴⁹ USA nõrgenemine Pekingi silmis võib ekspertide hinnangul viia kahe erineva arengustsenaariumini. Pentagoni hinnangul võib see sissetungi edasi lükata,⁵⁰ kuid Oriana Skylar Mastro sõnusti muudab Washingtoni kahanev jõud HRV juhtide silmis USA ajapikku veelgi ohtlikumaks ja agressiivsemaks, mistõttu võib konflikti edasilükkamine osutada Pekingile kahjulikuks.⁵¹ Sissetungi edasilükkamine võib Pekingi vaatest olla strateegiliselt vale otsus, arvestades, et vastasväed näivad tugevnevat – Taiwan suurendab oma kaitsekulutusi ja Washington suunab ressursse ümber India ja Vaikse ookeani väejuhatuse (INDOPACOM) tugevdamiseks.⁵² Kui see trend jätkub, võib Peking pidada ootamist riskantseks,⁵³ kuna see võimaldaks Taiwanil oma kaitsevõimet suurendada ning kitsendada ajaakent, mil RVA väed suudaksid edukalt Taiwanit rünnata.

2.4. RVA VALMIDUS KONFLIKTIKS TAIWANI VÄINAS

Varasemates Taiwanis väina kriisides ei ole kordagi olnud reaalselt ohtu Taiwanis *de facto* iseseisvusele (eeldusel, et USA peab kinni oma lubadusest Taipei valitsust kaitsta), sest RVA-l ei ole olnud võimekust saart edukalt rünnata. Nüüd ollakse sellele võimekusele lähedal. Sõjalise võimekuse saavutamine Taiwanis ründamiseks ei tähenda, et rünnak kohe ka ette võetakse. HRV juhid on korduvalt rõhutanud, et Taiwanis liitmist jõu abil ei saa välistada. Viimati tehti seesugune avaldus 2025. aasta oktoobri lõpus.⁵⁴ Samas ei räägi HRV juhid enamasti avameelselt oma sõjalistest võimetest,⁵⁵ kasvõi juba sellepärast,

et kui riik on tegelikult tugevam kui teised seda tajuvad, võiks liigse teabe avaldamine anda vastasele nii motivatsiooni kui ka võimalusi vastumeetmete kehtestamiseks.⁵⁶ Tuleb tõdeda, et HRV valmisolekut sõjaks on väga raske hinnata.

Sõjalise võimekuse saavutamine Taiwanis ründamiseks ei tähenda, et rünnak kohe ka ette võetakse

Väidetavalt ei plaani Peking Taiwanit rünnata kineetilisi vahendeid kasutades seni, kuni säilib usk, et saare ühendamine emamaaga on võimalik rahumeelsel moel.⁵⁷ Mõned Hiina eksperdid usuvad, et Pekingil jätkub veel strateegilist kannatlikkust, et saavutada rahumeelne lahendus.⁵⁸ Praeguses olukorras on aga Taiwanis-küsimuse rahumeelne lahendamine vähetõenäoline. Muutused Taiwanis sisepoliitikas ja rahvuslikus identiteedis, Hiina autoritaarne pööre ja Pekingi äraspidine üksriik-kaks-süsteemi-poliitika Hongkongis on pööranud nii Taiwanis rahva kui ka poliitilise eliidi Pekingi vastu, muutes rahumeelse ühinemise praktiliselt võimatuks.⁵⁹ Niisiis järeldab Jin Canrong, et kuigi Hiina on alati pidanud rahumeelset taasühinemist oma eelistatud valikuks, on „taasühinemise tõenäosus mitterahumeelsete vahenditega suurem.“⁶⁰ Mitmed analüütikud on aga rõhutanud, et RVA ei ole hetkel veel võimeline Taiwanit edukalt ründama ning mõnede hinnangul on ettevalmistused selleks pelgalt demonstratiivsed ehk ei kujuta reaalselt ohtu.⁶¹ Just see võib olla peamine põhjus, miks seni pole sissetungi ette võetud. Seetõttu ei tasu ületähtsustada väidet, et Peking usub Taiwanis rahumeelsesesse liitmisesse.

HKP 2015. aastal avaldatud Hiina sõjastrateegia valge raamat, mis asendab 1993. aastast kehtinud doktriini, tähtsustab rohkem Taiwaniga

⁴⁹ Laura Bicker, „China says it is ready for ‘any type of war’ with US,” *BBC*, 5.märts 2025.

⁵⁰ The US Department of Defense, *Military and Security Developments*.

⁵¹ Oriana Skylar Mastro, „The Shifting Military Balance across the Taiwan Strait,” National Committee on US-China Relations, video, 19.juuli 2021.

⁵² The US President, *Indo-Pacific Strategy of the United States* (White House, veebruar 2022).

⁵³ Intervjuu Frederick Fooy’ga (PDA), Lund, 15.oktoober 2025.

⁵⁴ „China says it ‘absolutely will not’ rule out use of force over Taiwan,” *Reuters*, 29.oktoober 2025.

⁵⁵ Skylar Mastro, „The Shifting Military Balance.”

⁵⁶ Jack S. Levy, William R. Thompson, *Causes of war* (John Wiley & Sons, 2011), lk 66.

⁵⁷ „Taiwan Strait: Managing Europe’s Risk in a Global Hotspot,” *International Crisis Group*, 16.oktoober 2025, lk 3.

⁵⁸ Intervjuu anonüümse Hiina ja Venemaa eksperdigaga, Ghent, 13.oktoober 2025.

⁵⁹ Joel Wuthnow et al. (toimetajad), *Crossing The Strait, China’s Military Prepares for War with Taiwan* (National Defense University Press, 2022).

⁶⁰ „Liberating Taiwan by Force According to Prof. Jin Canrong (金灿荣),” *Sinification*, 5.juuli 2024.

⁶¹ Anonüümne intervjuu, Tallinn, 16.oktoober 2025.

seotud olusid. Uues doktriinis rõhutatakse vajadust kaitsta „riiklikku ühtsust“ ja „territoriaalset terviklikkust“ ning sätestatakse, et RVA peab olema võimeline läbi viia kõrgtehnoloogilisi sõjalisi operatsioone, tagama valmisoleku tegutseda olulistest merepiirkondades ja tõhusama väljaõpet „keerukates elektromagnetilistes tingimustes, keerulisel ja tundmatul maastikul ning rasketes ilmastikutingimustes“.⁶² Need võimed peaksid kindlustama RVA valmiduse tegutseda Taiwani väina keerulistes ilmastikuoludes ja mägisel Taiwani saarel. 2022. aastal rõhutas Xi, et RVA relvajõud peaksid valmistama ette eeskirjad, mis võimaldaksid neil läbi viia sõjalisi erioperatsioone, järgides Venemaa eeskjuu Ukrainas.⁶³

RVA struktuurireformid ja tehnoloogiline moderniseerimine suurendavad Pekingi võimekust rünnata Taiwanit edukalt

RVA struktuurireformid ja tehnoloogiline moderniseerimine suurendavad Pekingi võimekust rünnata Taiwanit edukalt. HRV ja Taiwani vaheline sõjaline tasakaal väinas kaldub järjest enam HRV kasuks.⁶⁴ RVA relvajõudude üha paraneva võimekusega võib kaasneda suurem riiklik surve Xile sissetungiks, kuna tegevusetus võib muutuda poliitiliselt vastuvõetamatuks.⁶⁵ Laiemat sõjalist tasakaalu mõjutavad aga Taiwani partnerid, eelkõige USA ja Jaapan, ning nende kaitseinvesteeringud.

Samas on võimatu ette näha HRV sisepoliitilisi sündmusi ja nende mõju RVA-le. Aastatel 2024–2026 on HRV sõjalisest keskkomisjonist taandatud viis liiget. Kui komisjon 2022. aastal moodustati, oli seal seitse liiget, kusjuures praegu on neist alles vaid Xi Jinping ja Zhang Shengmin. Ülejäänud viis kohta on vabad. Ühest küljest tähendab see, et sõjaväe keskkomisjonil on vähem kogemust ning planeerimisvõimekust. Teisalt on võim koondatud ning võib lihtsustada Xil

⁶² 中国的军事战略 [Hiina sõjastrateegia (2015)], 中华人民共和国国务院新闻办公室 [Hiina Rahvavabariigi Riiginõukogu Teabebüroo], mai 2025.

⁶³ Marcin Przychodniak, “EU Responses to the Potential of an Armed Conflict in the Taiwan Strait,” *Polish Institute of International Affairs*, 9. detsember 2022.

⁶⁴ Ministry of Defence, *Defense of Japan 2025* (Ministry of Defence, Japan, 2025), lk 17.

⁶⁵ Wuthnow et al., *Crossing The Strait*.

sissetungiotsuse tegemist, ilma et keegi talle vastu seisaks. RVA juhtkond on ebastabiilses seisus ja see võib tähendada ettearvamatuid otsuseid, mis puudutavad Taiwanit.

Peking võib hoiduda Taiwanit ründamast, kuna sellel otsusel oleks kõrge ühiskondlik hind

Peking võib hoiduda Taiwanit ründamast, kuna sellel otsusel oleks kõrge ühiskondlik hind. Eriti oluliseks peetakse seejuures aastatel 1979–2015 kehtinud ühelapsepoliitikat, mis tähendab, et paljud sõdurid on perekondade ainsad lapsed, kelle hukkumist oleks eriti raske põhjendada.⁶⁶ Osalises sõjas, kus hukkub mõni tuhat sõdurit, oleks hind ehk talutav, aga kui täiemahulises sõjas peaks hukkuma 100 000 sõdurit, oleks raske nii suurt kaotust ignoreerida, eriti arvestades HRV praegust demograafilist kriisi. Samuti tuleb arvestada sellega, et Hiina ründaks sisuliselt oma kaasmaalasi (vähemalt Hiina enda retoorikast lähtudes), mistõttu oleks saare tsiiviltaristu pommitamist raske põhjendada (kuigi sama argument peaks kehtima ka Venemaa puhul, mis ei ole siiski takistanud Moskvat Ukraina tsiivilobjekte ründamast). Igal juhul teeks Taiwani annekteerimine Pekingi elu raskeks, sest see suurendaks taiwanlaste pahameelt Pekingi režiimi vastu ning muudaks saare valitsemise keeruliseks.

Viimaks tuleb arvestada, nagu tõdeb Frederick Fooy, et Taiwani väina kriisil on HRV-le ka iseeneslik väärtus: see annab Pekingile põhjuse jätkata sõjalaevade ehitamist, korraldada sõjalisi õppusi piirkonnas ning hoida USA tähelepanu pidevalt ühele piirkonnale koondatuna.⁶⁷

2.5. TAIWANI VÕIMEKUS END KAITSTA

Geopoliitilises kontekstis, kus USA nõuab oma liitlastelt kaitsekulutuste suurendamist, on sama surve tekkinud ka Taiwanile. Võrreldes 2016. aastaga, mil Taiwani kaitsekulud olid vaid 1,82% SKP-st, on tänaseks need oluliselt

⁶⁶ Intervjuu Frederick Fooy'ga (PDA), Lund, 15. oktoober 2025.

⁶⁷ Intervjuu Frederick Fooy'ga (PDA), Lund, 15. oktoober 2025.

suuremad. 2026. aastal plaanitakse ületada 3% piiri, 2030. aastaks 5%.⁶⁸ Suuremad taiwanlaste investeeringud oma kaitsevõimekusse peaksid heidutust parandama ja looma tingimused, kus USA toetab Taiwanit parema meelega.

Taiwani heidutustegevuses ei loe aga ainult raha, vaid ka strateegia

Taiwani heidutustegevuses ei loe aga ainult raha, vaid ka strateegia. Taiwanlaste endi sõnul on nende heidutusstrateegia kui kõielkõnd: kui Hiina tegevusele reageerida liiga kiiresti ja jõuliselt, tekib oht külvata liigset paanikat ja kurnata oma ressursse, kui aga reageerida liiga aeglaselt, võib Taiwan kaotada strateegilise eelise ja võime end kriisiolukorras kaitsta. Heidutus ja kaitsevõimekus on aina tähtsamad, arvestades RVA võimekuse kasvu ning Taiwani väina strateegilise sügavuse vähendamist, mida tekitavad uued tehnoloogiad, näiteks droonid.⁶⁹ Taiwani heidutusest rääkides ei tule tähelepanu pöörata mitte ainult sõjalisele võimekusele, vaid ka kaitsetahtele ja nn silikoonkilbile. Viimaks tuleb ka silmas pidada, et Taiwani enda sisepoliitilised muutused võivad tugevalt mõjutada kogu Taipei strateegiat.

Taiwani sisepoliitika on aastate jooksul muutunud ja ei saa välistada, et musta luige juhtum muudab Taiwani suhet HRV-ga. Pärast seda, kui DPP President Tsai Ing-wen 2016. aastal ametisse astus, pole KMT presidendiametit kandnud. Samas on KMT parteis toimumas sisemised muutused, mida ilmestab 2025. aastal ametisse astunud uus KMT juht Cheng Li-wun, kes on oma eelkäijatest märgatavalt radikaalsem, sest toetab Taiwanit ja HRV vahelisi sõbralikke suhteid. HKP Taiwani asjade büroo on Chengi avalikult toetanud. Chengi valimine Taiwani presidendiks muudaks Taiwani-HRV poliitilist dünaamikat märkimisväärselt. Lisaks peab arvestama uue, kolmanda partei ehk TPP-ga, mille ilmumine Taiwani poliitilisse süsteemi on struktuurne

⁶⁸ "Defense spending to reach 5% of GDP by 2030: President," Overseas Community Affairs Council (O.C.A.C.), 24. august 2025.

⁶⁹ Eric Chan, Ian Murphy, "Shrinking the Strait: How Drone Warfare and Hybrid Tactics are Erasing Taiwan's Strategic Depth," *Global Taiwan Institute*, 14. jaanuar 2026.

muutus – kaheparteiüsteemist on saanud kolmeparteiüsteem. Taiwani ennustamatu sisepoliitika võib suuresti mõjutada Taiwani kaitsekulutusi ja -võimekust, kaitsetaht ja poliitilisi suhteid saare ja mandri vahel.

Taiwani ühiskonna ohutaju tase on üldiselt madal, aga tõusuteel. Ka kaitsetahte on tugevnemas, sest riik on hakanud sellesse panustama. 2025. aastal anti välja kriisivalmiduse käsiraamat. Taiwani kaitseministeerium teatas, et jagab käsiraamatu eksemplare umbes 10 miljonile Taiwani majapidamisele.⁷⁰ Oma rolli mängib ka popkultuur, näiteks seriaal „Nullipäeva rünnak“, mis jõudis eetrisse augustis 2025.⁷¹ Siiski ei taju Taiwani ühiskond praegu nii tugevalt sõjaohtu kui Balti riikide avalikkus. Selle põhjuseks on asjaolu, et Taiwan elas aastakümneid sõjaseisukorras ja sõjaoht püsis ka hiljem, mis on loonud ühiskonnas teatava tuimuse sõja vastu.

Taiwani ühiskonna ohutaju tase on üldiselt madal, aga tõusuteel

Federick Fooy hinnangul võib Taiwani ühiskonna psühholoogiline vastupanuvõime Hiinast tulenevatele infooperatsioonidele olla nõrgenemas, kuna Washington on otsustavalt kärpinud Taiwani mõjutustegevusega võitlevate mõttekodade ja mittetulundusühingute (nt Double Think Lab) rahastust. See võib tema hinnangul viia kiirete muutusteni Taiwani ühiskonnas, sealhulgas Hiinaga seotud ohutaju nõrgenemiseni.⁷² Paljud Taiwani noored näevad Pekingit juba praegu positiivses valguses ning hindavad Hiina ühiskonna kõrget arengutaset.⁷³

Kiibitootja TSMC on Taiwani silikoonkilp. Taiwan toodab 90% maailma kõrgtehnoloogilistest tehisarukiipidest suuresti tänu

⁷⁰ Wayne Chang, "Taiwan rolls out handbook on how to prepare for natural disasters – and a Chinese invasion," *CNN*, 18. november 2025.

⁷¹ 《零日攻擊》：「武統」台灣主題的戰爭劇為何引發激烈辯論？ [“Nulli Päeva Rünnak”: Miks tekitab sõjadraama Taiwani “sõjalise ühendamise” teemal tulihingelist vaidlust?], *BBC* 中文, 27. august 2024.

⁷² Intervjuu Frederick Fooy'ga (PDA), Lund, 15. oktoober 2025.

⁷³ Intervjuu anonüümse Taiwani noorega, Taipei, jaanuar 2026.



Joonis 4. TSMC tehased Taiwani kaardil.⁷⁴ Allikas: Autorid.

TSMC-le. Kuid nüüd investeerib TSMC suurel määral oma Arizonas asuvasse keskusesse ja ehitab samal ajal rajatisi Jaapanis ja Saksamaal, säilitades ühe vana tehase Hiinas. TSMC edu kordamine välismaal on siiski väga keeruline – Taiwanil on selle tööstuse toetamiseks vajalikud talendid, ettevõtluskultuur ja õigusraamistik, samuti 2500 Taiwani tarnijat, mis koos moodustavad täielikult toimiva kiibitööstuse klatri. TSMC investeerib USA-sse kuue uue tehase ehitamiseks 165 miljardit dollarit. Kui need tööle hakkavad, toodetakse 30% TSMC tippaseme kiipidest (2-nanomeetrit) Arizonas.⁷⁵ Kuid isegi, kui Arizona tehased toodavad plaanipäraselt, toodetakse kaks kolmandikku tippasemel tehisarukiipidest endiselt Taiwanis. Sealhulgas hoiab TSMC oma kõige uuemad tootmistehnoloogiad ning enamiku teadus- ja arendustegevusest Taiwanis ja välismaal asuvad tehased jäävad sihilikult ühe põlvkonna võrra maha.⁷⁶ 2028. aastaks, mil TSMC kavatseb alustada 2-nanomeetriste kiipide tootmist USA-s,⁷⁷ on oodata,

et Taiwanis hakatakse tootma veelgi arenenumaid 1,4-nanomeetriseid kiipe.⁷⁸ Tulevikus aga võivad välismaa konkurendid, sh USA Intel ja HRV SMIC, mõlemad riigi toega firmad, nõrgendada Taiwani silikoonkilpi.

3. TEISTE RIIKIDE ROLL KRIISI AJAL

Arvestades RVA sõjalist ülekaalu, ei suudaks Taiwan üksinda Hiina agressioonile vastu seista. Peale Taiwani ja Hiina oleneb Taiwani väina kriisi kulg eelkõige kahest riigist – USA-st ja Jaapanist. USA väed on maailma suurimad ja võimsaimad ning suudaks kriisi kulgu oluliselt mõjutada. Jaapan on tähtis mitte ainult oma võimaliku sõjalise osaluse pärast, vaid ka seetõttu, et Tokyo peaks andma Jaapanis paiknevatele USA vägedele loa sõtta sekkumiseks. Ilma selleta on USA lähim sõjaväebaas Guam, mis asub Taiwanist pea 3000 km kaugusel. Distsantsilt tegutsemine raskendab oluliselt sõjaliste eesmärkide täitmist.

Pisut vähem võiksid sõjalist rolli mängida samuti Lõuna-Korea, Filipiinid ja Austraalia, kelle toetus või osalus sõjas tugevdaks USA seisukohta. Sõjalises kontekstis kolmandajärgulised riigid on need, kes võiksid

⁷⁴ Lähtuvalt SiliconExpert andmetest (arhiveeritud): Joe Corbisiero, "[Latest Updates: Taiwan Earthquake Impact on Semiconductor Supply Chain](#)," *SiliconExpert*, 12.aprill 2024.

⁷⁵ Johanna M. Costigan, "[Taiwan's 'silicon shield' could be weakening](#)," *MIT Technology Review*, 15.august 2025.

⁷⁶ "[The world's biggest chipmaker needs to move beyond Taiwan](#)," *The Economist*, 21.august 2025.

⁷⁷ Helen Davidson, "[Taiwan vows most advanced tech will not go to US under \\$100bn Trump deal](#)," *The Guardian*, 4.märts 2025.

⁷⁸ Lisa Wang, "[TSMC to build advanced 1.4nm fab](#)," *Taipei Times*, 25.september 2025.

marginaalselt kriisi tulemust mõjutada. Näiteks Prantsusmaal ja Suurbritannial on mõlemal lennukikandjad, mida võiks kriisiolukorras piirkonda saata. Ülejäänud riigid, kes sõjaliselt ei sekku, mängivad siiski tähtsat poliitilist ja diplomaatilist rolli, olgu need siis Taiwanit ja USA-d toetavad riigid, sh Eesti ja EL, HRV-d toetavad riigid, sh Venemaa, ja neutraalsed riigid.

3.1. AMEERIKA ÜHENDRIIGID

Washingtoni otsus kriisiolukorras Taiwanit toetada on võtmetähtsusega, et takistada pealesunnitud liitumist HRV-ga, kuna Taiwan ise vastu ei peaks. Küll aga pole teada, kas USA üldse sõjaliselt sekkuks. 1979. aasta kongressis vastuvõetud TRA ei garanteeri ega välista USA sõjalist sekkumist HRV rünnaku korral.⁷⁹ Strateegiline ebamäärasus (*strategic ambiguity*) on kujunenud USA Taiwanipoliitika keskseks iseloomustajaks, kuigi ebamäärasuse aste sõltub presidendist ja administratsioonist. 46. president Biden nt ütles, et USA väed kaitseksid Taiwanit,⁸⁰ aga 47. president Trump pole sarnaseid lubadusi andnud. Hoolimata sellest, et Trump ise pole välja öelnud, mida ta Taiwanit kriisi korral teeks, on näha, et praegune administratsioon näeb väina olukorda tähtsana. Heidutuse tugevdamine on välja toodud tähtsa osana Ameerika Ühendriikide 2025. aasta riiklikust julgeolekustrategiast (NSS), milles on kirjutatud, et „Taiwani konflikti ärahoidmine, ideaalis [USA] sõjalise ülekaalu säilitamise kaudu [üle Hiina], on prioriteet.“ USA vägede 2026. aasta alguses läbi viidud operatsioon Venezuelas viitab sellele, et NSS-i eesmärke võetakse tõsiselt. Uues, 2026. aasta riigikaitsestrateegias (NDS) rõhutatakse samuti esimese saarestikuahela tähtsust USA heidutusstrateegias India ja Vaikse ookeani piirkonnas. Isegi, kui Taiwan on retooriliselt USA-le tähtis, sõltub Ameerika Ühendriikide sekkumise otsus lõppude lõpuks paljudest muutuvatest teguritest, mida ei saa ette näha. USA kongressi kõige suurem toetusrühm on Taiwanit toetusrühm, ent pole kindel, kui suur on selle toetusrühma otsustuskindlus

⁷⁹ US Congress, *H.R.2479 – Taiwan Relations Act*.

⁸⁰ David Brunnstrom, Trevor Hunnicutt, [“Biden says U.S. forces would defend Taiwan in the event of a Chinese invasion,” Reuters](#), 19.september 2022.

kriisiolukorras tegutsemise ajal.⁸¹ Lõpuks lähtuvad Washingtoni, Pekingi ja Taipei otsused alati USA-Hiina-Taiwani julgeolekukolmnurga hetkeseisust.⁸²

Olenemata muutuvast geopoliitilisest olukorrast määrab USA-d ja Taiwanit siduv 1979. aastal kongressis vastuvõetud TRA jätkuvalt kahepoolseid suhteid. Akti järgi võttis Washington kohustuse kohelda HV-d võrdsete teiste riikidega. Lisaks kohustab TRA USA valitsust toetama *status quo*'d Taiwanit väinas ja müüma Taiwanile enesekaitseks vajalikke relvi. Seda tehti viimati 2025. aasta detsembri rekordsuuruses 11,1 miljardi mahus. TRA puhul on tähtis silmas pidada, et see puudutab vaid Taiwanit peasaart ja Penghu saarestikku, jättes muud väikesaared HV määratlusest välja. Seega on USA sõjaline sekkumine Taiwanit väikesaarte kaitseks ebatõenäoline (v.a Penghu puhul). Ka varasemate Taiwanit väina kriiside puhul on Washington korduvalt rõhutanud, et strateegiliselt ja majanduslikult tähtsusetute väikesaarte pärast sõtta ei minda.

Varasemate Taiwanit väina kriiside puhul on Washington korduvalt rõhutanud, et strateegiliselt ja majanduslikult tähtsusetute väikesaarte pärast sõtta ei minda

Eesti julgeoleku vaatest on Taiwanit kriis ohtlik, kuna Ameerika Ühendriikidel oleks raske tagada julgeolekut NATO idarindel, samal ajal, kui nende väed oleks hõivatud India ja Vaikse ookeani kriisiga. USA poliitikud on tunnistanud, et nad ei ole enam suutelised korraga kahel suurel rindel võitlema.⁸³ Kuni Taiwanit-küsimus on lahendamata ehk kuni väina mõlemal kaldal on võimul poliitilised jõud, kes näevad Taiwanit olevikku ja tulevikku erinevalt, püsib risk Eesti julgeolekule suur. Collins, Erickson ja Pottinger märgivad tabavalt: „Washington ja selle liitlased on silmitsi mitmete potentsiaalsete katastroofidega järgneva kümnendi sees, kuid pea kõik kahvatuvad selle kõrval, mis juhtub siis, kui HRV võtaks ette Taiwanit sõjalise annekteerimise.“⁸⁴ Selle väitega annavad autorid

⁸¹ Intervjuu Marko Mihkelsoniga, Tallinn, 23.september 2025.

⁸² Wuthnow et al., *Crossing The Strait*.

⁸³ Intervjuu Marko Mihkelsoniga, Tallinn, 23.september 2025.

⁸⁴ Collins, et al., *Taiwan: The Stakes*.

mõista, et kui maailmas puhkeb samal ajal mitu kriisi, keskendub Washington tõenäoliselt just Taiwani väinas toimuvale.

3.2. JAAPAN

Kuigi Jaapan ei ole konkreetselt öelnud, mida tehtaks Taiwani kriisi korral, viitavad uue peaministri Sanae Takaichi 2025. aastal parlamendis esitatud väited, et Jaapan ei jääks neutraalseks. Tema sõnum on jõulisem kui peaminister Abe oma, kes tõdes 2021. aastal, et „Taiwani kriis on Jaapani kriis, ja seega kriis Jaapani-USA liitlassuhtele“, ütlemata selgesõnaliselt, kas Jaapan jääks neutraalseks või mitte.⁸⁵ Samas on Eestis täheldatud, et Jaapani poliitiline tahe Taiwanit kaitsta on vähene ja et nemad kaitseks Taiwanit vaid juhul, kui seda teeks ka USA.⁸⁶ Jaapani lõplikku otsust, kas riik osaleb kriisiolukorras ja kui, siis mis mahu, on võimatu ennustada, kuna see sõltub kriisi vallandajast, kulgemisest ja poliitilisest olukorrast Jaapanis. Siiski peab märkima Jaapani võtmetähtsust Taiwani kaitsmises. 2025. aasta novembris tehtud küsitlus näitas, et Jaapani kollektiivkaitseõiguse rakendamist kriisi puhkemise korral toetas rohkem jaapanlasi (48,8%) kui oli selle vastu (44,2%).⁸⁷

ÜRO mereõiguse konventsioon reguleerib Hiina mereväe käitumist Jaapani lähistel. Kui Jaapan jääb konflikti tingimustes neutraalseks, on Hiinal keelatud siseneda Jaapani territooriumidesse. Ent majandusvööndisse sisenemist mereõigus ei takista.⁸⁸ Kui Hiina laevad sisenevad Jaapani territooriumidesse, et Taiwan blokeerida, võib seda tõlgendada agressioonina Jaapani vastu.

Sõja puhkedes on Jaapanil kõige tähtsam roll USA liitlaste seas. Esmalt, ilma Jaapani kooskõlastuseta ei saa sõjas osaleda Jaapanis paiknevad USA väed, sh 54 000 USA sõjaväelast, USA mereväe seitsmes laevastik

ning Okinawas paiknevad USA hävituslennukid. Teiseks mängib Jaapan tähtsat rolli USA sõjalises logistikas, arvestades, et sõjaline osalus Guamist, Hawaiiist ja Alaskalt oleks raske, kuna Taiwan on nendest tuhandete kilomeetrite kaugusel. Ilma Jaapanita peaks USA väed opereerima Guamilt, mis on

Sõja puhkedes on Jaapanil kõige tähtsam roll USA liitlaste seas

Taiwanist 2770 kilomeetri kaugusel.⁸⁹ Okinawa võimaldab Taiwani ümbruses kasutada hävituslennukeid, ilma et neid tuleks vahepeal tankida. Kolmandaks, Jaapani enda osalus sõjas toetaks märkimisväärselt USA-d. Jaapani enesekaitsevõimed on olulised tiptasemel võimed, sealhulgas kihiline raketitõrje, tugev luure-, seire- ja sihtmärgituvastusvõimekus, veealuse ja allveelaevatõrje võimekus ning õhuvägi, mis suudab säilitada ülekaalu Jaapani kohal. Nende võimetega saab Jaapan toetada ja kaitsta USA vägesid, piirata RVA liikumist ja murda RVA tarneahelaid.⁹⁰ Lisaks on Jaapani mereväe enesekaitsejõududel (JMSDF) piirkonna suurim hävitajate laevastik (v.a USA merevägi) ning 22 rünnakuallveelaeva.⁹¹

3.3. FILIPIINID, AUSTRALIA JA LÕUNA-KOREA

Peale Jaapani on USA-l piirkonnas veel kolm väga tähtsat liitlasriiki, kelle osalus või mitteosalus võib oluliselt mõjutada kriisi kulgemist: Filipiinid, Austraalia ja Lõuna-Korea. Filipiinide põhjapoolseimast asustatud saarest jääb Taiwanini vaid 150 kilomeetrit ning Filipiinide veed on ideaalsed allveelaevade kasutamiseks Taiwani väinas. Riigi luba USA vägedel seal viibida võib pidada USA-le kriisiolukorras ülitähtsaks, aga Manila osalus või isegi heakskiit USA vägede seal viibimisele pole sugugi kindel. Riiklik poliitika dikteerib Filipiinide kriisiaegseid otsuseid ja see sõltub suuresti ametis olevast presidendist. Eelmise, pekingimeelsema presidendi Rodrigo Duterte valitsuse ajal oleks olnud väga ebatõenäoline

⁸⁵ Ben Blanchard, [“Former PM Abe says Japan, U.S. could not stand by if China attacked Taiwan,” Reuters](#), 1. detsember 2021.

⁸⁶ Intervjuu Marko Mihkelsoniga, Tallinn, 23. september 2025.

⁸⁷ [“Japanese divided on military response to China over Taiwan, Kyodo poll shows,” Reuters](#), 16. november 2025.

⁸⁸ Intervjuu Alexander Lottiga, Tallinn, 17. oktoober 2025.

⁸⁹ David M. Sacks, [Mapping the Unknown and Thinking the Unthinkable: How US Allies Might Respond in a Crisis over Taiwan](#) (East-West Center, January 2024), lk 6.

⁹⁰ David M. Sacks, [Mapping the Unknown](#), lk 6.

⁹¹ Kaushal ja Suess, [The Impact of a Taiwan Strait Crisis](#).

Filipiinide toetus USA-le. Praeguse USA-sõbraliku presidendi Ferdinand Romualdez Marcos Jr. ajal on aga USA toetamise tõenäosus suurem. Filipiinide otsus USA-d kriisi ajal toetada või mitte toetada sõltub suuresti seega ajast, millal kriis toimub.⁹²

Austraalia on kriisikoldest kaugemal ja seega on tema osalus vähesema tähtsusega – Austraalia põhjaterritooriumi pealinnast Darwinist jääb Taiwanini 4000 kilomeetrit. Kuigi on tõenäoline, et Austraalia lubab riigis paiknevatel USA vägedel (u 2500 merejalaväelast) kriisi ajal sõjas osaleda ja on ka võimalik, et Austraalia ise osaleb sõjaliselt, pole Austraalia otsus suure tõenäosusega see, mis kriisi tulemust muudaks. Austraalia osalus tugevdaks siiski USA allveelaevavägesid, eriti peale 2021. aastal sõlmitud Austraalia-ÜK-USA (AUKUS) kokkulepet, mille järgi Austraalia tugevdab oma allveelaevastikku.⁹³

Korea poolsaare lõunatipust jääb Taiwanini 1100 kilomeetrit. Kuigi USA-le oleks väga kasulik Lõuna-Koreas paiknevate vägede kasutamine Taiwanis kriisi ajal ning Lõuna-Korea logistiline tugi, teeb Lõuna-Korea otsuse

Taiwani kriisi ajal on suurem tõenäosus, et Põhja-Korea korraldab poolsaarel provokatsiooni

väga raskeks Põhja-Korea. Taiwanis kriisi ajal on suurem tõenäosus, et Põhja-Korea korraldab poolsaarel provokatsiooni. Kuigi aina rohkem lõunakorealasi seostab riigi julgeolekuolukorda Taiwaniga, jääb Põhja-Korea heidutus Souli prioriteediks. USA jaoks aga oleks kõige soodsam, kui Soul lubaks kasutada 28 500 poolsaarel paiknevat USA sõdurit ning pakuks USA vägedele kriisi ajal logistikatuge.⁹⁴

3.4. EUROOPA LIIT

Euroopa riikidel, EL-il ja Eestil on vähe sõjalist võimekust Taiwanis väina kriisi ära hoida või sellesse sekkuda, kuna Euroopa riikide mereväed ei ole ilma USA mereväeta suutelised

⁹² David M. Sacks, *Mapping the Unknown*, lk 9.

⁹³ David M. Sacks, *Mapping the Unknown*, lk 13.

⁹⁴ David M. Sacks, *Mapping the Unknown*, lk 16.

Taiwani väinas heidutust pakkuma. Küll aga saab EL aidata tagada füüsilist julgeolekut teisiti, näiteks saates EL-i liikmesriikide alused kaitsma allveekaableid Taiwaniga piirnevates vetes.⁹⁵ Veelgi olulisemad on EL-i käsutuses olevad diplomaatilised ja tehnilised vahendid, mille sihipärane ja õigeaegne rakendamine kriisiolukorra alguses võiks oluliselt vähendada kriisi eskaleerumise tõenäosust.

EL saab konflikti heidutada ja piirata oma majandusliku jõuga

EL saab konflikti heidutada ja piirata oma majandusliku jõuga. Esmalt saab EL Taiwanit toetada majanduslikult, näiteks ostes Taiwanis kaupu, mille impordi HRV on endale piiranud. Veel võib EL kehtestada kriisiolukorras HRV-le laialdasi sanktsioone, näiteks: sanktsioonid HKP juhtkonnale, kes on seotud Taiwanis sissetungiotsuse langetamisega, sanktsioonid HRV kaitsetööstusega seotud firmadele, ajutine keeld HRV riigimeedia kajastustegevustele EL-is, keeld HRV firmadel osalemast EL-i rahastatud projektides,⁹⁶ ja finants-sanktsioonid HRV-le.

EL lähtub seisukohast, et Taiwanis küsimus tuleb lahendada rahumeelselt ja läbirääkimistega ning iga sugune ühepoolne *status quo* muutmine on vastuvõetamatu. EL seisab vastu Pekingi katsetele ÜRO resolutsiooni 2758 ümber tõlgendada.⁹⁷ EL rõhutab Taiwanis väina stabiilsuse tähtsust mitte ainult globaalse julgeolekuküsimusena, vaid ka majanduse seisukohalt, arvestades Taiwanis kesksel rollil rahvusvahelistes tarneahelates. EL-i ametlikes dokumentides ja avaldustes on Taiwanit käsitletud kui sarnaselt mõtlevat partnerit (*like-minded partner*), eriti demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste kontekstis.⁹⁸ Samas järgib EL ühe Hiina

⁹⁵ Nicolas Regaud, "Open Crisis Scenario in the Taiwan Strait: What Strategic Implications for Europe?," *IRSEM, Strategic Brief* 29, January 2022, lk 2.

⁹⁶ Przychodniak, "EU Responses."

⁹⁷ European Parliament, [European Parliament resolution of 24 October 2024 on the misinterpretation of UN resolution 2758 by the People's Republic of China and its continuous military provocations around Taiwan \(2024/2891\(RSP\)\)](#) (European Parliament, 2024).

⁹⁸ "The European Union and Taiwan: An overview of the bilateral relations between the EU and Taiwan," European Economic and Trade Office in Taiwan, 31. detsember 2024.

poliitikat ega tunnista Taipei valitsust Hiina riigi ja rahva ametliku esindajana. Taiwan on EL-i ametlikes dokumentides määratletud kui eraldiseisev tollipiirkond, aga mitte kui suveräänne riik⁹⁹ ning alates 1975. aastast on ELil sõlmitud diplomaatilised suhted ainult Pekingi, mitte Taipeiga. EL-i ja Taiwani majanduslik koostöö toimib Euroopa Liidu majandus- ja kaubandusesinduses Taiwani.

Liikmesriikide tasandil ei ole Taiwani-poliitika ühtne. 2025. aasta lõpus ilmunud CEIAS-i uuringu¹⁰⁰ kohaselt võib Euroopa riigid Taiwani suhete järgi jaotada nelja suuremasse kategooriasse: a) vanad partnerid, b) uued sõbrad, c) pragmaatikud ja d) mahajääjad.

Liikmesriikide tasandil ei ole Taiwani-poliitika ühtne

Vanade sõprade all peetakse silmas Lääne-Euroopa riike (Suurbritanniat, Saksamaad ja Prantsusmaad), kellel on pikaajaline Taiwani-poliitika ja väljakujunenud suhted nii Pekingi kui ka Taipeiga. Uute sõprade alla liigituvad mitmed Kesk- ja Ida-Euroopa riigid, mis on viimastel aastatel senisest jõulisemalt toetanud Taipei valitsuse püüdlusi saavutada (sümboolne) tunnustus ja esindatus rahvusvahelistes organisatsioonides. Leedu on selles osas silmapaistev näide. Leedu valitsus lubas 2021. aastal Vilniuses avada Taiwani esinduse Taiwani nime all. See samm pälvis terava Pekingi kriitika ning viis diplomaatiliste suhete kärpimiseni Leeduga.¹⁰¹ Ka Poola ja Tšehhi kuuluvad uute sõprade sekka. Nende riikide Taiwani-poliitika toetab selgelt Taiwanit ning on põhjutanud Pekingile meelehärmi. Taiwani kriisi puhul võib oletada, et nii vanad partnerid kui ka uued sõbrad asuvad pooldama Taiwani valitsust ning soovivad EL-i tasandil aktiivset tegutsemist.

Suurim rühm Euroopa riike kuuluvad pragmatikute sekka. Pragmatikute seas on erineva suhtumisega riike, nagu Soome ja Rootsi, aga ka Ungari ja Slovakkia. Pragmatikuid eristab

⁹⁹ "Fact Sheets on the European Union," [European Parliament](#), vaadatud 8. jaanuar 2026.

¹⁰⁰ Matej Šimalčík et al., [Partners in need, partners indeed? Tracking Europe-Taiwan relations amidst global disruption](#) (CEIAS, 2025).

¹⁰¹ "China downgrades diplomatic ties with Lithuania over Taiwan row," [BBC](#), 22. november 2021.

mahajääjatest eelkõige nende tihedate suhtlus Taiwaniga ning esinduse olemasolu saarel, mis mahajääjatel puudub. Mahajääjate hulka loevad CEIAS-i raporti autorid teiste seas Eestit ja Küprost. Taiwani väina kriisi puhkedes

Suurim rühm Euroopa riike kuuluvad pragmatikute sekka

ei pruugi aga kirjeldatud rühmad teineteisest nii selgelt eristuda. Võib oletada, et mitmed mahajääjad (nende seas Eesti) asuvad selgelt Taiwanit toetama, samas kui mitmed pragmaatikud, eelkõige Ungari ja Slovakkia, toetavad Pekingit või jäävad rõhutatult erapooletuks. Kuigi Ungari on üks suuri-maid Taiwani välisinvesteeringute sihtkohti Euroopas, toetab Orbáni valitsus järjekindlalt Pekingi poliitilisi seisukohti.¹⁰²

Ka Küpros toetab sõnaselgelt ühe Hiina poliitikat, hoidub tihedate suhete loomisest Taiwaniga ning toetab Pekingi valitsust ka kõige vastuolulisemates teemades (nt inimõigused). Küprose seisukoha võtab kõige paremini kokku loosung „Üks Hiina, üks Küpros“, millega Nicosia valitsus annab mõista, et rahvusvaheline üldsus ei tohiks tunnustada ei Taipei valitsust ega Põhja-Küprost. Nicosia valitsus on korduvalt esile tõstnud Pekingi toetust, eriti Küprose territoriaalse terviklikkuse küsimuses, ning rõhutanud kahe riigi tihedaid majandussuhteid.¹⁰³ Hiina-Küprose suhteid kirjeldatakse kui strateegilist partnerlust.¹⁰⁴ Neil põhjustel võib arvata, et Taiwani väina kriisi puhkedes asuks Nicosia valitsus toetama Pekingi seisukohti.¹⁰⁵ Kuigi Küprose poliitiliste parteide seas on ka neid, kellele on oluline EL-i ühe Hiina poliitika, ei viljele ükski

¹⁰² Tamas Matura, ["The Hungarian Elections and Their Implications for Taiwan and China,"](#) [The Prospect Foundation](#), 4. november 2024.

¹⁰³ ["Address by the President of the Republic of Cyprus, Mr. Nikos Christodoulides, at the Reception Hosted by the Embassy of the People's Republic of China on the Occasion of the People's Republic of China's 76th Anniversary,"](#) Government of Cyprus, 17. september 2025.

¹⁰⁴ ["China, Cyprus Builds Strategic Partnership, Promote China-EU Cooperation and BRI,"](#) [China Briefing](#), 24. detsember 2021.

¹⁰⁵ Konstantinos Tsimonis, "Cyprus-Taiwan relations: Under the strain of sovereignty," in Matej Šimalčík, Kristina Kironka ja Alfred Gerstl, [Partners in need, partners indeed? Tracking Europe-Taiwan relations amidst global disruption](#) (CEIAS, 2025), lk 79.

oluline partei Taiwanit pooldavat poliitikat, mistõttu ei ole oodata, et Nicosia Hiina- või Taiwanipoliitika lähitulevikus toimuvate valimiste tulemusel muutuks. Ka Slovakkia suhteid Hiinaga kirjeldatakse kui strateegilist partnerlust. Kuigi Slovakkia valitsus toetab EL-i ühe Hiina poliitikat, on Fico valitsus väljendanud pahameelt EL-i tasandil tehtud otsuste pärast, mis piiravad Hiina ettevõtete tegevusvabadust Euroopas.¹⁰⁶ Mitu Slovakkia opositsiooni- parteid (eriti Progressiivne Slovakkia) on taiwanimeelsed ning seetõttu võib Slovakkia Taiwanipoliitika valimiste järel muutuda.

Pikaajsete partnerite käitumine kriisi korral on ennustamatu. Saksamaa ja Prantsusmaa on seni hoidnud ettevaatlikku joont. Nende riikide Taiwanipoliitika keskendub eelkõige majanduskoostööle ja mitteametlikele kontaktidele ning välditakse samme, mis võiksid Pekingit ärritada. Prantsusmaa presidendi Emmanuel Macroni väljaütlemine, et Euroopa peaks

Saksamaa ja Prantsusmaa on seni hoidnud ettevaatlikku joont

hoiduma sekkumast kriisidesse, „mis ei ole meie omad“, viidates sellega Taiwan väina potentsiaalsele kriisile, põhjustas teistes EL-i riikides palju pahameelt.¹⁰⁷ Saksamaa ja Prantsusmaa rõhutavad järjepidevalt ühe Hiina poliitika kehtivust, kuid toetavad samas Taiwan osalemist rahvusvahelistes organisatsioonides, kus riiklus ei ole formaalne eeltingimus, näiteks Maailma Terviseorganisatsioonis.

Põhjamaad ja Balti riigid on üldjoontes olnud vastuvõtlikumad väärtuspõhisele käsitlesele, rõhutades demokraatia ja inimõiguste tähtsust ning nähes Taiwanis partnerit autoritaarsete mõjude tasakaalustamiseks. Kuid ka nende riikide poliitika, kelle seas on nii pragmaatikuid kui ka mahajääjaid, võib kriisi korral olla ebalev ja Taiwanit mitte toetada. Viimasel ajal on märke, et ka Taani võib Taiwanit

mitte toetada. Taani ühe Hiina poliitika on muutumas äravahetamiseni sarnaseks Pekingi ühe Hiina põhimõttega, nendib Andreas Forsby.¹⁰⁸ Lisaks määratletakse Taanis taiwanlasi ametlikult HRV kodanikena ning Taiwan majandusesindus Kopenhaagenis on ametlikult HRV välisesinduse alluvuses.

Põhjamaad ja Balti riigid on üldjoontes olnud vastuvõtlikumad väärtuspõhisele käsitlesele nähes Taiwanis partnerit autoritaarsete mõjude tasakaalustamiseks

Kriisi puhkedes sõltuks palju USA otsustest. Väiksematel Euroopa riikidel, kellel ei ole tihedaid majandussidemeid ei Taiwaniga ega otseselt ka Hiinaga, on suhteliselt hõlpus Taiwan kaitsele asuda Washingtoni kiiluvees. Ent kui USA toetus Taipeile puudub, on ka Euroopa väikeriikide käed seotud. USA positsioon mõjutab ilmselt ka EL-i seisukohta tervikuna. Forsby usub, et ilma Ameerika surveta ei suudaks EL kujundada ühist seisukohta, rääkimata ühiste meetmete rakendamisest, et Pekingi tegevust tõkestada. Trumpi teisest ametiajast alates ei ole Taani valitsuses Hiina-kriitilisi häáli, sest tunnetatakse, et ilma USA toetuseta ei suudetaks nii või naa midagi ära teha.¹⁰⁹ Forsby tõdeb, et EL peab läbi mõtlema, kuidas käituda Taiwan väina kriisi korral, kui USA ei ole meie selja taga. Seega peame olema valmis ühiseks reaktsiooniks ka juhul, kui EL-il on strateegiline autonoomia.

Kriisi puhkedes sõltuks palju USA otsustest

EL-i ja selle liikmesriikide Taiwanipoliitikat iseloomustavad ettevaatlikud, kuid järkjärgult tihenevad sidemed. Kuigi ühe Hiina poliitika jääb ametlikuks aluseks, on praktiline koostöö Taiwaniga laienenud ja muutunud nähtavamaks. Liikmesriikide eri lähenemised peegeldavad EL-i sisemist mitmekesisust, kuid samas on täheldada üha selgemat konsensust selles, et Taiwan väina rahu ja stabiilsus ning Taiwan roll globaalses majanduses on otseselt

¹⁰⁶Peter Csanyi, [Slovakia external relations briefing: The 2024 Annual Report \(Asia related\)](#) (China CEE Institute, 10.veebruar 2025).

¹⁰⁷Tim Dowling, [“Macron sparks anger by saying Europe should not be ‘vassal’ in US-China clash,”](#) *The Guardian*, 10.aprill 2023.

¹⁰⁸Andreas B. Forsby, [“How Denmark Has Adopted China’s Language on Taiwan \(and Why It Matters\),”](#) *The Diplomat*, 4.oktoober 2024.

¹⁰⁹Intervjuu Andreas Forsbyga (DIIS), Kopenhaagen, 13.oktoober 2025.

seotud Euroopa julgeoleku ja heaoluga. EL-i ühtsuse säilitamine Taiwani väina kriisi puhkedes kujuneb tõsiseks proovikiviks ja seda võivad mõjutada riigid nagu Küpros, Ungari, ja Slovakkia.

3.5. VENEMAA

Kuigi Venemaa ei ole Taiwani väina kriisi otsene huvipool, on ilmne, et nii Pekingi kui ka Moskva seisukohast on VF-il mõju Taiwani väina käekäigule. Esimene Taiwani kriis (1954–1955) näitas, et HKP juhtkond nägi seost Taiwani väinas toimuva ja Pekingi-Moskva suhete vahel. Mao tekitas kriisi just selleks, et mõjutada Nõukogude Liidu julgeolekukalkulatsioone ja saada seeläbi ligipääs Nõukogude Liidu tuumatehnoloogiale. Venemaa seost Taiwaniga saab samuti välja lugeda Valgevene presidendi Aleksandr Lukašenka 2023. aasta kõnest Kollektiivse Julgeoleku Lepingu Organisatsiooni kohtumisel, kusta ütles, et „Venemaa on osa, element kõigest, mis maailmas toimub“, lisades, et paljudes maailma piirkondades, sealhulgas Hiina ja Taiwani vahel, on globaalse tähtsusega probleeme.¹¹⁰ Ehkki seos on nii Pekingi kui ka Moskva puhul selge, on Venemaa seni olnud vaoshoitud.

Kuni hiljutise ajani oli Venemaa üldiselt säilitanud Taiwani küsimuses ebamäärase hoiaku

Kuni hiljutise ajani oli Venemaa üldiselt säilitanud Taiwani küsimuses ebamäärase hoiaku. Kuigi mõned kommentaarid, nagu tuntud kommentaatori Dmitri Litovkini väide, et „Vene meremehed näitavad üles soovi toetada liitlast [Hiinat] Taiwani lahingus“, näitavad toetust HRV-le, on säärased avaldused haruldased.¹¹¹ Kui Sergei Lavrov kuulutas 2021. aasta oktoobris, et Moskva toetab Pekingit tema õiguspärastes pingutustes Taiwani taasühendamiseks, püüdis Venemaa rahvusvaheliste suhete nõukogu direktor

Andrei Kortunov seda sõnastust pehmendada. Kortunov märkis, et „suuremahuline sõjaline konflikt Vaikse ookeani [lääne]osas tundub suhteliselt ebatõenäoline, hoolimata sellest, milliseid apokalüptilisi stsenaariume sõjalised eksperdid välja mõtlevad“.¹¹² 2021. aastal rääkisid Venemaa juhtivad Hiina-eksperdid Vassili Kašin ja Aleksandr Lukin avalikult Hiina ja Venemaa julgeolekukoostööst India ja Vaikse ookeani piirkonnas, käsitledes pingekoldeid nagu Korea poolsaar ja Lõuna-Hiina meri, kuid jättes Taiwani täielikult mainimata. See näitab Venemaa ekspertide ja poliitikakujundajate ebakindlust Taiwani suhtes¹¹³ või soovi seda teemat mitte avalikult arutada, arvestades, et see on HRV perspektiivist riigisisene küsimus.

Mõnede ekspertide hinnangul aga ei ole Hiina rünnak Taiwani vastu mõeldav ilma Venemaa tuumavõimekuseta. RVA rünnak Taiwani vastu võib eskaleeruda tuumakonfliktini ning sellega on Hiina juhid arvestanud. Seetõttu on Pekingil keeruline alustada täiemahulist sõda Taiwani vastu ilma Venemaa toetuseta, sest Hiinal endal ei ole USA tasakaalustamiseks piisavalt tuumavõimekust.¹¹⁴

Samas on alates 2024. aastast näha Venemaa üha suuremat aktiivsust Taiwani väinas ning avalikumat toetust Pekingile. 2024. aasta oktoobrikuise raporti järgi palus Kreml väidetavalt Elon Muskil mitte aktiveerida Starlinki Taiwani kohal.¹¹⁵ Peale selle märgati 2024. aasta detsembris Taiwani väinas kahtlast Venemaa laeva, mis seisis nädalate viisi Taiwani merealuste kaablite lähedal ilma neid kahjustamata.¹¹⁶ 2025. aasta lõpus kommenteeris Lavrov, et „Pekingil on täielik õigus kaitsta oma suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust“. Lisaks sõnas ta, et väina olukorra eskaleerumise puhuks on välja töötatud juhised dokumendis „Heanaaberlikkuse ja sõbraliku koostöö leping“, mis on allkirjastatud HRV ja VF-i vahel 2001. aastal. Dokumendile viidates tõi Lavrov välja, et lepingu üks põhiprintsiipe on „vastastikune

¹¹²Rumer, “Taiwan and the Limits.”

¹¹³Rumer, “Taiwan and the Limits.”

¹¹⁴Intervjuu Rainer Saksaga, Tallinn, 16.oktoober 2025.

¹¹⁵Thomas Grove et al., “Elon Musk’s Secret Conversations With Vladimir Putin,” *The Wall Street Journal*, 25.oktoober 2024.

¹¹⁶John Feng, Isabel van Brugen, “Map Shows Russian Ship Loitering Above Undersea Cables in Pacific,” *Newsweek*, 14.jaanuar 2025.

toetus rahvusliku ühtsuse ja territoriaalse terviklikkuse kaitsmisel“ ehk teisisõnu Taiwani küsimuses.¹¹⁷ Venemaa suurenenud aktiivsusest väinas ja Lavrovi jõulisest sõnavõtust võib järeldada, et Moskva plaanib kriisi ajal aktiivselt tegutseda.

Eestile ja teistele NATO idatiiva riikidele on Venemaa agressioon meie regioonis ja samal ajal puhkev Taiwani kriis tõsine julgeolekurisk. Põhjuseid, miks Moskva võiks otsustada agressiooni kasuks, on kaks. Esmalt võiks VF oportunistlikult leida, et Taiwani kriisi vallandatud geopoliitiline olukord on loonud küllalt soodsad tingimused, et ta saaks oma geopoliitilisi eesmärged Euroopas ellu viia.

Eestile ja teistele NATO idatiiva riikidele on Venemaa agressioon meie regioonis ja samal ajal puhkev Taiwani kriis tõsine julgeolekurisk

Teiseks ei saa välistada, et Peking paluks Moskva abi Taiwani kriisi ajal mujal maailmas veel ühe kriisi tekitamisega, et ümber suunata ja hajutada Ameerika Ühendriikide ja liitlaste jõude, fookust ja ressursse, mida oleks muidu vaja Taiwani kaitseks.¹¹⁸ Just Taiwani kriisi ajal oleks NATO idatiib haavatavam, kui maailma tähelepanu ja ressursid koonduks Ida-Aasiasse,¹¹⁹ luues Venemaale tegutsemiseks head võimalused.

Kui Moskva otsustaks Taiwani kriisi ajal tegutseda, võiks Venemaa ühe analüüsi kohaselt alustada sõjalist provokatsiooni Balti riikides või uut pealetungi Ukrainas, sooritada hübriidrünnakuid Ida-Euroopa kriitilise taristu vastu ning suurendada mereväe kohalolekut Arktikas või Vahemeres. Carlo Masala analüüsi kohaselt korraldaks Venemaa selliseid tegevusi nii, et need põhjustaks Euroopas võimalikult palju ebastabiilsust, kuid väldiks NATO artikli 5 kasutamist.¹²⁰

¹¹⁷“Foreign Minister Sergey Lavrov’s interview with TASS News Agency,” Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 28.detsember 2025.

¹¹⁸Rumer, “Taiwan and the Limits.”

¹¹⁹Intervjuu Marko Mihkelsoniga, Tallinn, 23.september 2025.

¹²⁰Carlo Masala, *If Russia wins: a scenario* (Atlantic Books, 2025), lk 87–92; Stephen R. Nagy, “Maritime Security in the Indo-Pacific Preparing for Multiple Contingency Scenarios in the Taiwan Strait,” *Research Institute for Peace and Security*, 31.oktoober 2025.

Venemaa oportunistlikku agressiooni Balti riikide vastu võib pidada tõenäolisemaks kui seda, et HRV ja VF koordineeriks omavahel sõjalisi tegevusi nii, et Peking paluks Moskval rünnakut läbi viia. Esmalt kahtlevad mitmed analüütikud, et Peking võiks Venemaalt avalikult abi paluda, kuna HRV vaatest on tegemist Hiina siseasjaga, mille lahendamiseks püütakse ise hakkama saada ilma kolmandate riikide sõjalise toetuseta. Abi palumine kahjustaks Hiina mainet ning näitaks Taiwani küsimust rahvusvahelisena, mida Peking ei soovi.¹²¹ Teiseks on vähetõenäoline Venemaa otsene abi Hiinale, ilma et ta ise sellest otsest kasu saaks, eriti arvestades seda, et Hiina avalik reaktsioon Venemaa agressioonile Ukraina vastu on olnud suhteliselt vaoshoitud. See võib tähendada, et Taiwani kriisi puhul võtaks ka Moskva ettevaatlikuma ja vähem avalikuma hoiaku. Kui aga HRV paluks abi ning VF otsustakski talle appi tulla, võib

see negatiivselt mõjutada Ukraina julgeolekut, kuna sellises olukorras ei pruugi Peking enam näha vajadust varjata ja piirata oma toetust Venemaa sõjale Ukrainas. „See halvendaks oluliselt julgeolekuolukorda NATO idatiival,“ kirjutab Riether, kuna Hiina avalikum toetus Venemaa agressioonile muudaks Moskva Euroopa suunal julgemaks.¹²² Isegi kui Venemaa ei alusta Taiwani kriisi ajal kusagil otsest agressiooni, jääb tõenäoliseks, et ta mängib kriisiaegset õrritajat (*troublemaker*), näiteks suurendades oma merevägede kohalolekut Jaapani meres.¹²³ Põhja-Korea ja Iraan võivad samuti õrritaja rolli mängida.

Venemaa sõjaline tugi Hiinale ei kehti ainult võimaliku Taiwani kriisi ajal, vaid ka praegu, vaadates Hiina ja Venemaa koostööd teatud aladel. Venemaal on Ukraina sõjast värskeid kogemusi, mida Hiinal pole, näiteks sõjaegse majanduse ülalhoidmises ning sanktsioonidest kõrvalhoidmises, mis on mõlemad Pekingile tähtsad, kui peaks sündima otsus sissetung ette võtta. Peale selle nõustus Venemaa 2023. aastal pakkuma HRV relvajõududele õhuhessantpataljoni relvi ja varustust ja õhuhessant-eriüksuste varustust ning

¹²¹Intervjuu anonüümse Hiina ja Venemaa eksperdigaga, Ghent, 13.oktoober 2025.

¹²²Daniel Riether, *The Taiwan Strait Situation* (Tartu Ülikooli Aasia keskus, March 2025), lk 18–19.

¹²³Autori kohtumised mõtekodade ja esindustega, Taipei, 2025.



Joonis 5. Taiwani strateegiline asukoht kolme saare ahelas ja USA saarteahela strateegias.¹²⁵
Allikas: Autorid.

koolitama HRV relvajõudude operaatoreid selle kasutamiseks. Lisaks pakub Venemaa Hiinale tehnoloogiat, mis võimaldab Pekingil suurendada sarnaste relvade ja varustuse kodumaist tootmist.¹²⁴ Kuigi Venemaa pakub Hiinale tuge kogemuses ja relvastuses, peab Peking arvestama poliitilise reaalsusega, et Venemaa võib proovida Hiina ajutist nõrkust ära kasutada omakasupüüdlikel eesmärkidel. Ajalooliselt on Venemaa saanud Hiinalt kasu näiteks territooriumite annekteerimisega, aga tänapäeval võiks see väljenduda näiteks selles, et Hiinale müüakse turuhinnast kõrgema hinnaga energiat, olukorras, kus Pekingi muud tarneahelad on lukus.

4. STSENAARIUMID

Järgnev peatükk annab ülevaate peamistest stsenaariumitest: 1) hübrüidsõda, 2) karantiin, 3) blokaad ja 4) täiemahuline sissetung. Stsenaariumid on lihtsustused päris olukorrast, mis on väga kompleksne. Kriisi puhkedes on tõenäoline, et teoks saab mitu stsenaariumit korraga või järgnevad need üksteisele moel, kus ühte stsenaariumit ei ole võimalik teisest eristada. **Stsenaariumite areng on voolav.** Eskalatsioon või deeskalatsioon võivad vahelduda lühikese aja jooksul, näiteks ründab HRV kolm päeva Taiwanis ääremaa saari, peatub paar päeva ja siis jätkub rünnak. Selline taktika võimaldab Pekingil kontrollida eskalatsiooni tempot, väsitada Taiwanit ja rahvusvahelist kogukonda ning testida nende reaktsioonikiirust. Samal moel võib karantiinist kujuneda blokaad ja blokaadist sõda, aga olukord võib ka rahuneda, kui Peking tunneb, et asjad ei liigu talle sobivas suunas. Seega tasub järgnevat teksti lugedes meeles pidada seda stsenaariumite paindlikkust.

¹²⁴Oleksandr V. Danylyuk, Jack Watling, "[How Russia is Helping China Prepare to Seize Taiwan](#)," *RUSI*, 26.september 2025.

¹²⁵Lähtuvalt U.S. Naval Institute andmetest: Frederick "Andy" Cichon, "[Learn from the Fall of the Philippines: Prepare the Third Island Chain](#)," *U.S. Naval Institute*, detsember 2024.



Joonis 6. Taiwani õhukaitse tuvastusvöönd ja väina keskjoon.¹²⁶ Allikas: Autorid.

4.1. STATUS QUO EHK HÜBRIIDSÕDA

4.1.1. HÜBRIIDSÕJA KIRJELDUS

- **Üleväinaline poliitiline stabiilsus kestab.** Hoolimata pingetest ei toimu kummalgi pool väina suuri poliitilisi muutusi, mis kutsuks esile kriisiolukorra. Enamik elanikkonnast ja juhtivad parteid Taiwani poolel pooldavad iseseisvuse või ühendamise asemel jätkuvalt hetkeseisu säilimist. Ka uus partei TPP ei muuda seda reaalsust. Hiina poolel ei toimu samuti suuri muutusi: Mandri-Hiinat valitseb jätkuvalt HKP. Peking jätkab oma Taiwani-poliitikat ja Taiwan jääb punaseks jooneks. USA Taiwani-poliitika püsib samuti muutumatuna ning Washington jätkab oma strateegilise ebamäärasuse poliitikat,¹²⁷ jättes täpsustamata USA ja Jaapani võimaliku sekkumise ulatuse, kuid samas seda võimalust ka eitamata. See aitab vältida olukorra pingestumist.

¹²⁶Lähtuvalt CSIS Asia Maritime Transparency Initiative andmetest: "The Sky's the Limit: Comparing China's ADIZ Intrusions," Asia Maritime Transparency Initiative, 26. juuli 2024.

¹²⁷Sasakawa Peace Foundation, [Table Top Exercise \(TTX\) on the Taiwan Strait Crisis](#) (Sasakawa Peace Foundation, september 2024).

- **Sõjaline surve kasvab.** Pinged eskaleeruvad, aga sõda siiski ei puhke. RVA lennukite arv, mis on tunginud Taiwani õhukaitse tuvastusvööndisse (ADIZ), on viimase viie aasta jooksul dramaatiliselt suurenenud: 2019. aasta 20 juhtumilt 2024. aasta 3075 juhtumini. Nende kordade arv, kus RVA lennukid ületavad Taiwani väina *de facto* keskjoont, on viimase nelja aasta jooksul suurenenud umbes 67 korda: 2020. aasta 22 juhtumilt 2024. aasta 1472 juhtumini.¹²⁸ Pingeid võivad tekitada ka HRV õhujõudude simuleeritud droonirünnakud Senkaku saarte läheduses.¹²⁹ Sellest hoolimata ei muutu sõjaline tasakaal kuigivõrd. Kuigi väina sõjalise tasakaalu eelis kaldub ilmselt üha rohkem Pekingi kasuks, ei muutu see piisavalt, et Xi otsustaks Taiwanit rünnata. Heidutamiseks peaks Taiwan aktiivselt oma kaitset tugevdama ja USA peaks pühenduma jätkuvalt India ja Vaikse ookeani piirkonnale.

- **Diplomaatiline survekampania hoogustub.** Üha rohkem riike teevad toetavaid avaldusi ühe Hiina põhimõtte toetuseks. Kui 2023. aastal toetasid seda 51 riiki, on see number 2025. aastaks suurenenud 119 riigini.¹³⁰ Samal ajal üritab Hiina vähendada nende riikide arvu, kellel on liitlassuhted Taiwaniga. Praegu (2026. aasta alguse seisuga) on neid veel 12: Marshalli Saared, Palau, Tuvalu, Eswatini, Püha Tool (Vatikan), Belize, Guatemala, Haiti, Paraguay, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ja Grenadiinid. Taiwani liitlaste arv on kiiresti vähenenud, arvestades, et 2016. aastal tunnustasid Taiwanit 22 riiki. Kümme riiki on Taiwani asemel sõlminud liitlassuhted Hiinaga: São Tomé ja Príncipe, Panama, Burkina Faso, Dominikaani Vabariik, El Salvador, Saalomoni Saared, Kiribati, Nicaragua, Honduras ja Nauru. Taiwani liitlaste survekampaniat võib pidada osaks HRV hübriidsõjast.

- **Jätkuvad muud hübriidsõja tegevused.** Hübriidsõja meetmed on „operatiivne ruum rahu ja sõja vahel“.¹³¹ Näiteks suurendab

¹²⁸"Part V Taiwan and Hong Kong," *U.S.-China Economic and Security Review Commission*, 18. november 2025, lk 603.

¹²⁹Raymond Kuo et al., *Simulating Chinese Grey Zone Coercion of Taiwan* (RAND, 2023).

¹³⁰US-China Economic and Security Review Commission, "Part V Taiwan and Hong Kong," lk 603.

¹³¹Wuthnow et al., *Crossing The Strait*.

Hiina infooperatsioonidega ja valimistesse sekkudes poliitilist survet, et tekitada Taiwani ühiskonnas polariseerumist ja ebastabiilsust, korraldabsabotaažirunnakuid Taiwani kriitilise taristu ehk merealuste kaablite ja vahetevahel elektrivõrgu vastu, korraldab luureoperatsioone, mille arv on suurenenud viimase nelja aasta jooksul üle kümne korra (kuuelt juhtumilt 2020. aastal 64 juhtumini 2024. aastal) ja võib eeldada, et nende arv suureneb veelgi.¹³² Peale selle jätkuvad Hiina rannavalve häirivad tegevused, mis normaliseerivad HRV kontrolli Taiwani mere üle. Samuti jätkab HRV „vorstiviilutamise“ taktika kasutamist, laiendades oma territoriaalseid nõudmisi ning ehitades naftaplatvorme Taiwani välimiste saarte majandusvööndisse. 2025. aasta septembri seisuga oli China National Offshore Oil Corporation rajanud Pratase atolli vööndisse 12 ehitist.¹³³

- **Hiina majanduslik survekampaania Taiwani vastu tugevneb.** HKP juhid püüavad ära kasutada Taiwani märkimisväärset majanduslikku sõltuvust Hiinast, sundides Taiwani äriliidreid Pekingi poole hoidma. See lähtub Taiwanis sagedasest ütlusest, et Hiinal on odavam Taiwan ära osta kui ta ära vallutada.¹³⁴
- **HRV üritab muuta arusaamu.** HRV proovib Taiwani väina luua fooni, kus seda ei nähtaks rahvusvahelise veeteena, vaid HRV siseveena. Kui Peking suudaks selle käsitluse laiemalt kehtestada, muutuks Taiwan rahvusvahelisel areenil riigisiseseks probleemiks, nii et Taiwani ründamise hind poleks HRV-le sugugi nii kõrge nagu praegu, mil Taiwanit nähakse endiselt rahvusvahelise küsimusena. Kui Taiwan asetuks samasse kategooriasse Tiibeti, Xinjiangi või Hongkongiga, oleks Pekingil rahvusvaheliselt oluliselt vabamad käed tegutsemiseks¹³⁵ ja eskalatsioon järgmiste stsenaariumiteni oleks tõenäolisem. Kuigi rahvusvahelise

mereõiguse kohaselt (UNCLOS artikkel 8-2) ei saa Hiina kuulutada Taiwani väina siseveekoguks ja takistamatu läbisõiduõigus kehtiks ka pärast Taiwani hõivamist,¹³⁶ annavad varasemad mereõiguse rikkumised Lõuna-Hiina meres alust eeldada, et Hiina võiks asuda Taiwani väinast läbisõitu jõuga takistama.

- **Välissaarte vallutamine kui eraldi stsenaarium.** RVA võib vallutada ühe või mitu Taiwani saart, näiteks Taipingi saare, Pratase atolli (Dongsha), Kinmeni saare või Matsu saare. Taoline operatsioon tookstõenäoliselt kaasa lääneriikide hukkamõistu, kuid mitte märkimisväärseid majandussanktsioone. Seetõttu on HRV-I võimalik hõivata Taiwani välissaari suuremate tagajärgedeta. On ka tõenäoline, et Taiwani väikesaari ei kaitsta sõjalise rünnaku korral kuigi suurte jõududega, kuna Taiwani väed soovivad jõudu varuda Taiwani saare kaitseks. See muudab Hiina vorstiviilutamise taktika realistlikuks, sest nende saarte äravõtmine oleks sõjaliselt ja ka diplomaatiliselt lihtne. Sellises olukorras peaks tähelepanelikult järgima seda, mida Taiwan oma toetajatelt ootab.¹³⁷ Välissaarte vallutamine ei vii ilmingimata eskalatsioonini.

4.1.2. HÜBRIIDSÕJA RAHVUSVAHELISED REAKTSIOONID

- **EL-i ja Taiwani vahelised suhted arenevad stabiilselt.** Majandussuhted tihenevad jätkuvalt nii kaubanduse kui investeringute valdkonnas, eriti kõrgtehnoloogiasektoris ja muudes uutes sektorites. Poliitilised suhted püsivad stabiilsed, toetudes Taiwani koostööle EL-iliikmesriikide parlamentidega, Taipei mittediplomaatilistele esindustele Euroopas ja Taiwani välisministeeriumi tegevusele. EL-i ja Taiwani suhete edasine areng on tõenäoline, kuna kõik Taiwani kolm suuremat parteid (DPP, KMT ja TPP) peavad oluliseks suhteid Euroopaga tugevdada.¹³⁸
- **Rahu soodustab rahu.** Suhteline rahu Taiwani väinas aitaks kaasa globaalsele

¹³² US-China Economic and Security Review Commission, "Part V Taiwan and Hong Kong", lk 603.

¹³³ Andrew S. Erickson, Jason Wang, Pei-Jhen Wu, Marvin Bernardo, "Rigging the Game: PRC Oil Structures Encroach on Taiwan's Pratas Island," *Jamestown Foundation*, 2. september 2025. China National Offshore Oil Corporation - 中国海洋石油总公司

¹³⁴ Autori kohtumised mõtekodade ja esindustega, Taipei, 2025.

¹³⁵ Autori kohtumised mõtekodade ja esindustega, Taipei, 2025.

¹³⁶ Intervjuu Alexander Lottiga, Tallinn, 17. oktoober 2025.

¹³⁷ Intervjuu Marko Mihkelsoniga, Tallinn, 23. september 2025.

¹³⁸ Autori kohtumised mõtekodade ja esindustega, Taipei, 2025.

stabiilsusele, kuigi see oleks habras. Lisaks ei innustaks rahumeelne olukord Moskvat tegutsema oma praeguste plaanide raames veelgi agressiivsemalt.

- **Lääne organisatsioonid toetavad status quo püsimit.** G7 jätkab ühisvalduste tegemist Taiwani väina rahu ja stabiilsuse säilitamise olulisuse kohta.¹³⁹ Pingeline olukord võib sagedasemaks muuta lääne-riikide navigatsioonivabaduse harjutused, mille eesmärk on heidutada Hiinat. Näiteks läbisid Kanada ja Austraalia sõjalaevad Taiwani väina 2025. aasta septembris.¹⁴⁰ Lisaks USA-le võidakse selleks sagedamini mobiliseerida ka Prantsusmaa ja Suurbritannia laevu.
- **Hiinameelsed organisatsioonid kaitsevad Pekingi huve.** Shanghai Koostööorganisatsioon (SCO) jätkab HRV territoriaalse terviklikkuse, st Taiwani tähtsuse rõhutamist. Näiteks märkis SCO peasekretär Zhang Ming pärast Pelosi 2022. aasta visiiti Taiwanisse, et SCO toetab kõiki liikmesriike nende territoriaalse terviklikkuse kaitsmisel ning et SCO liikmesriikide vahelist koostööd selles valdkonnas jätkatakse, kuigi konkreetseid koostöömehhanisme ei ole veel välja töötatud.¹⁴¹ Eeldatavasti toetab ka BRICS sarnaseid seisukohti.
- **Muud organisatsioonid mängivad vähese tähtsusega rolli.** Taiwani väina pingete eskaleerumise kontekstis on ASEAN „valmis mängima konstruktiivset rolli kõigi osapoolte vahelise rahumeelse dialoogi soodustamisel“.¹⁴² Kuid arvestades ASEAN-i liikmesriikide vahelisi väga erinevaid suhteid USA ja Hiinaga, on ebatõenäoline, et assotsiatsiooni juhitud mehhanismid pingete leevendamiseks oleksid tõhusad. Tõenäoliselt üritaks ASEAN võimalikult neutraalseks jääda.

¹³⁹“G7 Foreign Ministers’ statement on China’s large-scale military drills around Taiwan,” Gov.uk, 6.aprill 2025; “Joint G7 Foreign Ministers’ Statement - 23 September 2025,” Gov.uk, 23.september 2025.

¹⁴⁰“China criticises Canadian, Australian warships transiting Taiwan Strait,” Reuters, 7.september 2025.

¹⁴¹“Xinhua: SCO Secretary-General comments on Pelosi’s visit to Taiwan,” SCO, 3.august 2022. 张明 Zhang Ming

¹⁴²“ASEAN Foreign Ministers’ Statement On The Cross Strait Development,” ASEAN, 3.august 2022.

4.1.3. HÜBRIIDSÕJA MÕJU EESTILE

- **Status quo püsimine oleks neljast stsenaariumist Eestile kõige ohutum.** Venemaalt tulenev oht Eestile suureneks Taiwani väinas toimuva eskalatsiooni ajal, kuna eskalatsioon võib tekitada uusi võimalusi Venemaa geopoliitiliste eesmärkide saavutamiseks. Venemaa võiks oportunistlikult kasutada väina kriisist tulenevaid uusi võimalusi ka Eesti suunal. Rahu väinas ei tekita aga iseenesest uusi võimalusi Venemaale ja väina stabiilsus ei kõrgenda (ega taanda) Venemaalt praegu tulevat ohutaset Eestile.
- **Status quo püsides võib süveneda Eesti kriitiline sõltuvus Hiinast.** Kuigi Taiwani väina olukorra suhteline stabiilsus on Eestile kasulik, võib Eesti Hiinaga stabiilsete suhete säilitamiseks alahinnata Hiina tehnoloogiaga seotud riske. Näiteks võib jätkuda Hiina telekommunikatsiooni- ja valveseadmete kasutuselevõtt Eesti kriitilises taristus, riigiasutused võivad soetada ohtlikku Hiina tehnoloogiat ning Eesti tarbijad võivad hakata kasutama aina rohkem Hiina tehnikat, platvorme ja kaupu. Hiina tooted juurduvad Eesti turul ja ühiskonnas. Nagu näitab 2026. aastal Hiina kehtestatud ekspordikontroll Jaapanile, on Peking valmis teiste riikide kriitilist sõltuvust ära kasutama ja võib seda tulevikus teha ka Eesti suhtes.
- **Eesti ja Taiwani mitteametlikud suhted jätkuvad ja Taipei esindus avatakse plaanipäraselt.** Eesti jätkab Taiwaniga koostööd paljudel tasanditel, näiteks õpivad Eesti üliõpilased Taiwanis, aidates säilitada Eesti Hiina-kompetentsi. Eesti ja Taiwani drooni-, robotika- ja lennundusettevõtete koostöö süveneb, tugevdades Eesti kaitsetööstust. Eesti ja Taiwan jagavad parimaid tavasid Hiina ja Venemaa hübriidsõja vastases võitluses, sealhulgas merealuste kaablite kahjustamise ja välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise teemadel. Taipei esinduse avamine võib mõjutada lühiajaliselt Eesti-Hiina suhteid, aga pikaajaliselt kestab stabiilsus, arvestades seda, et isegi Hiina strateegilisel partneril Venemaal on Taipei esindus Moskvast.

- **Hiina ja Venemaa strateegiline koostöö Euroopas jääb tagasihoidlikuks.** Venemaa jätkab oma strateegiliste eesmärkide elluviimist Euroopas, ilma neid Hiinaga oluliselt koordineerimata. See erineb eskaleeruvatest stsenaariumitest, kus Peking ja Moskva võiksid koordineerida oma samaajalisi tegevusi Euroopas ning India ja Vaikse ookeani piirkonnas.
- **Taiwani väina pingete kasv suurendab NATO ja Venemaa vastasseisu tõenäosust.** Pinged Taiwani väinas võivad teravdada USA ja Venemaa ning seeläbi NATO ja Venemaa vastasseisu, kui USA parandab oma vägede võimekust India ja Vaikse ookeani piirkonnas. Venemaa strateegiliste uuringute kogukonna dekaan Aleksei Arbatov kommenteeris 2024. aasta aprillis USA ballistiliste raketite hiljutist paigutamist Filipiinidele. Arbatovi sõnul on raketid küll suunatud Hiina vastu, kuid neile ei ole kirjutatud „Hiina vastu“ või „Venemaa vastu“.¹⁴³ Kui USA peaks paigutama sarnaseid rakette Jaapanisse või Lõuna-Koreasse, võiks see viia selleni, et Moskva tühistab ühepoolse moratooriumi maismaal paiknevate keskmaarakettide paigutamisele oma territooriumile.¹⁴⁴ Seega võib USA muutuv sõjaline strateegia Hiina vastu muuta Venemaa sõjalisi kalkulatsioone.

4.2. KARANTIIN

Siinses raportis käsitletakse karantiini kui HRV-poolset osalist Taiwani saart ümbritsevate vete hõivamist, mille eesmärk on kehtestada juriidiline kontroll, et tõkestada teatud kaupade, näiteks relvade jõudmist Taiwanisse. Muu kaubandus, nagu toit, energia ja mittematarmatarmatooded, toimiks peaaegu samamoodi. See on peamine erinevus teise ja kolmanda stsenaariumi vahel. Kolmanda stsenaariumi ehk blokaadina käsitletakse olukorda, kus Taiwani peasaar on täielikult ümber piiratud ning kõigi kaupade, sh energia liikumist proovitakse takistada. Oluline on

¹⁴³Aleksei Arbatov, „[Эта ситуация чревата новой гонкой ракетных вооружений](#) [See olukord on täis uue raketivõidurelvastumise võimalust],” *Российский совет по международным делам* [Venemaa rahvusvaheliste suhete nõukogu], 22. aprill 2024.

¹⁴⁴Rumer, „Taiwan and the Limits.”

rõhutada, et karantiin ei ole sõjaline meede, mistõttu antakse karantiini kehtestamise ülesanne ilmselt piirivalve- ja rannikuvalveüksustele.

Osalise karantiini kehtestamist Taiwani väinas peetakse üldiselt üsna tõenäoliseks stsenaariumiks

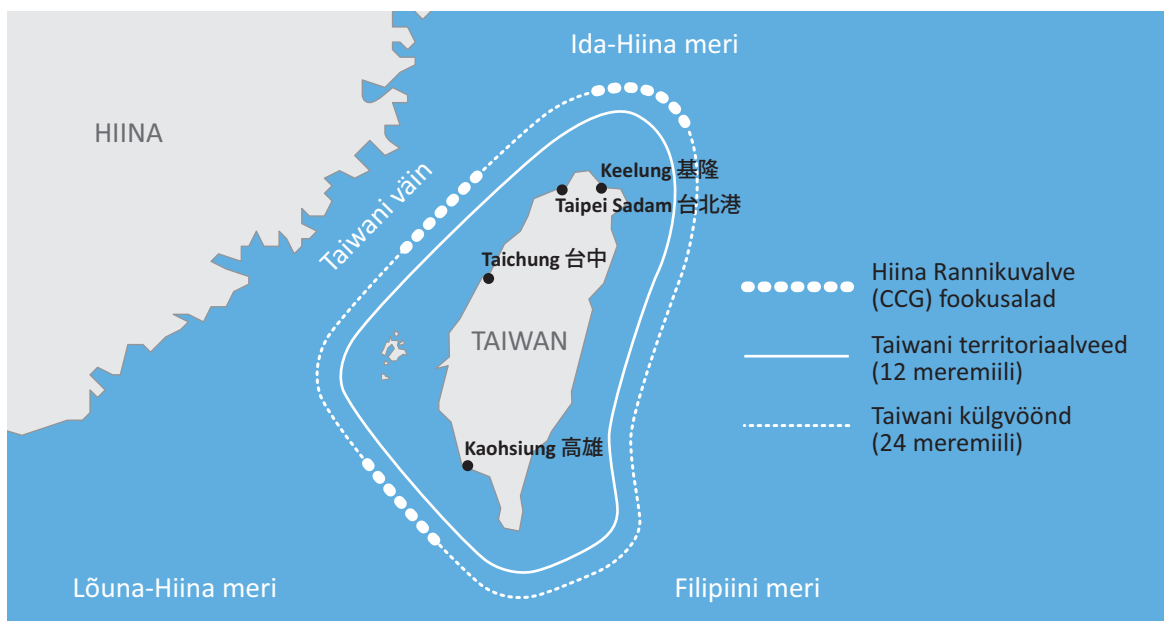
Osalise karantiini kehtestamist Taiwani väinas peetakse üldiselt üsna tõenäoliseks stsenaariumiks. Selle kasuks räägib tõik, et Peking ei soovi ilmselt lähiajal riskida täiemahulise sõjaga. Andreas Forsby usub, et väikesaarte okupeerimine ei ole just sel põhjusel tõenäoline, sest see viiks suurema eskalatsioonini ja USA sekkumiseni.¹⁴⁵ Karantiini kehtestamine aga lubaks Hiina võimudel allutada saared enda kontrolli alla juriidiliselt, ilma kineetilisi vahendeid kasutamata. Ühe võimaliku stsenaariumi järgi teatab Peking, et tal on õigus saarele suunduvaid laevu kontrollida kas kogu Taiwani väinas või mõnes kindlas piirkonnas. Niisuguse õiguse võib anda ka looduskatastroof (näiteks naftareostus), mis samuti võib olla ettekäändeks väinas kontrolli kehtestada.

4.2.1. KARANTIINI KIRJELDUS

- **Karantiini eesmärk.** Saavutada Taiwani osaline isolatsioon, ilma et olukord eskaleeruks sõjani. Karantiin näitaks, et Hiinal on jõudu Taiwani kontrollida. Kui Hiina suudaks Taiwani ümbruses õhu ja mereliiklust piirata, näeks maailm, et Taiwan ei kontrolli oma suveräänset ala. See õõnestaks usku Taiwani valitsusse ja enesekaitsevõimekusse. Eeldatavasti kestaks karantiin 1–2 nädalat.¹⁴⁶
- **Enne karantiini.** Kui karantiin oleks tõesti plaanis, ilmneks esimene hoiatus tõenäoliselt Pekingi poliitilisest retoorikast, kus ametlikud avaldused võivad mainida Taiwanist pärinevaid bioloogilisi ohte või salakaubavedu. Hiina meedia kajastaks Taiwaniga seotud muresid. Samal ajal hakkaks pidev Hiina rannikuvalve laevade voog õppuste ettekäändel koonduma Taiwani lõunapoolsete sadamate ümber ja

¹⁴⁵Intervjuu Andreas Forsbyga (DIIS), Kopenhaagen, 13. oktoober 2025.

¹⁴⁶Lin et al., „[How China Could Quarantine Taiwan.](#)”



Joonis 7. Kujuteldav karantiin¹⁴⁸ Allikas: Autorid.

RVA merevägi asuks ennast positsioneerima strateegilistesse kitsaskohtadesse nagu Bashi kanal (Filipiinid) ja Miyako väin (Okinawa), luues sellega *de facto* karantiinitsiooni väliperimeetri. RVA lennukid hakkaksid samadel aladel patrullima.¹⁴⁷

- **HRV algatab karantiini.** Peking kehtestaks Taiwani ümber õhu- ja merekarantiini, mis võiks sulgeda juurdepääsu Taipeis asuvale Taoyuani rahvusvahelisele lennujaamale ja Taiwani peamistele sadamatele. Lennukid suunatakse ümber Hiina lennujaamadesse, samal ajal kui Taiwani sadamatesse suunduvaid laevu kontrollitaks. Laevadel, mida Hiina ametivõimud peavad vastuvõetavaks, lubatakse ilmselt mõningase viivitusega edasi liikuda. Ülejäänud laevad suunatakse ümber Hiina sadamatesse, kuna Peking väidab, et need laevad veavad tundlikku tehnoloogiat või sõjavarustust Taiwani relvajõududele, mis rikub Hiina suveräänsset kontrolli saare üle. Selline operatsioon järgiks USA varasemat poliitikat Kuuba raketikriisi ajal, kus Washington nimetas merepiirangut karantiiniks, mitte blokaadiks, võimaldades sisse tuua naftat ja toitu, kuid mitte välisriikide relvasüsteeme.¹⁴⁹

- **Karantiini tõenäosus.** Karantiinistsenaariumil on suur tõenäosus, sest selle rahvusvaheline hind Pekingile ei ole kuigi kõrge.¹⁵⁰ Madal hind tuleneb sellest, et Peking kujutab neid operatsioone, mis on hoolikalt kalibreeritud mittesõjalisteks, meresõidurohutuse operatsioonide, tolliinspeksioonide või Hiina jurisdiktsiooni jõustamiseks Taiwani väina üle. Peking lubaks Taipeil jätkata saare valitsemist, võimaldades jätkuvalt toidu ja energia sissevedu, kuid keelaks relvade ja välisekspertide siseneamise, mis võiksid avaldada destabiliseerivat mõju väina olukorrale.
- **Taiwani vastus karantiinile.** Taiwani esialgne reaktsioon oleks mõõdukas, kuid kindel. Mobiilsed laevatorje- ja õhutõrjeraketite patareid paigutatakse saarel ümber, käivitatakse õhupatrullid ja Hiina laevade jälgimiseks lähetatakse sõjalaevu. Taiwani rannavalvele antaks volitus pardaleminekut pealt kuulata või jälgida. Taiwan alustaks partnerite, sealhulgas USA, Jaapani ja Austraaliaga intensiivseid läbirääkimisi, esitades tõendeid HRV ebaseadusliku sekkumise kohta ja paludes avalikke toetusavaldusi.¹⁵¹

¹⁴⁷Nathan Attrill, "The Taiwan scenarios 2: Warning signs," *ASPI*, 22. juuli 2025.

¹⁴⁸Lähtuvalt CSIS andmetest: Bonny Lin et al., "How China Could Quarantine Taiwan: Mapping Out Two Possible Scenarios," *CSIS*, 5. juuni 2024.

¹⁴⁹Lyon ja Roi, "Military aggression against Taiwan."

¹⁵⁰Autori kohtumised mõtekodade ja esindustega, Taipei, 2025.

¹⁵¹Nathan Attrill, "The Taiwan scenarios 3: Day zero," *ASPI*, 23. juuli 2025.

4.2.2. KARANTIINI RAHVUSVAHELISED REAKTSIOONID

- **Tähtsate tarneahelate jätk.** Eskalatsioonita karantiini korral saaksid rahvusvahelised tarneahelad, sealhulgas Taiwani kiipide ülemaailmne eksport, jätkuda. Üks maailma suurimaid konteinerlaevade haldajaid Maersk ei ole väga mures karantiini või blokaadi pärast Taiwani väinas. Kummalgi juhul see nende tegevust otseselt ei mõjutaks, sest konteinerlaevade ümbersuunamine konfliktikoldest eemale ei ole raske. Kindlustusmaksete suurenemine on nende hinnangul väike mure. Samuti ei ole Maerskile probleem alluda HRV karantiinirežiimile. Maerskil on Hiinas suured huvid mängus, mistõttu on väga tõenäoline, et nad teeksid Pekingi võimudega koostööd.¹⁵² Arvatavasti teeksid ka teised suured laevandusfirmad, kellel on Hiinaga tihe side, Pekingiga koostööd.
- **Eskalatsioon.** India ja Vaikse ookeani piirkonna kõige olulisemad mereteed muutuksid hirmutamise teatriteks ja Pekingi lootused eskaleerumist vältida võiksid puruneda kasvava surve tõttu koordineeritud piirkondliku reaktsiooni järele. On oht, et karantiin võib viia väiksema sõjalise sündmuseni, mis omakorda kutsub esile sõja.¹⁵³

4.2.3. KARANTIINI MÕJU EESTILE

- **Lühiajaliselt minimaalne julgeolekumõju, pikaajaliselt keskmine julgeolekumõju.** Kui karantiin jääb ainult karantiiniks ehk jääb alla sõjalise läve ja Taiwan ei ole sunnitud HRV-ga liituma, on otsene mõju Eestile väike. Küll aga tähendaks pikem edukas karantiin pidevama pikaajalise Hiina rannikuvalve ja RVA laevastiku kohalolekut Taiwani ümbruses, mis omakorda suurendaks Pekingi sõjalist enesekindlust ja seega tõenäosust, et HRV prooviks tulevikus Taiwanit jõuga liita. Suurem HRV ähvardav kohalolek Taiwani ümbruses tähendaks tõenäoliselt USA vähenevat tähelepanu NATO idatiivale ja Venemaa-vastane heidutus väheneks.

¹⁵² Intervjuu anonüümse Taani analüütikuga, Kopenhaagen, oktoober 2025.

¹⁵³ Nathan Attrill, "The Taiwan scenarios 4: The catastrophe," *ASPI*, 24. juuli 2025.

- **Aktsiaturg langeb, tarneahelad jätkuvad.** Karantiini kehtestamise šokk viiks suure müügini aktsiaturgudel ja mõjutaks muu hulgas negatiivselt Eesti pensionifonde. Samas jätkuksid ülemaailmsed tarneahelad suures osas samamoodi, kuna karantiin ei mõjutaks kuigi palju kiipide eksporti.

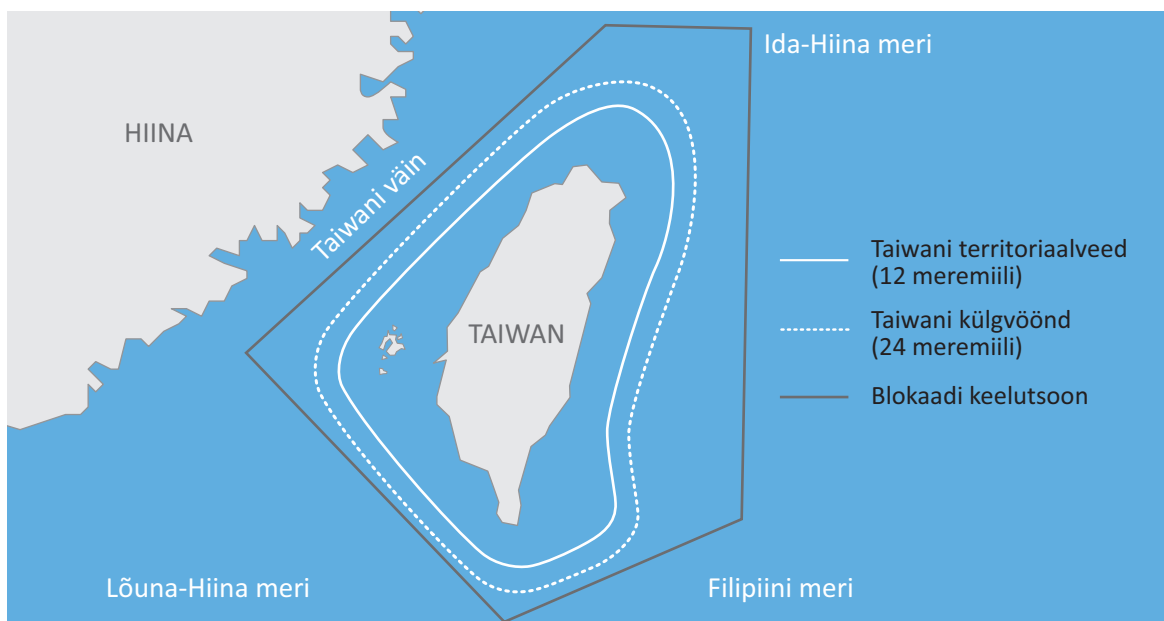
4.3. BLOKAAD

Kolmanda stsenaariumi ehk blokaadi puhul peetakse silmas olukorda, kus Taiwani peasaar on täielikult ümber piiratud viisil, mis takistab kas kõigi või mõnede kaupade, toorme või energia sissevedu. Teisisõnu käsitletakse vaid terviklikku blokaadi, mis eristub osalisest blokaadist. See on ühtlasi peamine erinevus karantiini ja blokaadi vahel.

Lisaks tuleb rõhutada, et rahvusvahelise õiguse kohaselt on blokaad sõjaline meede ja karantiin mitte. Seetõttu jääb vastutus blokaad kehtestada RVA mereväele, mis võib lisaks appi kutsuda piirivalve- ja tsiviilaluseid. Taiwani puhul teeb aga blokaadi õigusliku kehtestamise eriliseks tõik, et HV-d ei tunnustata rahvusvahelise mereõiguse subjektina. Meresõjaõiguse reeglid ei pruugi seetõttu Taiwani-Hiina vahelisele konfliktile kohalduda. Kui sellest aga mööda vaadata, on blokaadi kehtestajal kohustus teavitada osapooli blokaadi algusest ja ka lõpust. Sisuliselt ei ole aga sellel kohustusel väga suurt tähtsust, kuna blokaad kestab tavaliselt seni, kuni see on tõhus.¹⁵⁴ Kuna aga Hiina peab Taiwaniga arвете õiendamist oma siseasjaks, siis ei pruugi Peking rahvusvahelise õiguse normidest lähtuda ega blokaadi välja kuulutada. Sama järeldus kehtib ka sõja deklareerimise kohta. Ei ole mõtet oodata seda, et Peking enne sõjalise operatsiooni alustamist teeks selle kohta avaliku teate.

- **Blokaadi või sissetungi esimene ohumärk: Hiina kasutab majandusjõudu.** HRV tihendab enne eskaleerimist Euroopa riikidega majanduslikku koostööd, et saavutada mõju, mida võiks hiljem kasutada, et piirata Euroopa riikide kriisi sekkumist. HRV on viimastel aastakümnetel korduvalt kasutanud oma majandusjõudu poliitiliste eesmärkide saavutamiseks. Sama taktikat

¹⁵⁴ Intervjuu Alexander Lottiga, Tallinn, 17. oktoober 2025.



Joonis 8. Kujuteldav blokaad.¹⁵⁵ Allikas: Autorid.

on kasutatud ka Taiwani survestatamiseks, mis on sundinud Taiwani poliitikutid vähendada saare majanduslikku sõltuvust HRV-st.¹⁵⁶ Peking võib samu meetmeid rakendada vahetult enne planeeritavat eskalatsiooni Taiwani väinas. Laias laastus võib eristada kahte lähenemist: positiivset ja negatiivset. Positiivse lähenemise all peetakse silmas HRV majandustegevuse intensiivistumist Euroopas. Frederick Fooy sõnul võib enne eskalatsiooni oodata Euroopa riikidele tehtavate ihaldusväärsete koostööpakkumiste sagenemist.¹⁵⁷ Tegemist võib olla näiteks odavate laenude pakkumisega taristu-projektidele või järeleandmistega mõnes Euroopale olulises majandusküsimuses (nt autotööstus, roheenergia). Kui EL või selle erinevad liikmesriigid konksu alla neelavad, on Pekingil võimalik kriisi puhkedes ähvardada juba saavutatud majanduskoostöö katkestamisega. Kui kriis on juba puhkenud, võib Peking kasutusele võtta positiivsete meetmete negatiivi ja avaldada lääneriikidele survet, et ennetavalt hoiatada neid Taiwani toetuseks sekkumast.

- **Blokaadi või sissetungi teine ohumärk: Hiina korraldab infosõda.** Läheneva agressiooni üks selgemaid ohumärke on Hiina infosõja intensiivistumine. Ükskõik millisele Taiwani väina kriisi stsenaariumile eelnebtõenäoliselt Pekingi mõjutustegevuse intensiivistumine. Hiina mõjutustegevust uuriva Frederick Fooy¹⁵⁸ sõnutsi tuleks eelkõige jälgida, mis toimub Jaapanis ja Filipiinidel, sest just nende kahe riigi käitumisest sõltub Hiina kavandatava operatsiooni edukus. (Lisaks Tokyo ja Manila poliitilistele valikutele on need kaks saareriiki olulised tugipunktid USA sõjaväele.) Fooy hinnangul võib Hiina kasutada Jaapani ühiskonna ja poliitikute otsuste mõjutamiseks järgmisi argumente: „Jaapan peaks kesken-duma enesekaitsele“, „Jaapan ei peaks Taiwanile appi tulema“, „Taiwan on alati olnud Hiina osa“. Filipiinide puhul aga püütakse ilmselt ühiskonda lõhestada, rõhutades tund-likku sõltuvust USA-st. Võimalikud argumendid on „Filipiinid on lihtsalt USA käepikendus“, „Filipiinid loobuvad USA sõjaväge aidates oma iseisvusest“, millele lisanduvad üleskutsed patsifismile. Ka Euroopa oleks ilmselt vahetult enne Hiina rünnakut Pekingi infosõja sihtmärk. Fooy arvab, et Hiina püüaks Euroopa riikidele esitleda operatsiooni kui oma riigisisest küsimust, millel puuduvad ulatuslikud ühiskondlikud ja majanduslikud

¹⁵⁵Lähtuvalt Lianhe Zaobao andmetest: „大陆专家：本次演习离台湾本岛更近 围岛锁链更紧 [Mandri-Hiina eksperdid: See harjutus toimub Taiwanile lähemal, pingutades saare ümber olevat piiramisrõngast],“ Lianhe Zaobao, 29. detsember 2025.

¹⁵⁶Christina Lai, „More than carrots and sticks: Economic statecraft and coercion in China–Taiwan relations from 2000 to 2019,“ *Politics* 42(3), 2022.

¹⁵⁷Intervjuu Frederick Fooy’ga (PDA), Lund, 15. oktoober 2025.

¹⁵⁸Intervjuu Frederick Fooy’ga (PDA), Lund, 15. oktoober 2025.

tagajärjed. Samal ajal püüaks Peking nõrgestada Euroopa ja EL-i sisemist ühtsust. Hiina mõjutosoperatsioonide peamine sihtmärk on aga Taiwani enda ühiskond. Kasutades ära asjaolu, et Taiwani ühiskond on mitmes poliitilises küsimuses polariseerunud, püüaks Peking teatud gruppe oma leeri meelitada, näiteks väites, et Taiwani valitsus ei seisa taiwanlaste huvide eest või et Taiwani valitsus on korrumppeerunud. Taiwani ühiskonna haavatavust suurendab Fooy sõnutsi seegi, et noorem põlvkond on poliitika-ast võõrdunud ega osale aktiivselt ei poliitika-loomes ega riigikaitses.

4.3.1. BLOKAADI KIRJELDUS

- **Enne blokaadi.** Peking võtaks kasutusele agressiivsema retoorika, kuulutades, et Taiwan on oma tegevustes ületanud punase joone. Hiina merevägi ja rannavalve hõivaksid positsioonid saarest ida ja lääne pool, nii et moodustuks blokaadi mereline perimeeter. Õhuväed intensiivistaksid operatsioone Taiwani õhuruumis, sooritades korduvaid sissetunge kaitseliinide uurimiseks ja varajase hoiatamise süsteemide segadusse ajamiseks. Algaksid koordineeritud küberrünnakud Taiwani finantssektori, meediakanalite, sõjaväeõrgustike ja valitsussüsteemide vastu, mis loovad pinnase laialdaseks digitaalseks murranguks. RVA raketiiüksused, allveelaevad ja lennukikandjate lahingugrupid liiguksid tõenäoliselt toetavatesse positsioonidesse, heidutades kolmandate osapoolte sekkumist ja tugevdades blokaadi mõju.¹⁵⁹
- **Peking üritab blokaadi ellu viia võimalikult intensiivsena.** Eesmärk on saavutada Taiwani täielik isolatsioon. Selle saavutamiseks peab blokaad takistama umbes 80% laevade ja õhusõidukite läbipääsu blokaaditsoonist.¹⁶⁰ Meretransport ja kaubalennud oleksid Taiwanisse sisenemisel täielikult keelatud ning igasugune sisenemiskatse tooks endaga kaasa ohu, et laev või lennuk uputatakse või tulistatakse alla HRV poolt. Blokaadi jõustaksid Hiina allveelaevad, mis ründaksid valimatult Taiwani vetesse sisenevaid sõjalisi ja kaubalaevu.
- **Blokaad kolmes ringis.** RVA mereväe blokaadioperatsioonid kujutavad endast kolme ringi lähenemist, mis algab sisemisest ringist ja mille eesmärk on ulatuslike miiniväljade abil blokeerida juurdepääs Taiwani peamistele sadamatele. Teine ring hõlmab Taiwani ranniku lähedast merd, kus kasutatakse RVA allvee- ja pealveelaevasid. Rannikust 50 meremiili kaugusele ulatuvas välimises ringis tegutsevad RVA mereväelennukid.¹⁶¹
- **Energia roll.** Taiwan on blokaadile haavatav, kuna tema majandus sõltub konteinerveondusest ning 98% Taiwani energiavarudest tuleb impordist,¹⁶² eriti peale seda, kui Taiwan on suuresti lõpetanud elektri tootmise tuumaenergiast. Peking otsustab seda haavatavust ära kasutada. Energiablokaad võib olla kõige olulisem blokaadi komponent, arvestades et rahvusvahelise õigusega on keelatud blokaadi all oleva territooriumi näljutamine.
- **Blokaadiga kaasnev kaablite sabotaaž.** Blokaadi või sissetungi korral püüab HRV tõenäoliselt saboteerida ja lõikab läbi mõned, kui mitte kõik Taiwani veealused kaablid.¹⁶³ Taiwani internetiühenduse tagavad 15 merealust kaablit. Kui need kõik läbi lõigata, katkeks üle 90% Taiwani internetiliiklusest. Kui peaks saboteeritama lisaks Taiwani-Penghu vahelist elektrikaablit ja HRV-Kinmeni vahelist veetoru, võiks see jätta välisaared ilma interneti, elektri ja isegi joogiveeta. Olukorras, kus kõik läbi lõigatakse, mängivad satelliidid olulist rolli sideühenduste jätkumiseks. Seda tõestati 2022. aasta alguses, mil Starlink mängis olulist rolli Ukraina sõjalistes sideühendustes ja Venemaa üritas siis Starlinki segada, kuigi ilma suurema eduta. Nüüd on Hiina teadlased läbi viinud simulatsiooniuringu, analüüsides, kuidas HRV võiks proovida vaigistada Starlinki satelliidipõhist kommunikatsioonisüsteemi üle Taiwani.¹⁶⁴ Samas ei

¹⁶¹ Lyon ja Roi, "Military aggression against Taiwan."

¹⁶² Marek Jestrab, "A Maritime Blockade of Taiwan by the People's Republic of China," *Atlantic Council*, December 2023.

¹⁶³ Diarra Molock, *A Plan B for PRC Cable-Cutting: Taiwan's Satellite Communications* (Global Taiwan Institute, 2025), lk 7.

¹⁶⁴ Stephen Chen, "Chinese researchers simulate large-scale electronic warfare against Elon Musk's Starlink," *SCMP*, 23. november 2025.

¹⁵⁹ Attrill "The Taiwan scenarios 2."

¹⁶⁰ Wuthnow et al., *Crossing The Strait*.

usalda Taiwani valitsus täielikult Starlinki ja on seega tegemas partnerlusi ettevõtetega nagu Londonis asuv Eutelsat OneWeb ja Amazoni Project Kuiper, mis teevad koostööd Taiwani enda Chunghwa Telecomiga.¹⁶⁵ Samas pole satelliidid ka perfektne lahendus, kuna nende internetiliikluse mahud on väiksemad ja satelliidivastaste relvadega (*anti-satellite weapons*), mida HRV arendab, võib satelliite segada.

4.3.2. BLOKAADI RAHVUSVAHELISED REAKTSIOONID

- **Blokaadi murdmise katsed.** HRV relvajõudude poolt aktiivselt rakendatava täieliku blokaadi murdmine oleks parajalt keeruline ja nõuaks tõenäoliselt suurt hulka õhu- ja mereväeüksusi blokaadi otseseks läbimurdmiseks või Pekingi survestamiseks Hiina sadamate vastu korraldatava vastublokaadi abil. Arvestades, et selline blokaad oleks üks selgemaid signaale eelseisvast sissetungist, kaasneks sellega tõenäoliselt Hiina õhu- ja mereväe lahinguvõimete ning õhu- ja raketikaitseüsteemide ulatuslik tugevdamine piirkonnas. USA ja liitlasväed püüaksid tõenäoliselt luua laevaliiklusele turvalise koridori sisse- ja väljasõiduks. Hiina üritaks seda koridori rünnata.
- **Vastublokaad.** USA, Jaapan ja teised liitlased võiksid kehtestada Hiinasse suunduvat laevaliiklust tõkestava vastublokaadi, kuigi see oleks ebatõenäoline. Hiina kaubavahetus muu maailmaga püstitab igal aastal uusi rekordeid ning sellest tulenev sissetulek ja majanduslik tegevus on Pekingile tähtsad. Suur osa kaubaveost toimub meritsi, näiteks Malaka, Lomboki ja Makassari väinade kaudu.¹⁶⁶ Kui Hiina eskalatsioon ületaks sõja läve, oleks liitlaste vastublokaad tõenäolisem.
- **Elanikkonna evakueerimine.** Blokaadi olukorras algataksid Kagu-Aasia riigid oma kodanike ulatusliku evakueerimise Taiwanist. Kagu-Aasia riikide kodanikud moodustavad 94% Taiwani miljonist välisriikide kodanikust, mistõttu lasuks hädaolukorras

¹⁶⁵Jane Rickards, “[Wary of cable sabotage, Taiwan looks to satellites as back-ups](#),” *ASPI*, 19.veebruar2025.

¹⁶⁶Robert D. Blackwill, Philip Zelikow, “[Three Scenarios For a Military Conflict Over Taiwan](#),” in *The United States, China, and Taiwan: A Strategy to Prevent War* (Council on Foreign Relations, 2021).

evakueerimise esmane vastutus neil.¹⁶⁷ Selles protsessis võiks mängida eriti olulist rolli Singapur: Singapuri väed harjutavad Taiwanis rotatsioonipõhiselt, mis tagab otsese kontakti Taiwani valitsusega, samas kui Singapuri tihedad majandussidemed Hiinaga võimaldavad suhtlust ka HKP juhtkonnaga.

- **Võimalik eskalatsioon täiemahulise sõjani.** Tuleb märkida, et on vähe (kui üldse) juhtumeid, kus riigid on blokaadiga saavutanud otsustavaid tulemusi.¹⁶⁸ See viitab võimalusele, et olukord võib eskaleeruda otseseks sõjaliseks kokkupõrkeks, eriti kuna blokaadi kehtestamisega on sõjalise vastasseisu lävi juba ületatud. Siiski üritaksid nii Taiwan kui ka USA pakkuda HRV-le taandumisvõimalusi (*off-ramp*), et sõda ei eskaleeruks. Samal ajal alustaks USA sõjalise ja diplomaatilise koalitsiooni loomisega.¹⁶⁹ Kui HRV blokaad puudutaks Jaapani Yonaguni saart, mis asub vaid 100 kilomeetri kaugusel Taiwanist, tekiks Jaapanil soovi korral võimalus rakendada kollektiivset enesekaitset, mis võiks omakorda kaasata USA kui Jaapani sõjalise liitlase.¹⁷⁰

4.3.3. BLOKAADI MÕJU EESTILE

- **Blokaadi peamine mõju** on energiajulgeoleku ohustamine, tööstustootmise katkemine ja globaalsete tarneahelate häired. Kriitilise varustuse impordi häirimise eesmärk on sundida vastaspoolt alla andma.¹⁷¹
- **Mõjud Eesti majandusele ja seeläbi julgeolekule.** Rhodium Groupi hinnangul häiriks Taiwani väina blokaad majandustegevust rohkem kui kahe triljoni USA dollari ulatuses, millele lisanduks veel rahvusvaheliste reaktsioonide ja teisesed mõjude tagajärjed. Sellise ulatusega blokaad mõjutaks

¹⁶⁷Greg Torode, Ben Blanchard, Yimou Lee, “[Simulated Chinese blockade of Taiwan reveals Singapore as lifeline](#),” *Reuters*, 8.august 2025.

¹⁶⁸Kaushal ja Suess, *The Impact of a Taiwan Strait Crisis*.

¹⁶⁹Mark F. Cancian, Matthew F. Cancian, Eric Heginbotham, “Lights Out: Wargaming a Chinese Blockade of Taiwan,” *Center for Strategic and International Studies*, 31.juuli 2025, lk 14.

¹⁷⁰Péter Bálint Szabó, [Japan's Posture in a Potential Taiwan Conflict](#) (Hungarian Institute for Foreign Affairs and Trade, 2023), lk 8.

¹⁷¹Xie Zhiyuan (謝志淵), “[中共2021年對我國軍事威脅研析](#)” [HKP sõjalise ohu analüüs Taiwanile 2021. aastal], *Journal of Strategy and Security Analyses* (Taiwan), 2021.

vältimatult ka Eesti majandust ning seeläbi riigi võimet oma kaitsevõimesse investeerida.¹⁷²

- **Inimeste liikumine.** Eestlaste liikumine Taiwanisse ja Taiwanist välja ning võib-olla ka HRV-sse ja sealt välja oleks sõja läve ületamise korral piiratud. See mõjutaks turismi, ettevõtluskoostöö ning ka diplomaatiliste visiitide korraldamist ja muud tegevust, mis lükataks edasi või tühistataks.

4.4. SISSETUNG

Veebipõhise kihlveokontori Polymarket hinnangul oli 2026. aasta jaanuaris 13% tõenäosus, et HRV ründab Taiwanit enne 2026. aasta lõppu. Rünaku all peetakse silmas Hiina sõjalist sissetungi, mille eesmärk on saavutada kontroll HV (Taiwani) mis tahes osa, sealhulgas ükskõik millise Taiwani valduses oleva asustatud saare üle.¹⁷³ See kihlvedu on populaarne ja seega suhteliselt täpne, kuna kihla on veetud juba ligi 8 miljoni dollari peale. CSIS-i 2026. aasta jaanuaris korraldatud seminaril „India ja Vaikse ookeani piirkonna prognoos“ hinnati tõenäosust sarnaselt – üle poole osalejatest leidis, et 2026. aastal kasutab Hiina Taiwanit vastu sõjalist jõudu 20% tõenäosusega. Samas tõesid vestlusringis osalevad eksperdid, et sissetungi tõenäosus kasvab lähiaastatel mitte üksnes RVA sõjalise võimekuse suurenemise tõttu, vaid ka poliitiliste tegurite tõttu, nagu Taiwani ja USA valimised ning HKP kongress, millel võib olla destabiliseeriv mõju.¹⁷⁴

4.4.1. SISSETUNGI KIRJELDUS

- **HRV valib strateegia.** Esimene võimalus on, et Hiina ründab samal ajal nii Taiwanit kui ka USA-d, selle baase ja liitlasvägesid. Teine variant on, et Hiina ründab USA-d ja selle baase, kuid mitte liitlasvägesid. Kolmas variant on, et Hiina ründab otseselt Taiwanit,

kuid mitte USA-d või selle baase ja liitlasvägesid.¹⁷⁵ Järgnevalt valitud strateegia korral on sõda kas osaline või täiemahuline.

- **HRV valmistub sõjaks.** Suurendatakse relvatoodangut, näiteks toodetakse rohkem ballistilisi ja tiibrakette ning õhutõrje-, õhk-õhk- ja muid suuri rakette. Majanduslikult kehtestatakse kaitsvad meetmed, mis piiravad kapitali liikumist Hiinast välja ning repatrieerivad Hiina varasid välismaalt, et neid ei külmutataks. Kogutaks hädatarvikuid, näiteks ravimeid, olulisi tehnoloogilisi vahendeid, kriitilisi mineraale, rafineeritud naftatooteid ja toiduaineid. Kehtestatakse meetmed riikliku nõudluse vähendamiseks olulistele kaupadele nagu nafta ja gaas,

Sissetungi tõenäosus kasvab lähiaastatel mitte üksnes RVA sõjalise võimekuse suurenemise tõttu, vaid ka poliitiliste tegurite tõttu

mida suunatakse ümber sõjalisse kasutusse.¹⁷⁶ Psühholoogiliselt valmistatakse ühiskonda ette sõja raskusteks ja võidakse tugevdada Taiwanit käsitlevat negatiivset retoorikat.

- **Sõjalised ohumärgid.** 30 päeva enne rünnakut tuvastavad Taipei ja Washington Hiinast tulenevad sõjalised ohumärgid, aga ei olda veel kindel Pekingi kavatsuses. 14 päeva enne sõja algust on taiwanlastele ja ameeriklastele selge, et hiinlased on otsustanud rünnata.¹⁷⁷
- **Avafaas, enne dessanti.** Taiwanit jõuga vallutamiseks viib RVA läbi suuremahulisi ühisoperatsioone (大规模联合作战),¹⁷⁸ mis aitavad Hiina vägedel saavutada õhu-, mere- ja teabeülekaal ehk kolm domineerimist (三权).¹⁷⁹ Avafaasis ründavad Hiina väed Taiwanit seire- ja sidevõrku, sealhulgas sihtmärgistatud raketi- ja küberrünnakutega,

¹⁷² Charlie Vest, Agatha Kratz, Reva Goujon, „[The Global Economic Disruptions from a Taiwan Conflict](#),“ Rhodium Group, 14. detsember 2022.

¹⁷³ „[Will China invade Taiwan by end of 2026?](#)“ Polymarket, vaadatud 27. jaanuar 2026. Polymarket on detsentraliseeritud ennustusturgude platvorm, kus kasutajad saavad panustada erinevate sündmuste tulemustele krüptoraha abil.

¹⁷⁴ „[Indo-Pacific Forecast 2026](#),“ CSIS, 14. jaanuar 2026.

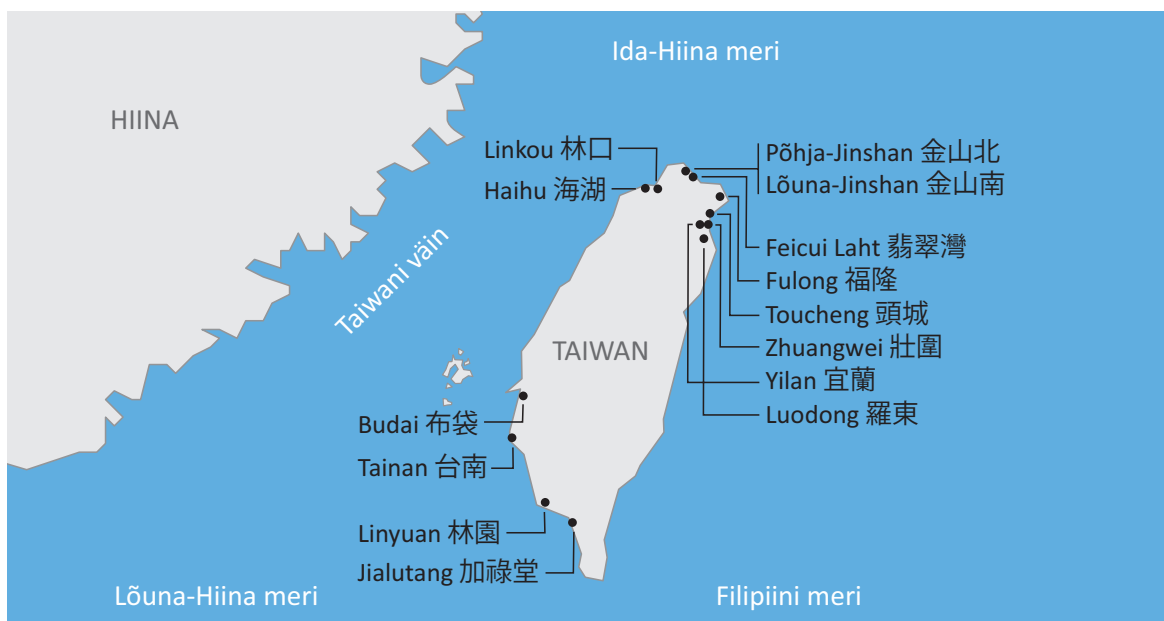
¹⁷⁵ Zack Cooper, Sheena Chestnut Greitens, [Asian Allies and Partners in a Taiwan Contingency: What Should the United States Expect?](#) (Defending Taiwan, 2022).

¹⁷⁶ John Culver, „[How We Would Know When China Is Preparing to Invade Taiwan](#),“ Carnegie Endowment, 3. oktoober 2022.

¹⁷⁷ Mark F. Cancian, Matthew Cancian, Eric Heginbotham, [The First Battle of the Next War - Wargaming a Chinese Invasion of Taiwan](#) (CSIS, January 2023), lk 69.

¹⁷⁸ Wuthnow et al., [Crossing The Strait](#).

¹⁷⁹ Wuthnow et al., [Crossing The Strait](#).



Joonis 9. Sissetungi võimalikud maabumispunktid.¹⁸² Allikas: Autorid.

et Taiwan elektrooniliselt isoleerida. Seejärel pommitab RVA raketivägi Taiwanit õhukaitsesüsteeme lühimaa ballistiliste raketite ja maapinnalt tulistatavate tiibraketitega, et saavutada õhuväe ülekaal. Rünnavad sihtmärgid on juhtimis- ja kontrollkeskused, varajase hoiatuse radarijaamad, õhutõrjesüsteemid, lennukite varjendid ja lennurajad, varustuslaod, hävituslennukid ja sidevahendid. Järgmiseks algab mereblokaad, samal ajal kui RVA õhujärgi merevägi viivad läbi laevavastaseid raketirünnakuid.¹⁸⁰ Kui nn kolm domineerimist on saavutatud, võib RVA alustada dessanti.¹⁸¹

- **Taiwani ettevalmistused dessandiks.** Vastuks lahkuvad Taiwanis Chien Lung tüüpi allveelaevad sadamast ja suunduvad vetesse, et varitseda Hiina võitlejaid. Taiwanis mereväe pinnalaevastik liigub määratud lahinguväljale ning seab ennast valmis kasutama rannikurakette ja õhust lastavaid laevatõrjerakette Harpoon RVA mereväe vastu. Taiwanis õhuvägi võtab kasutusele varajase hoiatuse lennukid ja viib läbi

lahinguvälja seire ja varajase hoiatuse missioone. Taiwanis paigutatakse liikuvad radarid taktikalistesse positsioonidesse. Taiwanis maaväed seavad end valmis nii Taiwanil kui ka välissaarte aladel, nagu Penghu, Kinmen ja Matsu.

- **Dessant ehk amfiibrünnak.** Avalöögid tehakse välissaarte Kinmen ja Matsu vastu, samal ajal kui rünnakuväed mobiliseeritakse. Rünnakupäeva varahommikul transportdiks amfiiblaevad RVA väed 15–50 kilomeetri kaugusele Taiwanist asuvasse kogunemiskohta, kus nad maabuksid väiksematele laevadele. Enne maabumist puhastaksid eriväed miinid ja tõkked. Seejärel ründaksid langevarjurid ja helikopterijõud sisemaa-alasid, samal ajal kui amfiibarmee maabuks rannikul, et kindlustada ala ja luua juhtimispunktid järgnevate vägede vastuvõtmiseks. Viimane etapp oleks linna- ja mäesõda, Taipei ja teiste suuremate linnade vallutamine ning sõjaseisukorra kehtestamine saarel.¹⁸³ RVA võiks valida rünnaku suhteliselt laial rindel, mis hõlmaks kõiki või enamikku Taiwanis umbes neljateistkümnest rannast, mis võimaldavad pataljoni või suurema väeüksuse maabumist.¹⁸⁴ Maabudes võivad RVA väed hõivata mõned sadamad ja lennujaamad.

¹⁸⁰Xie Zhiyuan (謝志淵), “中共2021年對我國軍事威脅研析 [HKP sõjalise ohu analüüs Taiwanile 2021. aastal].”

¹⁸¹Lyon ja Roi, “Military aggression against Taiwan.”

¹⁸²Lähtuvalt Public Television Service Taiwan andmetest: Huang Zijie (黃子杰), Chen Xinlong (陳信隆), Meng Zhaoquan (孟昭權), “陸戰隊場勘竹圍紅色沙灘部署導標 中和軍艦現蹤外海 [Merejalaväelased teostavad rannaluuret ja märgistavad maabumispunkte Zhuwei punasel rannal],” *Public Television Service Taiwan*, 8. märts 2023.

¹⁸³Lyon ja Roi, “Military aggression against Taiwan.”

¹⁸⁴Kaushal ja Suess, *The Impact of a Taiwan Strait Crisis*.

- **Poliitilise juhtkonna kõrvaldamine.** Täie-mahulise sissetungi stsenaariumi korral (või ka muus olukorras) võib Hiina üritada kõrvaldada Taiwani poliitilist juhtkonda, kas atentaadiga (nt 2020. aastal Qasem Soleimani) või vangistusega (nt 2026. aastal Nicolás Maduro). Juba 2017. aastal kinnitas Taiwani kaitseministeerium, et neil on eriuksus, mille ülesanne on kaitsta riigi poliitilist juhtkonda RVA eriuksuste tegevuse vastu.¹⁸⁵ Taiwani analüütiku Joseph Weni tehtud avaliku allika luureteabe satelliidiuuringud 2024. aastast näitavad, et HRV võib olla harjutamas Taiwani presidendi kantselei hoone vastaseid rünnakuid.¹⁸⁶ Autori Taipeiis läbiviidud kohtumistel rõhutati samuti poliitilise juhtkonna kõrvaldamise võimalust ning seda järelust kinnitavad ka RVA õiglusmissiooni 2025 (正義使命—2025) sõjalised harjutused, mille üks märksõnadest on Taiwani iseseisvust taotlevate kurjategijate „pea maharaiumine”.¹⁸⁷ Taolise operatsiooni tõenäosust suurendab rahvusvaheline vaikiv heakskiit, mis järgnes USA vägede korraldatud Maduro arresterimisele. See näitab Pekingile, et niisuguse taktika kasutamisel on rahvusvahelisel tasandil aktsepteeritavad tagajärjed.
- **USA sõjaline tegevus.** USA-l oleks mitu sõjalist sihtmärki. Esimesena ründaksid USA väed RVA amfiiblaevu ja -lennukeid. Samuti võiks USA kasutada allahelikirusega tiibrakette (JASSM, *joint air-to-surface standoff missile*), et lüüa HRV sadamaid ja lennuväljasid, sh hävitada RVA lennukid maapinnal ja amfiiblaevu sadamates. Kui USA väed otsustaks rünnata sõjalisi objekte HRV territooriumil, kaasneks tõenäoliselt sõjaline eskalatsioon.¹⁸⁸ Samuti võtaksid USA väed sihtmärgile RVA vallutatud lennuväljad ja sadamad Taiwanil, et muuta need RVA-le kasutuskõlbmatuks, samal ajal kui HRV üritab neid parandada.¹⁸⁹ Sõja üks

keskseid küsimusi oleks, kas RVA suudab vallutada ja hoida töös Taiwani lennuväljad ja sadamad.¹⁹⁰ Peale füüsiliste rünnakute viiks USA läbi ka küberrünnakuid HRV vastu, näiteks sadamataristule. Tõenäoliselt piirduks USA RVA baaside ja sadamate ründamisega HRV territooriumil ega ründaks muid HRV objekte nagu taristu, tööstus ja juhtkond, sest see oleks liiga provokatiivne.¹⁹¹ USA vägesid võib nõrgendada oluliselt logistiline ebavalmidus. Mõttekoja Heritage hinnangul võivad USA vägede täppis-juhitate relvade (*precision guided missiles*) varud juba esimeste lahingunädalate jooksul ammenduda, mis oma-korda tähendab, et USA väed ei suudaks hoida operatiivset tempot, mida oleks tarvis RVA võitmiseks.¹⁹² CSIS-i sõjasimulatsioonis leiti, et USA tõenäoliselt ei jõuaks Taiwanile maavägesid paigutada ja et USA toetus tuleks eelkõige operatiivselt Jaapanis asuvatest baasidest. Lisaks suudaks HRV sõja ajal Taiwani isoleerida ja seega poleks pärast sõja algust võimalik saata Taiwanile suures koguses varustust. Neil kahel põhjusel peavad Taiwani sõjavägi ja relvastus valmis olema enne võimaliku sõja algust.¹⁹³

- **Jaapani sõjaline roll.** Sõja puhkedes saaks USA oma Jaapanis paiknevaid vägesid, sh 54 000 USA sõdurit, USA seitsmendat laevastikku ning hävituslennukeid, kasutada ainult Jaapani loal. Kui Jaapan otsustaks lubada USA vägede opereerimist Jaapani territooriumil asuvatest baasidest ja ühtlasi ka ise sõtta sekkuda, saaks USA Jaapani enesekaitsevähedelt olulist tuge raketitõrjes, luures, seires ja sihtmärgituvastuses, allveelaevurünnakutes ning õhuülekaalu saavutamises Jaapani õhuterritooriumil. Kui Jaapan peaks sõjaliselt sekkuma, on oodata, et Jaapani mereväed kaotavad USA merevägedest rohkem laevu, hinnanguliselt üle kahekümne.¹⁹⁴

¹⁸⁵ Kevin McCauley, “PLA Special Operations Threat to Taiwan,” *Global Taiwan Institute*, 29.november 2017.

¹⁸⁶ Joseph.W, 約瑟, “內蒙古阿拉善左旗的佈景 [Maastik Alxa vasakpoolses lipuriigis, Sise-Mongoolias],” X, 26.märts 2024.

¹⁸⁷ Guo Yuandan, Fan Anqi, “‘Decapitation’ against ‘Taiwan independence’ criminals one of 4 key words of PLA drills: expert in response to DPP’s footage,” *Global Times*, 29.detsember 2025.

¹⁸⁸ Cancian et al., “The First Battle of the Next War,” lk 92.

¹⁸⁹ Cancian et al., “The First Battle of the Next War,” lk 84.

¹⁹⁰ Cancian et al., “The First Battle of the Next War,” lk 106.

¹⁹¹ Cancian et al., “The First Battle of the Next War,” lk 72.

¹⁹² Robert Greenway, Anna Gustafson, *Tidalwave: Strategic Exploitation and Sustainment in a US-China Conflict* (Heritage Foundation, 16.jaanuar 2026), lk 228.

¹⁹³ Cancian et al., “The First Battle of the Next War,” lk 122.

¹⁹⁴ Cancian et al., “The First Battle of the Next War,” lk 88.

- **Hiina löögid USA vägede vastu.** Heritage'i hinnangul on väga suur tõenäosus, et RVA ründaks USA laskemoona logistikavõrgustikku, mis hõlmab ettepaigutatud ladusid, lennuvälju, sadamaid ja meresideliine. Selleks kasutatakse koordineeritud kineetilisi ja mittekineetilisi rünnakuid, mille eesmärk on kiiresti ammendada ettepaigutatud varud ja katkestada järelvarustus. Selle strateegia eesmärk on halvata USA lahinguvastupidavus, ammendada kiirelt laskemoonavarud ning põhjustada USA vägedele nädalate jooksul süsteemse operatiivse kahju.¹⁹⁵
- **Taiwani sõjaline tegevus.** Taiwani rünnakud RVA amfiibüksuste vastu. Taiwan võiks samuti HRV objekte rünnata, kuna sissetungistsenaariumis on Taiwani esimene heidutusmeetod ehk heidutus *keelamise teel* juba ebaõnnestunud, nii et on aeg üle minna heidutusele *karistamise teel*. Piiratud karistusmeetmed võiksid hõlmata raketirünnakuid lähedalasuvatele provintsidele Fujian, Zhejiang ja Guangdong. Äärmuslikud variandid hõlmaksid hüpersoonilisi raketirünnakuid kaugetele sihtmärkidele nagu Peking¹⁹⁶ või Kolme Kuristiku tamm,¹⁹⁷ millel oleksid katastroofilised tagajärjed.
- **Sõja kestus.** Alguses on HRV ja Taiwani inim- ja varakahjud väikesed, kuid konflikti jätkudes ja eskaleerudes kasvavad need oluliselt. Nädala jooksul pärast dessantrünnakut oleks Hiina haaratud piirkonna suurimasse sõtta peale 1945. aastat ja Taiwani sõjavägi alustaks vastupanu linnades toimivas sõjategevuses. Ülemaailmsed uudised oleksid täis pilte põlevatest laevadest ja pommitatud linnadest.¹⁹⁸ Kaks nädalat peale eskaleerumist ja pidevaid rünnakuid satuks HRV väga suure sisepoliitilise ja rahvusvahelise majandusliku surve alla, mis kaasneb sanktsioonidega, ning suureneks ka sõjaline surve, kui teised riigid hakkavad kriisis aktiivsemalt osalema.¹⁹⁹ CSIS-i analüüsi järgi selguks sõja

tulemus tõenäoliselt kuu jooksul.²⁰⁰ Kui sõda peaks kestma näiteks viis kuud, kannaks mõlemad pooled suuri kahjusid.²⁰¹ Kuigi hukkunute arvu on võimatu ette teada, kirjeldab üks USA mõttekoda teoreetilist stsenaariumit, mille järgi RVA kaotaks 100 000 sõdurit, Taiwan 50 000 sõdurit ja 50 000 tsiviilelanikku, USA 5000 sõdurit ning Jaapan 1000 sõdurit.²⁰²

4.4.2. SISSETUNGI RAHVUSVAHELISED REAKTSIOONID

- **Sõjaline toetus Taiwanile.** Sissetungi korral ohustavad Taiwani *de facto* sõltumatust kõige enam kaks võimalikku olukorda. Esiteks võib Taiwan üksi jääda, kui USA ega teised liitlased ei asu teda toetama. Teiseks võib Jaapan jääda neutraalseks ja keelata USA vägedel Jaapani territooriumil paiknevatest baasidest operatsioonide korraldamise; sel juhul saab USA kasutada ainult Guamil, Hawaiil või Alaskal asuvaid baase ning korraldada mereväeoperatsioone.²⁰³ Hiina sissetungile reageerimisel peavad USA ja Jaapan langetama kõige olulisemad rahvusvahelised otsused, mis mõjutavad Taiwani saatust.
- **Venemaa, Põhja-Korea ja Iraan.** Arutelu Venemaa võimalikest käikudest on käsitletud Venemaa peatükis. Põhja-Korea osas on tõstatatud küsimus, kas Hiina rünnak Taiwanile – sealhulgas USA baasidele Jaapanis, ja mujal – veenaks Põhja-Koread alustama häirivat rünnakut Lõuna-Koreale, et takistada USA vägede ümberpaigutamist.²⁰⁴ See tooks esile võimaluse, et paralleelselt Taiwani väina kriisiga toimuks eskalatsioon ka Korea poolsaarel. Iraani mõju oleks väiksem, kuna ta jääb kriisikoldest kaugemale. Küll aga ei saa välistada, et Teheran korraldaks Lähis-Idas samaaegseid provokatsioone näiteks Iisraeli vastu, mis hajutaks USA tähelepanu.

¹⁹⁵Greenway ja Gustafson, *Tidalwave*, lk 226.

¹⁹⁶Gabriel Honrada, "[Taiwan hypersonics aim for deep strikes on the mainland](#)," *Asia Times*, 10.jaanuar 2025.

¹⁹⁷Zhang Zhouxiang, "[You Xi-kun casually threatens war crime](#)," *China Daily*, 14.juuni 2022.

¹⁹⁸Nathan Attrill, "[The Taiwan scenarios 4: The catastrophe](#)," *ASPI*, 24.juuli 2025.

¹⁹⁹Autori kohtumised mõttekodade ja esindustega, Taipei, 2025.

²⁰⁰Cancian et al., "[The First Battle of the Next War](#)," lk 122.

²⁰¹CSIS, "[Lights Out? Wargaming a Chinese Blockade of Taiwan](#)," YouTube, August 2025.

²⁰²Bonnie S. Glaser (toimetaja), *If China Attacks Taiwan* (German Marshall Fund, detsember 2025), lk 5.

²⁰³Cancian et al., "[The First Battle of the Next War](#)," lk 99.

²⁰⁴Jun Isomura, Seth Cropsey, Stephen Bryen, "[Table Top Exercise 2020: Security in Northeast Asia](#)," *Hudson Institute*, 23.detsember 2020.

- **ÜRO.** ÜRO võimalikud reaktsioonid kriisilukorras on piiratud. Esiteks pole Taiwan ÜRO liikmesriik ja seega pole tal võimalik ÜRO julgeolekunõukogus kriisi tõstatada. Teiseks, kui mõni teine julgeolekunõukogu riik, nagu USA, ÜK või Prantsusmaa kriisi tõstataks, paneks Hiina sellele veto.
- **EL.** Nagu kirjeldatud ülalolevas EL-i peatükis, on EL-i liikmesriikide vahel palju erinevusi suhetes Hiina ja Taiwaniga. EL-i mis tahes sekkumist kriisi võivad üritada pidurdada kõige rohkem riigid nagu Küpros, kes näevad Taiwani olukorras paralleele Põhja-Küprosega.
- **NATO.** Kriisilukorda sekkumise õiguslik ulatus NATO poolt sõltub kriitiliselt lahinguvälja ulatusest. Kui sõjaline tegevus piirdub esimese saareahelaga, on artikli 5 rakendamine ebatõenäoline. Kui vaenu-tegevus laieneb aga teiste (Guam) ja kolmandate (Hawaii) saareahelateni, on artikli 5 rakendamine võimalik. Kui vaenu-tegevus eskaleerub veelgi ja võitlus laieneb USA mandriosani, on artikli 5 rakendamine kindel. Artikli 5 rakendamine ei kohusta NATO liitlasi osalema India ja Vaikse ookeani piirkonna sõjategevuses, vaid eelkõige tagama Põhja-Atlandi piirkonna julgeolekut ajal, mil USA väed võivad olla sealt ära viidud.²⁰⁵ Samas pole osalus ka välistatud.
- **ASEAN.** ASEAN-i riigid on üldiselt majanduslikult Hiinast väga sõltuvad, mis tõenäoliselt piirab organisatsiooni võimalikku Hiina-vastast käitumist. Kõige tõenäolisem on, et ASEAN üritaks neutraalseks jääda ja kaitsta samal ajal oma julgeolekuhuvisid, arvestades kriisi geograafilist lähedust.
- **BRICS ja SCO.** Mõlemas organisatsioonis on Hiina võtmerolliga ja mõlemad on avalikult toetanud Taiwani ühinemist Hiinaga. Tõenäoliselt kuulutaksid nii BRICS kui ka SCO, et tegemist on HRV siseküsimusega, kutsudes teisi üles mitte sekkuma.
- **Laevandus.** Euroopa laevandusgigandid seisaksid silmitsi hüppeliselt suurenevate kulude ja viivitustega, mis mõjutaksid kaubandust, sadamaid ja kriitilisi importkaupu,

nagu pooljuhid ja energia, mis põhjustaks majanduslikke vapustusi ja strateegilisi ümberhindamisi nii Euroopas kui ka mujal.

- **Kiipide tootmise võimalik katkestus.** Väikesemahulises sõjas on võimalik, et kõige kriitilisema tähtsusega kiibitehased Hsinchu tööstuspargis tegutsevad edasi, kuna need on kaitstud raketisüsteemidega. Täiemahulise sõja olukorras oleks raske tootmist jätkata ja on võimalik, et vabrikud kannaks suurt kahju.
- **Tõsised geopoliitilised tagajärjed, ükskõik, kuidas sõda areneb.** Arvestades, et sõjaline tegevus on mastaapne ja võib viia suurte kaotusteni mõlemal poolel, rääkimata majanduslikust kahjust, võib sõja puhkemine oluliselt mõjutada poliitilist stabiilsust nii HRV-s kui ka USA-s. Üks kaalutlus HRV-le on suur arv sõdureid, kes hukkuksid rindel, mille teeb vanematele ja ühiskonnale valusamaks see, et need on põlvkond üksiklapsi. Teiseks kaotaks HRV tõenäoliselt ligipääsu lääne turule, kuigi aja jooksul on see nagunii suhtelist tähtsust kaotamas, arvestades Hiina ja globaalse lõuna üha tihenevaid kaubandussidemeid. Kõige ohtlikum HKP juhtkonna vaatest oleks Taiwani võimalik iseseisvumine, kui sõda HRV-l ebaõnnestuks.

4.4.3. SISSETUNGI MÕJU EESTILE

- **Mõjusfääride mõtteviisi kinnistumine.** Kui HRV vallutab Taiwani (eriti USA ja muude liitlaste mittesekkumise korral), võib hakata kehtima ülemaailmne mõjusfääride norm, mille kohaselt Hiina valitseb Aasiat ja USA läänepoolkera ning Euroopa jääb Venemaa-ohuga täiesti omapäi. Sellises olukorras on Eesti iseseisvuse säilimiseks Euroopa ühtsus väga oluline.
- **NATO vägede kohaloleku võimalikud muutused Eestis.** Eestis baseeruvate NATO vägede pakutav sõjaline heidutus Taiwani väina kriisi ajal tõenäoliselt oluliselt ei muutuks. Liitlasvägede sõdureid on Eestis 2200, suures osas Briti, Prantsuse ja USA väed. USA sõdureid on Eestis umbes 600 ning Taiwani väina kriisi ajal neid tõenäoliselt ei saadetaks India ja Vaikse ookeani piirkonda, kuna tegu on maavägedega ja Taiwani väina konfliktis on tarvis pigem

²⁰⁵James Lee, [NATO and a Taiwan contingency](#) (NATO Defense College, February 2024).

mere- ja õhuvägesid. Siiski ei saa välistada, et kriisi ajal paigutab USA oma vägesid ümber. Näiteks võidakse Eestis baseeruvad väed paigutada Lähis-Itta ja Lähis-Idas baseeruvad väed viia India ja Vaikse ookeani piirkonda. Seega on võimalik, et Taiwani konflikti tõttu vähendatakse liitlasvägede arvu Eestis, kuid sama võidakse teha ka muul ajal, juhul kui Washington otsustab oma vägesid ümber paigutada. Ka sõjatehnikat võidakse igal ajal ümber paigutada, ehkki Taiwani konflikti ajal ei oleks see tõenäoline, sest Eestis baseeruv tehnika ei oleks seal vajalik. Ülemaailmne USA vägede ümberkorraldamine (olgu Taiwani kriisi mõjul või muul ajal) võib küll vähendada Eesti heidutusvõimekust, kuid teised NATO liitlased jätaksid sellisel juhul oma väed tõenäoliselt Eestisse või koguni suurendaksid vägede kohalolekut, et kompenseerida USA vägede ümberpaigutamist. Seega mõjutaks Taiwani väina konflikt Eesti heidutusvõimekust tõenäoliselt vähe.

- **Tarneaahelate katkestamise mõjud Eesti julgeolekule.** Avatud kineetiline konflikt Taiwani väinas blokeerib ühe maailma kõige tihedama laevaliiklusega meretee, sundides laevu tegema kulukaid ümbersõite ja häirides globaalseid tarneaahelaid. Mõjud õigestaksid nii piirkondlikku kui ka globaalset stabiilsust. Globaalsete tarneaahelate häired oleksid ulatuslikumad kui praegu laialdaselt sanktsioneeritud riikide, nagu Venemaa, Iraani, Põhja-Korea või Valgevene puhul, kuna HRV on maailma suuruselt teine majandus ja maailma suurim tootja.
- **Ennustamatus.** Täiemahulise sissetungi lõpptulemust ja mõju Eesti julgeolekule on raske ennustada. Mõne analüütiku hinnangul võib seda võrrelda küsimusega, kuidas

Täiemahulise sissetungi lõpptulemust ja mõju Eesti julgeolekule on raske ennustad

mõjutaks maailma poliitikat ja julgeolekuarhitektuuri kolmas maailmasõda.²⁰⁶ Nii laiahaardeliste sündmuste puhul on muutujaid väga palju ja tulemused raskesti

hoomavatud. Täiemahulise sissetungi korral võib sõda olla lühike või pikk ning lõppeda kas USA ja Taiwani võidu või kaotusega. Suhteliselt kindel on aga, et sellel oleks suur mõju Eesti julgeolekule.

5. VÕIMALIKUD KRIISI TAGAJÄRJED

- **Energia tagajärjed.** Taiwani kriisi korral võib USA üritada korraldada mereblokaadi Hiina vastu, et piirata meritsi nafta ja LNG tarnet HRV-sse. Hiina on maailma suurim nafta ja LNG importija: kümnest miljonist BPD-st (barrelit päevas) naftast, mida Hiina impordib, tuleb 90% meritsi, 0,5 BCM-ist (miljard kuupmeetrit) maagaasist, mida Hiina impordib iga päev, tuleb üle 50% meritsi. Meritsi energia importimine on riskantne, kuna suur osa sellest jõuab Hiinasse läbi Malaka väina kitsaskoha. Seega võib Taiwani väina kriis muuta globaalsed energiahinnad väga muutlikuks, lühiajaliselt tõenäoliselt hindu ka tõsta. Pikaajalisi mõjusid on ennustada võimatu, aga võib oletada, et ülemaailmne SKP langus põhjustaks väiksema energianõudluse. Muu hulgas mõjutavad muutlikud energiahinnad kindlasti Venemaa käitumist meie naabruskonnas, kuna energiatulud moodustavad jätkuvalt suure osa Venemaa riikliku eelarve tulust (u 25% 2025. aastal).

Väina kriis võib põhjustada tuumarelvade kiirema leviku Euroopa naabruses

- **Tuumatagajärjed.** Väina kriis võib põhjustada tuumarelvade kiirema leviku Euroopa naabruses. Prantsuse mõttekoja IRSEM teadur Nicolas Regaud kirjeldab olukorda, kus kriisi tagajärjel nõrgeneb rahvusvahelise tuumarelvade leviku tõkestamise režiim ning viib ahelreaktsioonini Euroopa lõunapiiril: riigid nagu Saudi Araabia, Egiptus, Iraan ja Türgi, kes on väljendanud oma huvi tuumarelvade omandamise vastu, saavutavad üksteise järel tuumavõimekuse.²⁰⁷ Selle eelduseks on USA suutatus Taiwanit kaitsta, mistõttu

²⁰⁶ Autori kohtumised mõttekodade ja esindustega, Taipei, 2025.

²⁰⁷ Regaud, "Open Crisis Scenario," lk 2.

Washingtoni mõjujõud maailmas väheneb ja USA ei suuda enam tuumarelvade levikut tõkestada.

- **Poliitilised tagajärjed.** Kriis võib oluliselt mõjutada poliitilist stabiilsust Hiinas ja USA-s. Kuigi Hiina ja USA sõjanduseksperdid ei saa olla konflikti tulemustes kindlad, isegi keerukaid mudeleid ja andmeid kasutades,²⁰⁸ võib kindel olla selles, et täiemahulise sõjaga maailma kahe suurima jõu vahel kaasnevad suured kahjud ning et see võib ühe poole režiimi stabiilsust tõsiselt ohustada.²⁰⁹ Eriti Hiinas, kus RVA on juba ebastabiilses olukorras peale juhtkonna mitmekordset puhastamist. Suuremahulised kaotused nagu palju inimohvreid ja uputatud lennukikandjad võiksid pingestada partei ja sõjaväe suhteid, kelle mõned liikmed võivad koonduda uue liidri toetuseks või äärmuslikul juhul korraldada Prigožini stiilis ülestõusu nende Pekingi tsiviiljuhtide vastu, keda peetakse oma valitsemisõiguse kaotanuks,²¹⁰ kuna sõjaväelased näeksid kaotust rahvusliku alandusena.
- **Majanduslikud tagajärjed.** Kriisi puhul on suurim lühiajaline volatiilsus tõenäoliselt seotud Hiina aktsiatega ja võlakirjadega tehtud portfelliinvesteeringutega. Investorid, kes püüavad maandada kriisi eskaleerumisest tulenevat riski, üritaksid oma raha Hiinast võimalikult kiiresti välja viia. Hiina varade väärtus langeks märkimisväärselt, kuna välisinvestorid kannaksid oma vahendid turvalisematesse sadamatesse. Enamik sellest kohane misest toimuks renminbi odavnemise hinnaga.²¹¹ Samal ajal langeksid märkimisväärselt ülemaailmsed aktsiaturud, mis mõjutaks erainvestoreid Eestis, aga ka näiteks eestlaste pensioni-portfelle.

²⁰⁸Kuo et al., *Simulating Chinese Grey Zone Coercion of Taiwan*.

²⁰⁹CSIS, "[Lights Out? Wargaming a Chinese Blockade of Taiwan](#)," YouTube, August 2025.

²¹⁰Joel Wuthnow, "China's Use of Force on Taiwan: Impact on PLA Capabilities," in *If China Attacks Taiwan*, Bonnie S. Glaser (toimetaja) (German Marshall Fund, detsember 2025), lk 20.

²¹¹Logan Wright, Charlie Vest, "China's Economic Escalation Dilemma," in *If China Attacks Taiwan*, Bonnie S. Glaser (toimetaja) (German Marshall Fund, detsember 2025), lk 13.

- **Sõjalised tagajärjed Eestile.** Eestile on tähtis, et Taiwani väina kriis puudutaks eelkõige merevägede võimeid, mis tähendaks, et NATO riigid eesotsas USA-ga ei hakkaks tõenäoliselt Taiwani kriisi tõttu maavägesid Euroopast ära liigutama. Küll aga võib see toimuda ka ilma Taiwani kriisita.²¹² Taiwani väina kriis võib muuta Moskva globaalseid geopoliitilisi ambitsioone. Kui kriisijärgne olukord kinnistab Venemaal usku, et tema suhteline positsioon on paranenud, suureneb tõenäosus, et toimub agressioon Eesti vastu.

Taiwani väina kriis võib muuta Moskva globaalseid geopoliitilisi ambitsioone

- **Sõjalised tagajärjed USA-le.** Hiina täiemahuline sissetung Taiwanile, mis kutsuks esile USA vastureaktsiooni, nõrgestaks USA sõjalist võimekust. Sõjastsenariumi korral võib oodata, et USA väed kaotaksid kaks lennukikandjat, 7–20 muud suuremat laeva ja 270 lennukit. CSIS-i hinnangu järgi võib sõjas saada surma, haavata või kaduma minna 7000–10 000 USA sõjaväelast.²¹³ Pärast sõda oleks USA sõjavägi nõrgem ja seega vähem tõhus potentsiaalse Venemaa agressiooni heidutajana Euroopas. Kuna Venemaa suhteline sõjaline jõud suureneks, kui USA tähelepanu ja ressursid on seotud Taiwaniga, suureneks ka sõjaline oht Eestile.

Pärast sõda oleks USA sõjavägi nõrgem ja seega vähem tõhus potentsiaalse Venemaa agressiooni heidutajana Euroopas

- **Sõjalised tagajärjed Euroopale.** Euroopa sõjaline heidutus Venemaa vastu võib olla Taiwani väina kriisi ajal pärsitud, kui USA peaks viima Taiwani kaitsmiseks vajalikku võimekust Euroopast ära. Vajaliku võimekuse hulka kuuluvad merevägedest näiteks Hispaanias paiknevad viis Arleigh

²¹²Intervjuu Frederick Fooy'ga (PDA), Lund, 15.oktoober 2025; intervjuu Andreas Forsbyga (DIIS), Kopenhaagen, 13.oktoober 2025.

²¹³Cancian et al., "[The First Battle of the Next War](#)," lk 120.

Burke-klassi hävitajat²¹⁴ ning õhuvägedest 79. helikopterite merelöögieskadrill (HSM-79).²¹⁵ Euroopas paiknevate USA õhuvägede hulka kuulub 217 lennukit, nende seas nii ründevõimekusega hävitajad kui ka transpordi- ja muud lennukid.²¹⁶ Kui loetletud mere- ning õhuväeajad peaks ära viidama, nõrgeneks Euroopa heidutusvõime. Pikemas perspektiivis võib Taiwani väina kriis kiirendada Euroopa samme strateegilise autonoomia saavutamiseks. Kui aga USA väed ei sekkuks Taiwani väina konflikti, võib Euroopa näha USA-d ebakindlana, mis samuti innustaks rohkem püüdlema strateegilise autonoomia poole. Kui USA sekkuks Taiwani konflikti suuremahuliselt, võivad USA väed olla nõrgendatud ja USA rahvas sõjast väsinud, mis kõik vähendaks nii riigi võimekust kui ka tahet Euroopat kaitsta. Ka see kiirendaks Euroopa strateegilise autonoomia püüdlusi. Viimaks annaks Taiwani väina suuremahuline kriis tunnistust maailma ebastabiilsusest, mis taaskord soosib Euroopa strateegilist autonoomiat. Seega võib Taiwani väina kriis kiirendada Euroopa kaitsevõimekuse tugevnemist.

- **Diplomaatilised tagajärjed.** Kui Taiwani väinas puhkeks kriis, seisaks Eesti silmitsi mitte ainult idapiiril süveneva sõjalise ohu, vaid ka märkimisväärsete diplomaatiliste tagajärgedega. Sõjaolukorras antaks reisihoiatust või keelatakse Hiinasse ja Taiwanile reisimine. Täiemahulise sissetungi puhul võidakse Hiina saatkonna töötajad Eestist välja saata, samas kui välisaatkondade töötajad kutsutakse koju. Rahvusvahelised algatused ja ühendused, mida HRV juhivad või milles osaleb, näiteks Uus Siiditee (BRI), BRICS ja SCO, võivad kriisi tagajärjel muutuda välispartneritele vähem atraktiivseks. Võib ette tulla koostöövõrgustikest väljaastumisi. Osalus muudes Hiina algatustes, sealhulgas HRV globaalsetes

algatustes, väheneks.²¹⁷ Kui Hiinat nähakse sõja algatajana, on tõenäoline, et mitmed riigid vaatavad oma ühe Hiina poliitika üle ja ei ole välistatud Taiwani iseseisvuse tunnustamine. See on Pekingi seisukohast väga tõsine risk.

- **Tagajärjed Ukrainale.** Ei ole teada, millal sõda Ukrainas lõppeb ja millal võiks puhkeda Taiwani väina kriis, aga on selge, et need kriisid mõjutavad teineteist. Esmalt võib Venemaa agressioonisõja jätk Ukraina vastu kaudselt mõjutada Pekingi otsust rünnata Taiwanit. Maailmas, kus kestab samal ajal mitu sõda ja konflikti, jagub vähem tähelepanu Hiina sõjalistele tegevustele, mis võib soodustada Taiwani ründamist. Ent kui Ukraina sõda lõpeb, võib Taiwani väinas toimuv pälvida rohkem rahvusvahelist tähelepanu, mis raskendab Pekingi eesmärkide saavutamist. Seega suurendab kestev sõda Ukrainas ohtu, et Taiwani väinas puhkeb konflikt.²¹⁸ Juhul kui Peking otsustab alustada sissetungi Taiwanile ajal, kui Venemaa sõda Ukraina vastu veel kestab, võib Venemaa riiklik võimekus saada löögi, kuna sellisel juhul väheneb Pekingi toetus Moskvale. Kriisi puhkedes kasutaks Hiina oma sõjalisi, kahesuguse kasutusega, majanduslikke, diplomaatilisi ja poliitilisi ressursse suuresti Taiwanil, mis vähendaks Pekingi tuge Kremlile. Nii võivad halveneda nii Venemaa riigisisene majanduslik seis kui ka vägede võimekus lahinguväljal. Kuigi Moskva otsiks tuge teistelt ülemaailmsetelt partneritelt, ei suudaks ükski teine riik Hiinat täielikult asendada. See tähendab, et Taiwani konflikt mõjutaks Moskva strateegilisi kalkulatsioone.

²¹⁴Alison Bath, "Fifth US Navy destroyer expected to arrive in Spain this fall," *Stars and Stripes*, 16.august 2024.

²¹⁵"Command History, Helicopter Maritime Strike Squadron (HSM) 79," Commander, Naval Air Force Atlantic, vaadatud veebruar, 2026.

²¹⁶"United States Air Forces in Europe," United States Air Force, vaadatud veebruar 2026.

²¹⁷Zack Cooper, "The International Costs of Chinese Use of Force Against Taiwan," in *If China Attacks Taiwan*, Bonnie S. Glaser (toimetaja) (German Marshall Fund, detsember 2025), lk 46.

²¹⁸Siiski, Ukraina sõja mõju Taiwanile on pigem kaudne, ja eeldatavalt tuleneb Pekingi otsus rünnata lähtuvalt Hiina, Taiwani või USA-ga seotud muutustest.

KOKKUVÕTE

Ebastabiilses maailmas, milles HRV suhteline jõud aina laieneb, ei saa välistada, et Peking langetab järgmiste aastate jooksul otsuse proovida Taiwanit jõuliselt mandriga liita. Taiwan väina kriisi areng on kompleksne ja ettenägematu. Kriisiolukord on voolav ja võib eskaleeruda ja deeskaleeruda kirjeldatud stsenaariumite piires. Mis tahes kriisiga kaasnevad julgeolekumõjud Eestile. Esmalt paneb kriis proovile lääne riikide ühtsuse, olukorras, kus see on niigi pingeline. Teiseks võib kriis viia selleni, et Moskva muudab oma

geopoliitilisi kalkulatsioone, ja tekitada otsest ohtu Eesti riigi julgeolekule. Kolmandaks võib kriis kinnistada mõjusfääride mõtteviisi maailmas, mis samuti nõrgendab Eesti julgeolekut. Väikeriigina ei mängi Eesti kriisi sõjalises arengus ja tulemuses rolli, küll aga saab Eesti heidutust toetada Taiwaniga stabiilseid ja pikaajalisi suhteid arendades. Lisaks saab Eesti aidata kaasa lääneriikide ühtse seisukoha kujundamisele, mis tagab stabiilse toetuse demokraatlikule Taiwanile. Sama ühtsus tagab ka turvalisema julgeolekukeskkonna Euroopas.

KIRJANDUS

- Amonson, Kyle. "The Ambitious Dragon: Beijing's Calculus for Invading Taiwan by 2030." *Journal of Indo-Pacific Affairs*, 24 aprill 2023. <https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/3371474/the-ambitious-dragon-beijings-calculus-for-invading-taiwan-by-2030/>.
- Arbatov, Aleksei. "Эта ситуация чревата новой гонкой ракетных вооружений [See olukord on täis uue raketivõidurelvastumise võimalust]." *Российский совет по международным делам* [Venemaa rahvusvaheliste suhete nõukogu], 22. aprill 2024. <https://archive.ph/NPBC8>.
- ASEAN. "ASEAN Foreign Ministers' Statement On The Cross Strait Development." ASEAN, 3. august 2022. <https://asean.org/wp-content/uploads/2022/08/final-ASEAN-FMs-Statement-on-Cross-strait-development.pdf>.
- Asia Maritime Transparency Initiative. "The Sky's the Limit: Comparing China's ADIZ Intrusions." Asia Maritime Transparency Initiative, 26. juuli 2024. <https://amti.csis.org/the-skys-the-limit-comparing-chinas-adiz-intrusions/>.
- Attrill, Nathan. "The Taiwan scenarios 2: Warning signs." *ASPI*, 22. juuli 2025. <https://www.aspistrategist.org.au/the-taiwan-scenarios-2-warning-signs/>.
- . "The Taiwan scenarios 3: Day zero." 23. juuli 2025. <https://www.aspistrategist.org.au/the-taiwan-scenarios-3-day-zero/>.
- . "The Taiwan scenarios 4: The catastrophe." 24. juuli 2025. <https://www.aspistrategist.org.au/the-taiwan-scenarios-4-the-catastrophe/>.
- Bath, Alison. "Fifth US Navy destroyer expected to arrive in Spain this fall." *Stars and Stripes*, 16. august 2024. <https://www.stripes.com/branches/navy/2024-08-16/5th-navy-destroyer-expected-to-arrive-in-spain-this-fall-14880620.html>.
- BBC. "China downgrades diplomatic ties with Lithuania over Taiwan row." *BBC*, 22. november 2021.
- . "China's Xi allowed to remain 'president for life' as term limits removed." 11. märts 2018. <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-43361276>.
- . "Chinese ships collide while pursuing Philippine boat." 11. august 2025. <https://www.bbc.com/news/videos/c1jnne45dj3o>.
- BBC 中文. "《零日攻擊》：「武統」台灣主題的戰爭劇為何引發激烈辯論？ [“Nulli Päeva Rünnak”: Miks tekitab sõjadraama Taiwani 'sõjalise ühendamise' teemal tuli hingelist vaidlust?]." *BBC*, 27. august 2024. <https://www.bbc.com/zhongwen/trad/chinese-news-69299138>.
- Bicker, Laura. "China says it is ready for 'any type of war' with US." *BBC*, 5. märts 2025. <https://www.bbc.com/news/articles/c4gmd3g2nzqo>.
- Blackwill, Robert D., and Philip Zelikow. "Three Scenarios for a Military Conflict Over Taiwan." *Council on Foreign Relations*, 2021. https://cdn.cfr.org/sites/default/files/report_pdf/csr90_1.pdf.
- Blanchard, Ben. "Former PM Abe says Japan, U.S. could not stand by if China attacked Taiwan." *Reuters*, 1. detsember 2021. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/former-pm-abe-says-japan-us-could-not-stand-by-if-china-attacked-taiwan-2021-12-01/>.
- Brown, Kerry. *The Taiwan Story: How a Small Island Will Dictate the Global Future*. Penguin Random House, 2024, lk 37.
- Brunnstrom, David, Trevor Hunnicutt. "Biden says U.S. forces would defend Taiwan in the event of a Chinese invasion." *Reuters*, 19. september 2022. <https://www.reuters.com/world/biden-says-us-forces-would-defend-taiwan-event-chinese-invasion-2022-09-18/>.
- Cairns, Christopher, and Allen Carlson. "Real-world Islands in a Social Media Sea." *The China Quarterly* 225 (2016).
- Cancian, Mark F., Matthew F. Cancian, Eric Heginbotham. *The First Battle of the Next War: Wargaming a Chinese Invasion of Taiwan*. jaanuar 2023. <https://www.csis.org/analysis/first-battle-next-war-wargaming-chinese-invasion-taiwan>.
- . "Lights Out: Wargaming a Chinese Blockade of Taiwan." 31. juuli 2025. <https://www.youtube.com/watch?v=KD308CGn-o>.
- Chan, Eric, and Ian Murphy. "Shrinking the Strait: How Drone Warfare and Hybrid Tactics are Erasing Taiwan's Strategic Depth." *Global Taiwan Institute*, 14. jaanuar 2026. <https://globaltaiwan.org/2026/01/shrinking-the-strait/>.
- Chang, Jung, and Jon Halliday. *Mao: The Untold Story*. Vintage Books, 2007, lk 483-484.
- Chang, Wayne. "Taiwan rolls out handbook on how to prepare for natural disasters – and a Chinese invasion." *CNN*, 18. november 2025. <https://edition.cnn.com/2025/11/18/asia/taiwan-handbook-china-invasion-disasters-intl-hnk>.
- Chen, Stephen. "Chinese researchers simulate large-scale electronic warfare against Elon Musk's Starlink." *SCMP*, 23. november 2025. <https://www.scmp.com/news/china/science/article/3333523/chinese-researchers-simulate-large-scale-electronic-warfare-against-elon-musks-starlink>.
- China Briefing. "China, Cyprus Builds Strategic Partnership, Promote China-EU Cooperation and BR." *China Briefing*, 24. detsember 2021. <https://www.china-briefing.com/news/china-cyprus-builds-strategic-partnership/>.
- China Daily. "You Si-kun casually threatens war crime." *China Daily*, 14. juuni 2022. <https://global.chinadaily.com.cn/a/202206/14/WS62a8337ea310fd2b29e62a88.html>.

- Chou, Wan-yao. *A New Illustrated History of Taiwan*. SMC Publishing, 2020.
- Cichon, Frederick “Andy.” “Learn from the Fall of the Philippines: Prepare the Third Island Chain.” *USNI Proceedings*, detsember 2024. <https://www.usni.org/magazines/proceedings/2024/december/learn-fall-philippines-prepare-third-island-chain>.
- Collins, Gabriel B., Andrew S. Erickson, and Matt Pottinger. “Taiwan: The Stakes.” In *The Boiling Moat: Urgent Steps to Defend Taiwan*, toimetaja Matt Pottinger. Hoover Institution Press, 2024.
- Commander, Naval Air Forces Atlantic. “Command History, Helicopter Maritime Strike Squadron (HSM) 79.” Naval Air Forces Atlantic, 2026. <https://www.airlant.usff.navy.mil/Organization/COMHELMARSTRIKEWINGLANT/Helicopter-Maritime-Strike-HSM-79/Command-History/>.
- Cooper, Zack, Sheena Chestnut Greitens. “Asian Allies and Partners in a Taiwan Contingency: What Should the United States Expect?” *Defending Taiwan*, 2022. <https://www.defendingtaiwan.com/asian-allies-and-partners-in-a-taiwan-contingency-what-should-the-united-states-expect/>.
- Corbisiero, Joe. “Latest Updates: Taiwan Earthquake Impact on Semiconductor Supply Chain.” *SiliconExpert*, 12. aprill 2024. <https://www.siliconexpert.com/blog/latest-updates-taiwan-earthquake-impact-on-semiconductor-supply-chain/>.
- Costigan, Johanna M. “Taiwan’s ‘silicon shield’ could be weakening.” *MIT Technology Review*, 15. august 2025. <https://www.technologyreview.com/2025/08/15/1121358/taiwan-silicon-shield-tsmc-china-chip-manufacturing/>.
- Crisis Group. “Taiwan Strait: Managing Europe’s Risk in a Global Hotspot.” *Crisis Group*, 16. oktoober 2025. <https://www.crisisgroup.org/asia-pacific/taiwan-strait-china/taiwan-strait-managing-europes-risk-global-hotspot>.
- Csanyi, Peter. “Slovakia external relations briefing: The 2024 Annual Report (Asia related).” *China CEE Institute*, 10. veebruar 2025. <https://china-cee.eu/2025/02/10/slovakia-external-relations-briefing-the-2024-annual-report-asia-related/>.
- CSIS. “Lights Out? Wargaming a Chinese Blockade of Taiwan.” YouTube, august 2025. <https://www.youtube.com/watch?v=kD308CGn-o>.
- Collective Security Treaty Organisation. “Президент Беларуси Александр Лукашенко встретился с министрами иностранных дел государств – членов ОДКБ [Valgevene president Aleksandr Lukašenko kohtus Kollektiivse Julgeoleku Lepingu Organisatsiooni liikmesriikide välisministritega.]” Collective Security Treaty Organisation, 20. juuni 2023. <https://archive.ph/B6O9z>.
- Culver, John. “How We Would Know When China Is Preparing to Invade Taiwan.” *Carnegie Endowment*, 3. oktoober 2022. <https://carnegieendowment.org/posts/2022/10/how-we-would-know-when-china-is-preparing-to-invade-taiwan?lang=en>.
- Danylyuk, Oleksandr V., Jack Watling, “How Russia is Helping China Prepare to Seize Taiwan.” *RUSI*, 26. september 2025. <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/how-russia-helping-china-prepare-seize-taiwan>.
- Davidson, Helen. “Taiwan vows most advanced tech will not go to US under \$100bn Trump deal.” *The Guardian*, 4. märts 2025. <https://www.theguardian.com/business/2025/mar/04/taiwan-trump-semiconductor-deal-tsmc>.
- Dowling, Tim. “Macron sparks anger by saying Europe should not be ‘vassal’ in US-China clash.” *The Guardian*, 10. aprill 2023. <https://www.theguardian.com/world/2023/apr/10/emmanuel-macron-sparks-anger-europe-vassal-us-china-clash>.
- Erickson, Andrew S., Jason Wang, Pei-Jhen Wu, Marvin Bernardo. “Rigging the Game: PRC Oil Structures Encroach on Taiwan’s Pratas Island.” *Jamestown Foundation*, 2. september 2025. <https://jamestown.org/program/rigging-the-game-prc-oil-structures-encroach-on-taiwans-pratas-island/>.
- European Economic and Trade Office in Taiwan. “The European Union and Taiwan: An overview.” European Economic and Trade Office in Taiwan. 31. detsember 2024. https://www.eeas.europa.eu/delegations/taiwan/european-union-and-taiwan_en?s=242.
- European Parliament. *European Parliament resolution of 24 October 2024 on the misinterpretation of UN resolution 2758*. European Parliament, 2024. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-10-2024-0030_EN.html.
- . “Fact Sheets on the European Union.” — vaadatud 8. jaanuar 2026. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/182/east-asia>.
- Feng, John, Isabel van Brugen. “Map Shows Russian Ship Loitering Above Undersea Cables in Pacific.” *Newsweek*, 14. jaanuar 2025. <https://www.newsweek.com/map-russian-ship-taiwan-pacific-undersea-cables-2014606>.
- Ferguson, Niall. *The Pity of War: 1914–1918*. Penguin, 1999.
- Fravel, M. Taylor. *Active Defense: China’s Military Strategy since 1949*. Princeton University Press, 2019.
- Glasier, Bonnie S. (toimetaja). *If China Attacks Taiwan*. German Marshall Fund, detsember 2025. <https://www.gmfus.org/sites/default/files/2026-01/If%20China%20Attacks%20Taiwan.pdf>.
- Gov.uk. “G7 Foreign Ministers’ statement.” Gov.uk. 6. aprill 2025. <https://www.gov.uk/government/news/g7-foreign-ministers-statement-on-chinas-large-scale-military-drills-around-taiwan-2>.
- . “Joint G7 Foreign Ministers’ Statement.” 23. september 2025. <https://www.gov.uk/government/news/joint-g7-foreign-ministers-statement-23-september-2025>.

- Greenway, Robert, Anna Gustafson. "Tidalwave: Strategic Exploitation and Sustainment in a US-China Conflict." *Heritage Foundation*, 16. jaanuar 2026. https://static.heritage.org/-2025/SR324_TIDALWAVE_REDACTED.pdf.
- Grove, Thomas, Warren P. Strobel, Aruna Viswanatha, Gordon Lubold, Sam Schechner. "Elon Musk's Secret Conversations With Vladimir Putin." *The Wall Street Journal*. 25. oktoober 2024. <https://www.wsj.com/world/russia/musk-putin-secret-conversations-37e1c187>.
- Hiina Rahvavabariigi põhiseadus. "Artikkel 93." Hiina Rahvavabariigi põhiseadus, — vaadatud 14. november 2025. <http://en.npc.gov.cn.cdurl.cn/constitution.html>.
- Hiina Rahvavabariigi Riiginõukogu Teabebüroo. 中國的軍事戰略 [Hiina sõjateadus (2015)]. Hiina Rahvavabariigi Riiginõukogu Teabebüroo, mai 2025. <https://jamestown.org/wp-content/uploads/2016/07/China%E2%80%99s-Military-Strategy-2015.pdf>.
- Hiina Välisministeerium. "«习近平在〈告台湾同胞书〉发表40周年纪念会上的讲话» [Xi Jinpingi kõne Taiwanikaaslastele saadetud sõnumi 40. aastapäeva tähistamisel]." Hiina Välisministeerium, 2. jaanuar 2019. https://www.mfa.gov.cn/web/ziliao_674904/zt_674979/dnzt_674981/qtzt/twwt/xjpsjstzyjh/202206/t20220606_10698873.html.
- Honrada, Gabriel. "Taiwan hypersonics aim for deep strikes on the mainland." *Asia Times*. 10. jaanuar 2025. <https://asiatimes.com/2025/01/taiwan-hypersonics-aim-for-deep-strikes-on-the-mainland/>.
- Höbepappel, Urmas, Mark Tšenjuk, Piret Ehin. *Taiwan muutub maailmas*. Tartu: Tartu Ülikooli Aasia keskus, 2025. https://aasiakeskus.ut.ee/sites/default/files/2025-06/Taiwan%20muutub%20maailmas_mai%202025.pdf
- Hsieh, Pasha L. "The Taiwan Question and the One-China Policy" *Die Friedens-Warte* 84, no. 3 (2009).
- International Department, CPC. "Full text of the report to the 20th National Congress" International Department, 2. august 2023. <https://www.idcpc.org.cn/english2023/tjzl/cpcj/20thPartyCongrReport/>.
- Isomura, Jun, Seth Cropsey, Stephen Bryen. "Table Top Exercise 2020: Security in Northeast Asia." *Hudson Institute*. 23. detsember 2020. <https://www.hudson.org/national-security-defense/table-top-exercise-2020-security-in-northeast-asia>.
- Jestrab, Marek. "A Maritime Blockade of Taiwan by the People's Republic of China." *Atlantic Council*, detsember 2023. https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2023/12/strategy-paper_naval-blockade-of-Taiwan.pdf.
- Joseph W. (約瑟). "內蒙古阿拉善左旗的佈景 [Alxa vasakpoolse lipu maastik, Sise-Mongoolia]." X, 26. märts 2024. https://x.com/JosephWen_/status/1772446247795708023.
- Kaushal, Sidharth, Juliana Suess. *The Impact of a Taiwan Strait Crisis on European Defence*. RUSI, 2024. <https://static.rusi.org/the-impact-of-a-taiwan-strait-crisis-on-european-defence.pdf>.
- Khan, Sulmaan Wasif. *Hunted by Chaos*. Harvard University Press, 2018.
- Kissinger, Henry. *On China*. Allen Lane, 2011.
- Kuo, Raymond, Christian Curriden, Cortez A. Cooper Iii, Joan Chang, Jackson Smith, Ivana Ke. *Simulating Chinese Grey Zone Coercion of Taiwan*. RAND Corporation, 2023. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/conf/proceedings/CFA2000/CFA2065-1/RAND_CFA2065-1.pdf.
- Lai, Christina. "More than carrots and sticks: Economic statecraft and coercion in China–Taiwan relations from 2000 to 2019." *Politics* 42(3), 2022.
- Lee, James. *NATO and a Taiwan contingency*. NATO Defense College, veebruar 2024. <https://www.ndc.nato.int/download/nato-and-a-taiwan-contingency/?wpdmdl=2026>.
- Levy, Jack S., and William R. Thompson. *Causes of War*. John Wiley & Sons, 2011.
- Library of Congress. "Taiwan Strait." Library of Congress. 2022. <https://www.loc.gov/resource/gmddigstackspublic.2023592005/>.
- Lianhe Zaobao. "大陆专家：本次演习离台湾本岛更近 围岛锁链更紧 Mandri-Hiina eksperdid: See harjutus toimub Taiwanile lähemal, pingutades saare ümber olevat piiramisrõngast]." *Lianhe Zaobao*, 29. detsember 2025. <https://www.zaobao.com.sg/realtime/china/story20251229-8024022>.
- Lin, Bonny, Brian Hart, Matthew P. Funaiolo, Samantha Lu, Truly Tinsley. "How China Could Quarantine Taiwan: Mapping Out Two Possible Scenarios." *CSIS*, 5. juuni 2024. <https://www.csis.org/analysis/how-china-could-quarantine-taiwan-mapping-out-two-possible-scenarios>.
- Lott, Alexander. *Hybrid Threats and the Law of the Sea*. Brill, 2022.
- Lyon, Peter, Michael Roi. "Military aggression against Taiwan by the People's Republic of China (PRC)." *Defence Research and Development Canada*, aprill 2023. <https://drive.google.com/file/d/1LcwotMDKDB5u-61SvsS6zshRAceuQ2JQ/view>.
- Macrotrends. "China Life Expectancy: Historical Data." Macrotrends. — vaadatud 14. november 2025. <https://www.macrotrends.net/datasets/global-metrics/countries/chn/china/life-expectancy>.
- Masala, Carlo. *If Russia Wins: A Scenario*. Atlantic Books, 2025.
- Mastro, Oriana Skylar. "The Shifting Military Balance across the Taiwan Strait." NCUSCR, 19. juuli 2021. <https://www.ncuscr.org/video/military-balance-taiwan-strait/>.
- Matura, Tamas. "The Hungarian Elections and Their Implications for Taiwan and China." *The Prospect Foundation*, 4.

- november 2024. <https://www.pf.org.tw/en/pfen/33-8256.html>.
- McCauley, Kevin. "PLA Special Operations Threat to Taiwan." *Global Taiwan Institute*, 29. november 2017. <https://globaltaiwan.org/2017/11/pla-special-operations-threat-to-taiwan/>.
- Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. "Foreign Minister Sergey Lavrov's interview with TASS News Agency." Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 28. detsember 2025. https://mid.ru/en/foreign_policy/news/2069760/.
- Mitchell, Tom. "China's Xi Jinping says he is opposed to life-long rule." *The Financial Times*, 7. september 2019. <https://web.archive.org/web/20180417192157/https://www.ft.com/content/2b449400-413a-11e8-803a-295c97e6fd0b>.
- Molock, Diarra. "A Plan B for PRC Cable-Cutting: Taiwan's Satellite Communications." *Global Taiwan*, 2025. <https://globaltaiwan.org/wp-content/uploads/2025/07/GTB-10.13.pdf>.
- Nagy, Stephen R. "Maritime Security in the Indo-Pacific Preparing for Multiple Contingency Scenarios in the Taiwan Strait." *Research Institute for Peace and Security*, 31 oktoober 2025 — vaadatud 18. november 2025. <https://www.rips.or.jp/en/newsletter/monthlycolumn>.
- Overseas Community Affairs Council. "Defense spending to reach 5% of GDP by 2030: President." OCAC, 24. august 2025 — vaadatud 10. november 2025. <https://www.ocac.gov.tw/OCAC/Eng/Pages/Detail.aspx?nodeid=329&pid=78672242>.
- Polymarket. "Will China invade Taiwan by end of 2026?" Polymarket. — vaadatud 27. jaanuar 2026. <https://polymarket.com/event/will-china-invade-taiwan-before-2027>.
- Pottinger, Matt, and Matthew Turpin. "The Myth of Accidental Wars." In *The Boiling Moat: Urgent Steps to Defend Taiwan*, Stanford University Press, 2024. https://www.hoover.org/sites/default/files/research/docs/6_BoilingMoat_Ch3.pdf.
- Przychodniak, Marcin. "EU Responses to the Potential of an Armed Conflict in the Taiwan Strait." *Polish Institute of International Affairs*, 9. detsember 2022. <https://www.pism.pl/publications/eu-responses-to-the-potential-of-an-armed-conflict-in-the-taiwan-strait>.
- Regaud, Nicolas. "Open Crisis Scenario in the Taiwan Strait." *IRSEM*, Strategic Brief 29. jaanuar 2022. <https://www.irsem.fr/strategic-brief-no-28-2022-open-crisis-scenario-in-the-taiwan-strait-what-strategic-implications.html>.
- Reuters. "China criticises Canadian, Australian warships transiting Taiwan Strait." *Reuters*, 7. september 2025. <https://www.reuters.com/world/china/china-criticises-canadian-australian-warships-transiting-taiwan-strait-2025-09-06/>.
- . "China says it 'absolutely will not' rule out use of force over Taiwan." 29. oktoober 2025. <https://www.reuters.com/world/china/china-says-it-absolutely-will-not-rule-out-use-force-over-taiwan-2025-10-29/>.
- . "Japanese divided on military response to China over Taiwan, Kyodo poll shows." 16. november 2025. <https://www.reuters.com/world/china/japanese-divided-military-response-china-over-taiwan-kyodo-poll-shows-2025-11-16/>.
- Rickards, Jane. "Wary of cable sabotage Taiwan looks to satellites as back ups." 19. veebruar 2025. <https://www.aspistrategist.org.au/wary-of-cable-sabotage-taiwan-looks-to-satellites-as-back-ups/>.
- Riether, Daniel. *The Taiwan Strait Situation*. Tartu Ülikooli Aasia keskus, märts 2025.
- Robertson, Noah. "How DC became obsessed with a potential 2027 Chinese invasion of Taiwan." *Defense News*, 7. mai 2024. <https://www.defensenews.com/pentagon/2024/05/07/how-dc-became-obsessed-with-a-potential-2027-chinese-invasion-of-taiwan/>.
- Rumer, Eugene. "Taiwan and the Limits of the Russia-China Friendship." *Carnegie Endowment*, 3. september 2024. <https://carnegieendowment.org/research/2024/08/taiwan-and-the-limits-of-the-russia-china-friendship?lang=en>.
- Sacks, David M. "Mapping the Unknown and Thinking the Unthinkable: How US Allies Might Respond in a Crisis over Taiwan." *East-West Center*, jaanuar 2024. https://www.eastwestcenter.org/sites/default/files/2024-01/OP%203_Sacks_01092023.pdf.
- Sasakawa Peace Foundation. *Table Top Exercise (TTX) on the Taiwan Strait Crisis*. Sasakawa Peace Foundation, september 2024. https://www.spf.org/en/global-data/user33/report_ttx_thetaiwanstraitcrisis.pdf.
- SCO. "Xinhua: SCO Secretary-General comments on Pelosi's visit to Taiwan." SCO. 3. august 2022. <https://archive.ph/lpYB4>.
- Simon, Herbert A. "A Behavioral Model of Rational Choice." *The Quarterly Journal of Economics* 69, no. 1 (1955).
- Sinification. "Liberating Taiwan by Force According to Prof. Jin Canrong (金灿荣)." *Sinification*. 5. juuli 2024. <https://www.sinification.com/p/liberating-taiwan-by-force-according>.
- Szabó, Péter Bálint. "Japan's Posture in a Potential Taiwan Conflict." *Academia*, 2023. https://www.academia.edu/96831024/Japans_posture_in_a_potential_Taiwan_conflict.
- The Economist. "The world's biggest chipmaker needs to move beyond Taiwan." *The Economist*, 21. august 2025. <https://www.economist.com/briefing/2025/08/21/the-worlds-biggest-chipmaker-needs-to-move-beyond-taiwan>.

- The President of the United States. *Indo-Pacific Strategy of the United States*. White House, veebruar 2022. <https://bidenwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2022/02/U.S.-Indo-Pacific-Strategy.pdf>.
- Torode, Greg, Ben Blanchard, Yimou Lee. "Simulated Chinese blockade of Taiwan reveals Singapore as lifeline." *Reuters*, 8. august 2025. <https://www.reuters.com/world/china/simulated-chinese-blockade-taiwan-reveals-singapore-lifeline-2025-08-08/>.
- Tsimonis, Konstantinos. "Cyprus-Taiwan relations: Under the strain of sovereignty." In *Partners in need, partners indeed*. Central European Institute of Asian Studies, 2025.
- Tyler, Patrick. *A Great Wall: Six Presidents and China*. 2000.
- US Congress. *H.R.2479 — Taiwan Relations Act*. Congress, 1979. <https://www.congress.gov/bill/96th-congress/house-bill/2479>.
- US Department of Defense. *Military and Security Developments Involving the PRC 2024*. Department of Defense, 2024. <https://media.defense.gov/2024/Dec/18/2003615520/-1/-1/0/MILITARY-AND-SECURITY-DEVELOPMENTS-INVOLVING-THE-PEOPLES-REPUBLIC-OF-CHINA-2024.PDF>.
- US–China Economic and Security Review Commission. "Part V Taiwan and Hong Kong." US–China Economic and Security Review Commission. 18. november 2025. https://www.uscc.gov/sites/default/files/2025-11/Chapter_11--Taiwan.pdf.
- United States Air Force. "United States Air Forces in Europe." United States Air Force, 2026. <https://www.af.mil/About-Us/Fact-Sheets/Display/Article/104551/united-states-air-forces-in-europe/>.
- United States Government. *Indo-Pacific Strategy of the United States*. United States Government. veebruar 2022. <https://bidenwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2022/02/U.S.-Indo-Pacific-Strategy.pdf>.
- United States Navy (HSM-79). "Command History. United States Navy," United States Navy, 2026. <https://www.airlant.usff.navy.mil/Organization/COMHELMARSTRIKEWINGLANT/Helicopter-Maritime-Strike-HSM-79/Command-History/>.
- Vest, Charlie, Agatha Kratz, Reva Goujon. "The Global Economic Disruptions from a Taiwan Conflict." *Rhodium Group*, 14. detsember 2022. <https://rhg.com/research/taiwan-economic-disruptions/>.
- Wang, Lisa. "TSMC to build advanced 1.4nm fab." *Taipei Times*, 25. september 2025. <https://www.taipeitimes.com/News/biz/archives/2025/09/25/2003844364>.
- Welch, Jennifer, Jenny Leonard, Maeva Cousin, Gerard DiPippo, Tom Orlik. "Xi, Biden and the \$10 Trillion Cost of War Over Taiwan." *Bloomberg*, 9. jaanuar 2024. <https://archive.ph/YOGaC>.
- Wuthnow, Joel, Derek Grossman, Phillip C. Saunders, Andrew Scobell, Andrew N.D. Yang. *Crossing the Strait*. National Defense University Press, 2022. <https://ndupress.ndu.edu/Portals/68/Documents/Books/crossing-the-strait/crossing-the-strait.pdf>.
- Xiao, Bang. "Why is Taiwan so important to Chinese President Xi Jinping?" *ABC News*, 22. august 2022. <https://www.abc.net.au/news/2022-08-24/analysis-taiwan-and-xi-jinping/101339406>.
- Yuandan, Guo, Fan Anqi. "'Decapitation' against 'Taiwan independence' criminals one of 4 key words of PLA drills: expert in response to DPP's footage." *The Global Times*, 29.12.2025. <https://www.globaltimes.cn/page/202512/1351762.shtml>.
- Zhiyuan, Xie (謝志淵). "中共2021年對我國軍事威脅研析 [HKP sõjalise ohu analüüs Taiwanile 2021. aastal]." *Taiwan Journal of Strategy and Security Analyses*, 2021. <https://drive.google.com/file/d/1ar767w-prwLnxShxzKPLEkbRlyKle38O/view>.
- Zijie, Huang (黃子杰), Chen Xinlong (陳信隆), Meng Zhaoquan (孟昭權). "陸戰隊場勘竹圍紅色沙灘部署導標 中和軍艦現蹤外海 [Merejalaväelased teostavad rannaluuret ja märgistavad maabumispunkte Zhuwei punasel rannal]," *Public Television Service Taiwan*, 8.märts 2023. <https://news.pts.org.tw/article/626443>.

RKK VIIMASED VÄLJAANDED

RAPORTID

- Höbepappel, Urmas. *The Yin and Yang of Russia's Image in China: Netizen Discourse and Real-Life Implications*. March 2026.
- Gaens, Bart, Wrenn Yennie Lindgren, Jagannath Panda, Ville Sinkkonen, Prannavan Surendran. *Japan and Strategic Connectivity: Policies, Partners, and Possibilities*. February 2026.
- Klyszcz, Ivan U.K., Marek Kohv. *Confronting the Russian Hydra: Continuity and Innovation in the Grey Zone*. December 2025.
- Klyszcz, Ivan U.K. *Russia and the Red Sea since 2022: The Wartime Engagements of an Aspiring Major Power*. November 2025.
- Gretskiy, Igor. *Not Quite Agents of Change: Russian Anti-War Grassroots Initiatives in Europe*. October 2025.
- Blockmans, Steven, Butrint Berisha. *From Stalemate to Solution: Rethinking EU Approaches to Bilateral Disputes in the Context of Enlargement*, October 2025.
- Hosaka, Sanshiro, Toomas Hanso. *Between Giants: Central Asia Balancing China, Russia, and the Rest*. September 2025.

MÕTTEPABERID

- Brünner, Finn-Niklas. *"Shielding the Skies: European Ballistic Missile Defence."* December 2025.
- Kallioniemi, Pekka. *"Beyond Defence: A Proactive Strategy for the West in the Information Domain."* November 2025.
- Hall, Eric. *"Europe's Forthcoming Sahel Strategy: A Limited Role in a Multipolar Region."* October 2025.
- Lawrence, Tony, Niklas Granholm, Björn Ottosson, and Igor Schvede. *"Hybrid and High-End Warfare in the Baltic Sea Region: Safeguarding our Maritime Domain."* September 2025.
- Alatalu, Siim. *"Cyber Solidarity in the Making: Is the EU Stepping into NATO's Blind Spot?"* August 2025.
- Lawrence, Tony, Felix Gasper, and Dick Zandee. *"Defending Europe's Skies: Challenges and Prospects."* May 2025.
- Klyszcz, Ivan U.K. *"Distance is Not a Shield. Russia's Transnational Repression in Wartime,"* May 2025.
- Praks, Henrik. *"Russia's Hybrid Attacks in Europe: From Deterrence to Attribution to Response."* April 2025.

ANALÜÜSID

- Blockmans, Steven, and Michael Emerson. *"The State of EU Enlargement at the Outset of 2026: On The Brink of Major Breakthroughs."* February 2026.
- Claessen, Koen. *"Connectivity and Competition in the South Caucasus: Geography as a Source of Power."* January 2026.
- Hanso, Toomas. *"More Than Meets the AI: China's Data Centre Strategy."* November 2025.
- Mikelsaar, Anniki. *"Ruptures at the Top of the World: High North Network Infrastructure Protection."* September 2025.
- Gasper, Felix, Lukas Mugele. *"Forward Defence in the Cold War."* August 2025.
- Leveque, Arthur, and Justin Leveque. *"Foreign Interference in Distant Territories: French Territories on Azerbaijan's, Russia's, and China's radars."* August 2025.
- Larsen, Henrik. *"Toward a Europeanised NATO."* June 2025.

BRIIFID

- Kohv, Marek, and Henrik Praks. *"Julgeoleku ja roheülemineku koostoime analüüs ja poliitikasoovitused."* January 2026.
- Heap, Ben, Sahaidachnyi Security Center, Hennadiy Maksak, and Laurynas Jonavičius. *Russia's War in Ukraine Series*. October 2025.
- Nazarov, Mykola. *"Ukrainian War Refugees in Estonia: Sociodemographic Portrait and Support Policies."* September 2025.
- Hosaka, Sanshiro. *"Trump-Brokered Azerbaijan-Armenia Peace Deal: Breakthrough or Another Geopolitical Conundrum?"* August 2025.
- Huminski, Joshua C., Felix Gasper, Katarzyna Zysk, Nele Loorents, Marianne Paire, and Tony Lawrence, *Hague Summit Series*. June 2025.

Kõik RKK väljaanded on saadaval: <https://icds.ee/category/publications/>.



ICDS.TALLINN



@ICDS-TALLINN.BSKY.SOCIAL



@ICDS _ TALLINN



ICDS-TALLINN



WWW.ICDS.EE



RAHVUSVAHELINE KAITSEUURINGUTE KESKUS
NARVA MNT 63/4, TALLINN 10120, EESTI
INFO@ICDS.EE

ISSN 2228-0529
ISBN 978-9916-709-64-1 (PDF)
ISBN 978-9916-709-63-4 (TRÜKK)